

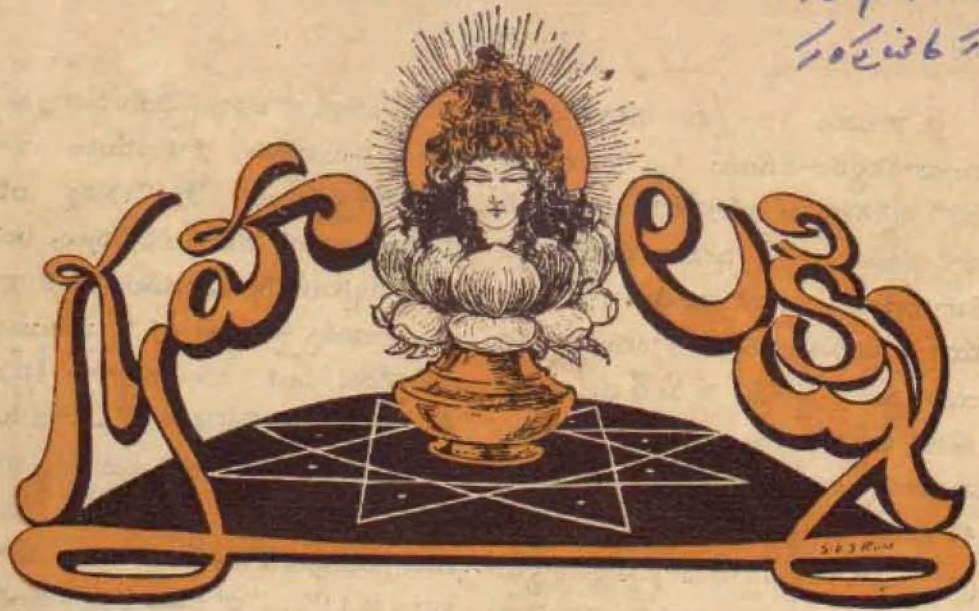
ప్రతిభా ము

కా॥ లగ్నంబెల్లి; వివాహముంగడిసె; నేలారాడు గోవిందుఁడు
 ద్విగ్నంబయ్యెడి మానసంబు; విసెనో వృత్తాంతమున్? బ్రాహ్మణుం
 కన్యకాశ్రమం జేటికిందడసె? నాయకత్వంబు సిద్ధించునో?
 భగ్నంబైచనునో? విరించి కృతమెభ్యంగిన్ బ్రవర్తించునో?॥

ను॥ ఘనం దాధానురుఁడేగనో నడుమ మార్గక్రాంతుఁడై చిక్కనో?
 విని కృష్ణం డిది తవ్వగాఁదలంచునో విచ్చేయునో? యాశ్వరుం
 డనుకూలింపఁదలంచునో తలఁచఁడో? యార్యామహాదేవియున్
 నను రక్షింపఁ నెలుంగునో యెలుంగునో నాభాగ్య మెట్లున్నదో॥

భాగవతము.

1934 జనవరి
సంపుట సంపుట

శ్రీ గాదె చూడికుడు తమ్మ గారు

చం॥ పాదముట పాలసంద్రమునుబోలినయింట; విఘ్నపూజయై
తొడరినయిట్టి సోదరులతో; మరీ దివ్యసురూపరాశియై;
కడిపెడుపిల్ల; లచ్చమగు కాపుర; మార్గవరుండు భర్తయై;
దడగలుగంగరానిసిరి; యింతటి కంఠయు మంతుకమ్మ గం
పెడు సుగుణంబులం గలిగి యెల్లరకుం చలలోన నాల్కయై;
పుడమిని బూరుపార్థముల మాటలంగట్టుట మాటలాచెల్లి॥

స॥ కృ॥ మూర్తి.

ఈ శ్వర కల్యాణమునలన మనభారత నలునదేడ్ల క్రిందటి కాలమున గేవల
భూమియం దార్యచరిత్రలు క్రమక్రమముగఁ మనాగరిక మైయంధకారబంధురమైయల్లాడు
దెలియఁ బడుచుండుట యొక గొప్ప శుభ చుండిన గంజాముమండలమున బరమ
సూచకముకదా! అందును మన యాంధ్ర నైష్ఠవకుటుంబమునందు జనించిన యొక
నారీరత్నముల శుభోదన్తములు తెలియుట శ్రీవ్యక్తి, సర్వవిధముల నాగరకతావిశి
మరిత విశేషమైన సంగతి. అందును శ్రీ షమై యొప్పుచున్న యిక్కాలమునందు
విద్యయనునది కర్ణశూలమై సంస్కరణ జెప్పుకొనఁబడ దగియుండుట సామాన్య
మరునది పరమానన్యమై యుండిన ముప్పది విషయముకాదు.

ఆ కాలముం దగ్గిని కడిగి కొనునట్టి యాచారవ్యవహారములు గల కుటుంబము లలో నగ్రగణ్యమై యుండెడిది న్యాయపతి వారి కుటుంబము. ఇందు పరమవైష్ణవ శిఖామణియని పేరువడియుండిన నారాయణ మూర్తి పంతులుగారి సంతానమున నొకత యీ మన చూడి కుడుతమ్మగారు. ఈమె కింగ్లీషురాదు. ఆంధ్రభాషయందు సామాన్యమైన సాహిత్యము కలవారు. ఈయమ జన్మమొందినది సం॥ 1869 ర ప్రాస్తమున. 'అష్టవర్షాభవేత్కన్యా' న్యాయ మున నీమెను గాదె రాఘవరావుపంతులు గారికిచ్చి పెండ్లి చేసిరి.

“శ్రీరాఘవరావు పంతులుగారు మొదటి నుండియు విశాలహృదయులు కాబట్టి వారి యుద్వేగధలవలన నీమెయు నిట్లు మారినది” యని యందురు కాని యామాట సున్న. భార్య కిష్టమున్నపుడే భర్త యేసంస్కారము నైన జేయఁగలఁడు గాని లేకున్నచో నేమియు జేయఁజాలఁడనుట రూఢి. “ఓట శింగరాజు మాటవాసియెగాని గంగమాంబ చేత ఘనతక్కి” ననునది లోకానుభవ జ్ఞానవిశిష్టుడగు కవి చెప్పినది గాని వట్టి యూహదంపుకాదు. కీ॥ శే॥ రాఘవరావు పంతులుగారు పొందియుండిన యాత్మత్వ మున కంతటికిని శ్రీ చూడమ్మగారే ముఖ్య కారకులు. “పంతులుగారు సీమకువెచ్చి వచ్చినారు. వితంతువాద్యహము జేసుకొను వారి కూత యిచ్చినారు. నానా చాతుల

వారితోఁగలసి భోజనము చేయుచున్నారు.” అను సీమొదలగు కారణములఁ జూపి “ప్రాయశ్చిత్తమును జేసికొనకున్న బహిష్కరింపఁబడుదు”రని కులగురువులు, బంధువులు, మిత్రులు వేయివిధములఁ జెప్పిరి కాని యాప్రాయశ్చిత్తకర్మమాత్ర మాయిత బరుగలేదు. ఏల? చూడమ్మగారి కిష్టము లేదు. “అకువిడ్డ లింటికిరారు” — “పోనీ.” “ఇతర బంధువులు మన యింటికి. రాకు న్నారు!” — “పోనీ! నచ్చుచున్న వారే మన బంధువులు!” — “పంటవాడు మాను కున్నాడు!!” — “పోనీ — నే నేంజేయాలి? ఆపని నేనే చేసుకుంటాను” అని యిట్లు ధీరచిత్తయై నిలువఁబడినది కాఁబట్టియే పంతులుగారి “యాటలు సాగినవి”. లేకుండిన యెడ సంగతి సందర్భము లెట్లు మారి యుండునో!! ఐదుగు రాడుపిల్లలును ముగ్గురు మగపిల్లలును గల యీ యిల్లాలి కెంత మంది బంధుగులుందురో వేరుగఁ జెప్పఁ వలెనా! ఇంత పెద్ద బంధుసమాజమునకు ఏకమాన్యయై యుండుట కీసతీమణి యెంతటి యుదారమతియై యుండవలెనో యోచిం తుముగాక. వితరణ లేక బంధుప్రీతి కలు గదుకదా! స్వజన్మప్రీతి కింతవరకు న్యాయము చేయవలసి యుండినను స్వశాశయుల నొక కంటఁ గనిపెట్టియుండుట యీమె కొక నిత్యకృత్యము.

“ఆడవార్ల మీటింగుల”కు “హరిః ఓ” మన్నవారిలో నీమె యగ్రగణ్య.

మహిళాసమాజమునకు మంచి మందిరము నొకదానిని గట్టించి యిచ్చి బ్రహ్మపురి కొక సొమ్ము వెట్టిన దీ చూడమ్మగారే కదా! ఇది యిట్టులుండ విధివశమున నాక బలిపీటలమీదనే పెద్ద మనుమరాలి భర్త అపూర్వవ్యాధిగ్రస్తుడై పది పదునైదు దిన ముగను మూడే పరమపదించెను! అయ్య యో!!! మాణిక్యమువంటి బిడ్డ! దాని బ్రతు కేమి కావలెను? ఇది మన సోదరీమణి చూడమ్మగారి చిత్తస్థైర్యము నొక యూ పూసి విడచినది. ఆ ప్తబంధువుల నీకష్ట మాలగోలును బాలగోలు వెట్టించుచుండ నాచార్యపీఠములు మాత్ర “మచ్చా” యనజూచ్చినవి. ‘బాలేందులేఖ’వంటి బేబీ యాకారము నానాటికి బడబాగ్నివలె దోచ నారంభించినది. అంతః గొంతకాలమునకు ధైర్యోత్సాహములు పొల్లుపోసిన శ్రీ చూడమ్మగారు మరల నా బేబీకి వివాహ మొనరింపించెను. ఈవివాహమునకును బుట్టిన కలవర మింతింతయని చెప్పుటకు వేయినాలు కలుచాలవు. ఇంతవరకింకను ఆయగ్ని రగులు చున్నదియే కాని సంపూర్ణముగా జల్లారినది యనుటకు వీలులేదు. “లెక్కకు రాసీయరు కార్య సాధకులు సౌఖ్యంబుల్ మహాదుఃఖ ముల్” అనునట్లు పుట్టిడుకూటి బలగముగల యాయిల్లాలు గుండెరాయిచేసికొని యుండు ట మీదమీద పడియున్నదా? “యద్యదా చరతిక్రేష్ట స్తత్తదేవేతరోజస్తాః సయత్ర మాణం కురుతే లోకస్తదనువర్తతే” యను నట్లు ఇట్టి గొప్పయింటివారు పూనుకున్న

పుడే యే సంస్కారమైనను జక్కగాఁజేయు బడును. ఇందొక విశేషమున్నది. సంస్కార మను నెవమునఁ బనికిమాలిన పాశ్చాత్య పద్ధతు లీకుటుంబమునం దావగింజంతలైన లేవు. శ్రీమతి రంగనాయకమ్మగారు మొదలగు నాకు బిడ్డలుగాని, శ్రీయుత బలరామ దాసుగారు మొదలగు మగబిడ్డలుగాని, తాము మనుమలనెత్తిన వారైనను శ్రీ చూడమ్మ గారికి దాసానుదాసులే కాని వేరుకారు. వేషభాషల మార్పుకొనరు, వేడబంబులాడఁ బోరు, విర్రవీగి నంచరింపరు. ఇనియంతయును శ్రీ చూడమాంబగారి తరిఫీదేకాని మరి యొకటికాదు. ఆంగ్లము చదువలేదను చింతయేల? తెలివితేటలుగలచారి కీబానల గోన యక్కరలేదుకదా!!

అది యిట్టులుండనిండు. బేబీ యిప్పుడు బిడ్డల తల్లియైనది. శ్రీ చూడమ్మగారి పుత్రులు తమ తండ్రి తాతల కీర్తిని నిలుప జెట్టంగలవారై యున్నారు. శ్రీ రాఘవ రావు పంతులుగారు సం. 1923ర ప్రాంత మున దివంగతులైనారు. వారి యైహికా ముష్మికనుఖముల కాధారభూతయైన మన సోదరీమణి శ్రీ చూడమ్మగారి కిప్పుడు రమా రమి యరువదినాలుగేండ్లుండును. గాదెవారింటి కజరామరమైన యశము నార్జించిన యీ సాధ్వీ, గంజాముమండలమునకు వన్నె వాసులగూర్చిన యీ ధీరచరిత్ర, తన వంశ మా చంద్రతారార్కమై వెలయ నితోధిక లోకోపకారిణియై చిరకాలము మనుగారె.

అంటరానివాడు

శ్రీమాన్ మాడిభూషి వేంకటరామానుజాచార్యులుగారు

ఘనమీనాశృతిదాల్చి యాదికమతాకారంబునుంబూని దై
త్యునిద్రుంతుం ఘనమంధరాద్రి భరియింతుం బూన్కినం చుగ్రభూ
తనివాసంబు నగాధమైతగు సముద్రంబుం బ్రవేశించి యె
వ్వని కంటంగనురానివాడు పరతత్వజ్ఞుడుగా కెవ్వడో.

బలిచేదానమువట్టువేళ వటురూపంబూని కుబ్జత్వమున్
దొలిరూపించియు, శింశుమారమొరయన్ స్థూలాకృతిన్ దేహమున్
వెలయన్ జెంచుచు మిన్నముట్టి బహుభోగ్యభాగమున్నిండి లో
కులకంటంగనురానివాడరయ వై కుంఠండుగా కెవ్వడో.

హరియెవ్వఁడు? మురాంతకుండెనఁడు? మాయాశీలుఁ డాచక్రి యా
వరుభూషించెడు కొల్టువంచుఁ గొమరున్ వారించుదేవారినిన్
నరసింహాకృతిదాల్చి యుగ్రనఖకోణశ్రేణిచేటిల్చి యె
వ్వరికంటంగనురానివాడు హరి సర్వజ్ఞుడుగా కెవ్వడో.

పురమున్ వీడి మహాటవీస్థలిని సమ్మోదంబునంజొచ్చి శా
బరకాంతార్పితముల్ ఫలంబులవి యభ్యాదాన పూర్వంబుగా
నరుదారన్ భుజియించి భక్తు గుహు, దాయన్ జేరి యెవ్వరికె
త్తటి నంటంగనురానివాడు హరి సర్వజ్ఞుడుగా కెవ్వడో.

స్థితన్ దైత్యులు దేవతల్ నరులు సంతేవాసులై యేజగ
ద్గురుపాదాజ్ఞములాశ్రయించుచును సంతృప్తాత్ములై కొల్చి యా
హరిసంటన్ సమకట్టుచుండు రతలేడే యంటంగరానట్టి స
త్పరమాత్ముం డికసంటరానినరుడెవ్వఁ డిద్ధరామండలిన్.

శ్రీమతి గాదె మాదీకుడుతమ్మగారు

శ్రీ దక్షిణేశ్వరాలయము

(కలకత్తా యొద్ద)

(డా॥ యస్॥ రాఘవేంద్రరావు, L.M.S.)

“గుసలచ్చిమి” బావుంది

(మి॥ క. సూ॥ వారాయణ, రంగూన్)

శ్రీమతి కొసల్యాదేవిగారు

విశ్వానీర్ సంస్థానమున పాతకాలా పరీక్షకురాలై
యొండి ప్రస్తుతమున లక్ష్మీనగరమునందు శ్రోత్రగా
సలకొల్పబడిన సరస్వతీబాలికా విద్యాలయమునకు
గౌరవప్రధానోపాధ్యాయునిగా నియమింపబడెను.

(డా॥ చి॥ ఆర్. వెంకీబారావు.)

శ్రీ మహిమ

ప్రపంచమున నన్ని దైవములకంటె మనుజునకు తల్లి యొక్కదగు దైవము. చరాచరములను ధరిత్రి ధరించినటుల పిండోత్పత్తి మొదలు తన యందు మందు సంతానమును ధరించుచున్నది యెవ్వరు? తల్లి. ఆవ్వల దుస్సహావేదన, ప్రాణాపాయస్థితియందు ప్రసవమునొంది, యా సంతానము తనకు కడుపుతీపు గలిగించిందైనను కడుపుతీపియని దలంచి కరుణతో వారిని బోషింప కంకణము గట్టుకొనిన దెవ్వరు? తల్లి. హేయములగు మలమూత్రపురీషాదులకోర్చి వాతపిత్తశ్లేష్మపూరితమై అజ్ఞానచైతన్యమగు శిశువును పొదిగిటునుంచుకొని అమృతశుల్కమగు స్తవ్యము నొసంగి వారి కాయావు జ్ఞానము నానాటికి వృద్ధి జొందించు ప్రేమమయస్వరూపిణి యెవ్వరు? తల్లి. మఱియు ప్రాతఃసాయంకాలములయందు శిశువును బొడలపైనుంచుకొని యుగ్గపెట్టి దుర్బలములై సంకుచితములగు కాలు సేతులకు బలముగల్గి దౌర్ధర్యము బొందులాగున నిమయించు, వానిచేతులు ఫలతలమున జోడించినట్టి, దైవమా! నావట్టికి బ్రహ్మాయంత ఆయువు, సరస్వతినంటి విద్య, హిమవంతునంతటి ధైర్యము, వసిష్ఠబోలిన వాక్కిచ్చి, పార్వతీదేవి బోలిన భక్తివైరాగ్యములు నమగ్రహించి రక్షింపుమని నేకుకొను జ్ఞానమయస్వరూపిణి యెవ్వరు? తల్లి.

ఈ ప్రార్థనలవలన శ్రీ పరమేశ్వరుని విరాటో స్వరూపము, చతుర్ముఖజననము, ఆతని తపోమహిమ, ప్రపంచనిర్మాణము మొదలగు పురాణేతిహాసములు, క్రమముగా దెలియుచున్నవి. సరస్వతీ సకల విద్యాధిపాన దేవతయనియు, విద్యాప్రదాయినియనియు బోధపడుచున్నది. తదుపరి హిమవంతుని యాస్తత్వమును, ఆచలత్వమును, ఆతని పుణ్యగాఢ లతోగూడ ప్రకృతి సైన్యకము, దృష్టాంతమును చూపుచున్నది. వసిష్ఠ వాక్కిచ్చి మగ్గడించుటతోన, శ్రీ రామచంద్రుని దివ్యగాఢలన్నియు భారతవీరుల చరి

శ్రీమతి చిల్కపాటి సీతాంబగారు

త్రిములతో ప్రత్యక్షమగుచున్నవి. పార్వతీదేవి జ్ఞానముచేతను, తపోబలమువలనను, భక్తిబలము పెంపునను, లోకేశ్వరుండగు శ్రీ పరమేశ్వరున కర్ధాంగియై శ్రీమన్నారాయణునకు మూలప్రకృతి యైన యద్భుత దివ్యచరిత్రలన్నియు తెలియుచున్నవి. అందుచే నా శిశువునకు బాల్యమునుండి దైవభక్తి, తపశ్శక్తి, దేశభక్తి, మాతృపితృభక్తి, సత్కర్మా సక్తి మున్నగు సమగ్రము లలవడుచున్నవి. ఈ సత్కర్మానుధానారము వారి క్షుణ్ణబాలతోటి యందరమునజొచ్చి ప్రవీరక్తవాళమునందును ప్రవహించుచుండును. తదుపరి గురువుల శిక్షాబోధలవలన వాని హృదయముననుండు జ్ఞానము ప్రకాశమునొంది పండితుడగును. ఈలాభ మెవరివలన? విజ్ఞానపతియగు తల్లివలన! కావుననే దేవుని ముఖమునుండి తొలుదొల్లగా “మాతృదేవోభవ” అను శ్రుతి వెలువడినది.

ఇక నిట్టి తల్లి విజ్ఞానపతిగానినో నిక నా శిశువు పశువుబోలి వృద్ధినొండవలసినదేగదా? అజ్ఞానసాంగత్యమువలన ననాచారము, అలసత్, అనూయ మున్నగు దుర్గుణము లలవడి వాని జన్మ నిష్ప్రయోజకమగును. ఇట్టిపది లెంతమందియున్నను దేశమున శ్రీమీ లాభమున్నది? పురుషుడు సంతానముకొరకే శ్రీని వివాహమాడుచున్నాడు. తన సంతతి తామరకంచరవలె వృద్ధినొంది జ్ఞానపంతులు బలపంతులుగా మండవలయునని ముచ్చటపడుచున్నాడు. అందులకు ముందుగా శ్రీకి చక్కని విద్యాబుద్ధులుగరపి యుక్తకాలమున శ్రీమతిత్వమును బోధపరచి యది తనయందనురాగపరియనియు విహిక సంసారశకటమున పవించుతేలి తన భారమును సగము పహించగల సమర్థురాలనియు తెలిసికొనిన పిదప వివాహ మాడవలయును. ఇట్టి వివేకపతికి తన వలన గలిగిన సంతానము పుట్టినది మొదలు తల్లిచే తత్తత్కాలోచితములగు దోషదములవలన జ్ఞానపం

కుడై, పారుడై సభాప్రవేశమున కర్హుడగును. కృషి కుడు భూమిని ముందుగా సారవంతముజేసి విత్తనముల జల్లినట్లు, పురుషుడు తన క్షేత్రమును వివేకవతినిగా నొనర్చుకొని సంతానమును బడయులయును. ఇట్టి సంతతికి జెందినవారే జ్ఞానవంతులై దైవ్యోత్సాహములతో దేశసేవ, లోకోపకారము, మున్నగు మహాత్కార్యాచరణులగుదురు.

ఇట్టి ప్రయోజనులు నగరములందు దక్క గ్రామములలో నూటి కొక్కరైన గమపించుటలేదు. సాధారణముగా నాగరులకన్న గ్రామవాసులకే బలము, ధైర్యము, సాహసము మొదల చెప్పవచ్చును. పుట్టలోనున్నపాము నటులే చేతితో లాగి చంపునంతటి సాహసవంతులు. పొదలోనున్న పులిని చేతి కట్టితో తల బగులనేయునంతటి పోటుమానియులు. కాని, వీరి బలము ధైర్యము తమ సేద్యపువశువులతో పాటు ప్రాప్తములుగా నెన్నదగియున్నవి. ఈ గ్రామముల కన్నదైన యెట్టుపాగాగలవారు పచ్చిరేసి, వీరి యాడువారు పురుషులతో ఈ యధికారులు మన కేమి దండుగలు నేయునురో? యేమి శిక్షలు విధించురో? గాన, వీరి కంటబడక మొగము దప్పించి యెటులేని బొండ్లని వీరికిమందులుబోయుట లోడనే వారు ముల్లుగట్టులు భుజములపై వైచుకొని బ్రతుకుచీపుడాయని పొలములదారిబట్టుట ప్రవృత్తి ముగ జూచుచున్నాము. ఇట్టివారు భూభారకారణులుగాక మాతృభూమి నెట్లు రక్షించుకొన సమర్థులగుదురు. ఈ విషయవస్తుల కంతయు కారకులెవ్వరు? విద్యాగంధము, దేశపరిస్థితులు దలసికొననేరని వీరి స్త్రీలు గదా? తన కొడుకును బడికిబంపిన పంతులు గొట్టునని తల్లియు, మగని ఉద్యోగినులయెదుటి కంపిన యేమి శిక్షలుచేయుదురోయని భార్యలు వీరిని గంపించుచైచి కప్పిపుచ్చుచున్నారు. ఇతర వారి జ్ఞానేంద్రియము లెట్లు ప్రకాశించును?

ఈ స్త్రీలేవిద్యావతులై తమమగవారిని నాగరయువకులవలె దేశసేవపై ప్రోత్సహించినచో వీరు చిచ్చుల

పిడుగులవలె విజృంభించి ఆంధ్రమాతృదాస్యము నెన్నడో దీర్చియుందురు! మహాత్ముని యాశయులు లెన్నడో ఫలించియుండును. శ్రీరామచంద్రుడు సాక్షాత్పూరయలుడే. శంఖ చక్రములు, శేషుడు, శ్రీమహాలక్ష్మి ఆతనిలోడనే భూమిపై యవతరించిరి. ఇన్నియున్నను కేవలము వానరుల సాయము ననే గదా దుస్తరమును సాగరమును దరించినది. తన కార్యములను దేవకార్యమును సాధించినది. అన్ని వ్రేళ్లు గలిపిననే వీడికిలియును. ఇక స్త్రీల కున్న పట్టుదల, కార్యదీక్ష, సాహసము లంతగా పురుషులయందు గన్పించుటలేదు. ఈ గుణములకు దోడు ఉత్తమవిద్యల వీరభ్యసించియున్నచో పురుషులకు విజయకేతనములై కార్యములు సాధించుతరి దోడ్పడుటకు సందియములేదు. లొల్లి సత్యాదేవి తన విభుండగు శ్రీకృష్ణభగవానునికి కుడిభుజమై లోకకంటకుడగు నరకాసురుని బరిమార్చినది. మధుద్ర తన మనోహరుడగు విజయునికి సారధియై సంగరమున విజయము కూర్చినది. మంత్రియై ద్రౌపది పాండవుల కాలోచనము చెప్పినది. సంయుక్త రణరంగమున వీరవిహార మొనర్చి తనపేరు నిల్పుకొన్నది. చంద్రావతి తనపెనిమిటి శత్రువులకోడి తిరిగివచ్చుటకు నగది కొట్టకల్లులు మూయించి తన వీరాలాపములచే నతనిని మరల శత్రువులపై బురికొల్పి భర్తకు జయముగూర్చినది. పద్మిని అల్లాయుదీనుని తనధైర్యచాతుర్యములచే మోసగించి, కులమునకు, దేశమునకు వన్నె తెచ్చినది. నెల్లూరు తిక్కన సమరమున నరాకులచే పరాజితుడై తిరిగివచ్చిన సహింపక వీరవనిత యగు నాతని తల్లి మఱల తన కుమారుని పరుషవచనములతో కుపితునిజేసి సంగరమునకు సాగనంపినది. నీతి, మతియు సావిత్రి, దమయంతి, శకుంతల, శక్తిష్ణ, ఆత్రేయి మున్నగు సతీమతల్లులు తమవైదుష్యముచే కొవిదులకు తమభర్తలకు గూడ ధర్మోపదేశాలై యిప్పటికి నను సలోకముల వారికి ప్రాతః స్మరణీయలై దివ్యత్యోకులవోలె దివ్యవధమున ప్రకాశించుచున్నారు. అట్టి స్త్రీరత్నములకు పుట్టి

విల్లగుటచేతనే ఈవసుంధర రత్నగర్భయని సార్థక వాసుమన వ్యవహరింపబడుచున్నది కాని యటు వినుక కాలవైచిత్ర్యమున కొన్ని పంచస్థరములు స్త్రీ బాతి హైస్యతకొంది యుండినది. ధూమేలు, అతి బాల్యవివాహములు, ఆక్షరప్రాప్తిలేకుండుట ఇట్టి సుకటములకులోకై కొందరివలన ఆమెబాతి అధమ బాతి యని పెద్ద ప్రవాదము లేర్పడి యుండినది.

ఇట్టి తన పుత్రకారత్నముల కష్టజీవితముల జూచిన యాంధ్రమఠ పృథమము కలసి యుండవోలు, కన్నీరు మున్నీరుగా విలపించియుండును. కడకు సహించలేక తన పుత్రులయొద్ద చేరఁగొనఁదలమున నిట్టి సీతదృష్టులతో జాడక మీసో సమానముగ గౌరవముల మరల కోసించును. ఈ వాయువుల యాడుదిద్దలు విజ్ఞానపరులై మీకుఁ దోడ్పడుచు నున్నదనియు, తల్లి నుపచరించుచు తనయొకకన్న తనయలే సుమా యొక్కడు శ్రద్ధ వహించుకొని మందరించి యుండవోలు. తన్మూలమున మరల భారతీయ సోదరీమణులు యున్న తాము గోల్పోయిన విద్య, జ్ఞానము, గౌరవములనుబొంది మాత్ర దేశమున కున్నతిఁ గూర్చు గంకలు గట్టుకొనిరి. కాని పల్లెటూర్ల స్త్రీల కింకను మునుపటి గ్రహచారములు ప్రతికూలముగనే యున్నవి. వారెవ్వరైన సితాచతులు వదలుటకు మంత్రములు గాని మందులు గాని గమగొన నెవ్వరు ప్రయత్నించుటలేదు. ఈ దేశమున వగరవాసీనులగు విద్యావతులకంటె ప్రపంచ పరిస్థితుల నెఱుంగలేరని పల్లెటూర్ల స్త్రీలే తెక్క తెక్కులగ నున్నారు. ఇట్టి వీరు తమ పుట్టుకలు కేవలము ప్రజావృద్ధికి మాత్రమే పాల్పరచి తమ

కావరణీయకార్య మిట్టివని యెఱుంగక ప్రయత్నించి విప్రుయోజనముగా కాలము గడపుచుండుట మిక్కిలి విచారకరమును విషయముగా నున్నది. లౌకిక వ్యవహారము లెఱుంగని వారగుటచే వీరు గృహీణీధర్మములు గూడ చక్కగా నిర్వహించు కొనలేక కొంతమాలిన పనులతో సంసారములకు కొడువబడుచున్నట్లు—అందుపై కోపించి మగవారు గొట్టుట అలగి వీరు బావులలో బడుట—యిట్టి యవాం తరములు పల్లెలో రణుదు జరుగుచున్నవి. ఈయనధముల కన్నిటికి వీరి విద్యాహీనతయే ముఖ్యకారణము.

మంచి యుపాధ్యాయులయొద్ద విద్య నేర్పించి నచో వీరు లౌకికజ్ఞానము మెంచి గృహీణీశిల్పముల కర్తవై మాతృదేశము నుద్ధరింపగలరు. ఇందు దేశభిమానులును, స్త్రీవిద్యాసప్తులును, నిష్పక్షపాత దేశస్యులును, వగు మహాశయులు గమనింపవలసిన విషయ మెందుగలను. ప్రస్తుతము మనదేశమున ప్రయత్నించుచున్న విశంతోపాధ్యాయులపట్ల ముఖ్యముగ పునర్వివివాహమునం దాసక్తిగొనిన బాలికల మాట యటుంచి దేశసేవాచరణ సమర్థులై విద్యావక్త లుఁగి విశంతువులకు బాల్యముననే భగవంతుడు తెఱచి వైచిన సంసారబంధమును మరల జేనెడు త్రాటితో ముడివెట్టి తిరిగి సంసారసాగరమున నుంచఁ బ్రయత్నింపక అట్టి వారికి ఉన్నతవిద్యలం గరపి గ్రామములయందు బాలికాపాఠశాలల మపాధ్యాయులుగ నియమించి విద్యావిషయమున చెనుకబడియుండు పనితాలోకము నుద్ధరింప దగుదురు. ఇంగులకై యుఖిల భారతీయ సోదర సోదరీమణులు ప్రయత్నింతురాక!

శ్రీమతి వోకంటి క్యామల గారు

శ్యామల—అమ్మా! అక్కయ్యేదే?
పార్వతమ్మ—మన కంట అద్వైతమెక్క-
డమ్మ? ఆ భగవంతుడు నిన్ను మా-
కిచ్చేటప్పటికే, ఆయనకు కోపనచ్చింది
కాబోలు. అక్కవై నా చెల్లివై నా,
అన్నవై నా, తమ్ముడవై నా—అన్నీ
నీకు నీవే—నీకు మరెవరూ అక్క-
చెల్లెల్లు అన్నదమ్ములు లేరు—మాకు
నీకంట మరొక రెవరూలేరు.

శ్యామల—ఆ సంగతి నాకు తెలియకటే!
 ఇప్పుడే కాదూ, నీవు నాదగ్గర నీలు
 చుండగానే కాదూ, నాతో లక్ష్మియ్య
 మంచంమీద కూర్చుని మాట్లాడింది?

సార్వతమ్మ—అయ్యో తల్లీ! నేను మీ
అక్కయ్యను చూడలేదే. అమ్మెయ్యెలా
ప్రాబుందో ఓమారు చెప్పమా? ఎని
సంతోషిస్తాను.

శ్యామల—నేను పశువున్నానా.—పశు
వున్న కొంతసేపటికి నా పక్కలో
కూర్చుని “చెల్లాయ్—చెల్లాయ్—లే
అమ్మలే—నేను నీ అక్కయ్యను—నా
పేరు గృహాలక్ష్మి—నాపేర వృత్తకాలు
ప్రవాళావృత్తాదూ? అందుచేత నిన్ను
చూచి నీతో ముచ్చటపడడానికి
వచ్చారు. ఇంతేగాక, నేను దేశా
లమ్మల, యింటికి పట్టిన తిరగడం

లేను. లోకహితప్రకాశకు సంచారం చేసూవున్నాను. తెలియనివాళ్లకి తెలియచేస్తాను; తెలివిమూలినవాళ్లకి తెలివికలిగేట్లు చేస్తాను; జబ్బువాళ్లకు మందులు—అవి దొంగకేసులాలు చేస్తాను; విచారంకోపున్నవాళ్లని నవ్విస్తాను; అలకపోందిన భార్య భర్తల అలకపోగొడ్తాను; వంటరానివాళ్లకు వంటలు నేపిస్తాను; లోకవిశేషాలు అందరికీ చెప్తాను; చెడ్డపనులు ఖండిస్తాను; మంచి పనులను విని, చూచి సంతోషిస్తాను; పిల్లలను, పెద్దవాళ్లను బుద్ధిమంతులుగా చేస్తాను; అందరికీ ఆనందం కలుగజేస్తాను. నేను లేని యిల్లు యిల్లేకాదు. నన్నక్కరిలే దన్నవాళ్లైవూవుండరు” అంది. ఆమె అందం యేమిటనుక్కొన్నావ్! ఆమె ముఖం చూచేటప్పటికి చాకర్లు జోగులు మన్నాయ్. గుండని ముఖం; పెద్దను దురు; కలవరేకుల్లాటి కర్లు; నల్లనిమల బాతుంటి కనుబొమలు; సంపాగ పువ్వులాంటి ముక్కు; వానిమ్మగింజల్లాంటి చుంఠాలు; దొండపండువంటి పెసపులు; గుంటలుగల చెక్కిల్లు; తెల్లజామి చండువంటి శరీరం; చేతిగో వీణ— చూడడానికి యెంకో ముద్దొస్తూవుందమ్మా.

పార్వతమ్మ—అయితే! నీతో మీ అక్కయ్య యేమయినా మాట్లాడిందా తల్లీ? వోమాగు చెప్పు, నే వింటాను.

శ్యామల—మాట్లాడకేం—చెల్లాయ్! నీవు నాకు ముద్దోస్తూవున్నావంటూ నా రెండు బుగ్గలు ముద్దుపెట్టుకుంది. తర్వాత నా బొజ్జచూడు అని బొజ్జ చూపించింది. సినిమాలో తెరల్లాగ ఒకటి తర్వాత మరొకటి, మరొకటి తర్వాత మరొకటి—ఈలాగ యెన్నో చిత్రాలు కనబడ్డాయి. ఆ బొజ్జనిండా కథలే; ఆ బొజ్జనిండా ముద్దులే; ఆ బొజ్జనిండా ముచ్చట్లే; ఆ బొజ్జనిండా వినోదాలే; ఆ బొజ్జనిండా అక్కలూ చెల్లెళ్ళే; ఆ బొజ్జనిండా బ్రాహ్మణాలే; ఆ బొజ్జనిండా కవిశ్వురాలే; ఆ బొజ్జనిండా సామెతలే; ఆ బొజ్జనిండా నీతులే; ఆ బొజ్జనిండా అచ్యుతమే; ఆ బొజ్జనిండా ఆచందమే; ఆ బొజ్జనిండా చిత్రాలే; ఆ బొజ్జనిండా ఆటపాటలే; ఒకటిమిటమ్మా—

ఇదిపుండీ—అదిలేదు అనకుండా అన్నీ ఆ బొజ్జలోవున్నాయి. నాలాటి పిల్లలు ఆ బొజ్జలో ఎందరో ఆడుకొంటూ వున్నారు. చెల్లాయ్! చిత్రాలు చూశావా అంటూ ఆ బొజ్జమూసి నన్ను కోరినవాళ్ళ యిళ్ళల్లో నేను వుంటాను; నేను లేని యిల్లు యిల్లెకాదు. నేను మీ అందరికీ ఆనందం కలుగజేస్తూవుంటాను అని మళ్ళీ చెప్పి, చెల్లాయ్ నీవు నన్ను మరచిపోక నాపేర ప్రతి నెలా వ్రాస్తూవుండమ్మా అందే! అమ్మా.

పార్వతి—నరేలే! మీ వాళ్ళుగారితో చెప్పి మీ అక్కయ్యపేర కథలు వ్రాసుకోడానికి, తెల్లకాగితాలు, మంచి ఫౌంటెన్ కలం తెప్పించి యిస్తానులే. బువ్వ తిందుగాని రా.

శ్యామల—గృహలక్ష్మీ అక్కయ్యనుకూడా పిలవవు! మే మిద్దరంకలసి బువ్వ తింటాం?

మొదటి మెట్టు

ఆ నికుంజాలు పెద్దలై యరయుచుండ నాడు, లతలట్టు లల్లుకొన్నా మునునము, ప్రణయగీతాల కోయిలబాడుచుండ నాడుహృదయము దోచుకొన్నావు నీవు. ఆశుభోదయనమయ్యాన బోసుకొనిన ప్రేమధన మేమిజేసితోలేము! నాడు కొల్లగొన్నట్టి ముద్దులకుప్పలెల్ల హృదయమునదాచుకొన్నా వెనదిలముగను.

కర్ణపాలెం కృష్ణరావుగారు

కన్నులను దేలనై చుచుకాంత! నీవు బడిలియాపార్వత్యభూమిని బడినయపుడు హేళనముజేసి ననుగాంచి, యీగులాలి సంశయంబేల? అడుగుము సత్యమేమొ? ఈలతలెనాడు “శుభ”మని యిద్దటికిని సేసలను జల్లి మనల నాశీర్యదించె, అంతనవకములేదేమి? అతివ! నీకు “నేనెకారణమందువా?” నేటిదశకు.

నేటి హైందవస్త్రీలు : పారిశ్రామిక యములు

యడవిల్లి వెంకటవరసింహమూర్తిగారు, బి.ఏ.బి.యల్.

కొలది దినములక్రిందటనే పంజాబునందొక కల్బులో (Modern women are less human than their predecessors) ప్రస్తుతపు స్త్రీలు, వారి ముందువారికన్న, తక్కువ వయోవాక్కిగ్యములు కల వారు' అను అంశమును చర్చించినారు. విద్యావంతు (స్త్రీపురుషులు) లనేకు లందు పాల్గొనిరి. వారిలో చాలమంది ప్రస్తుత స్త్రీల నడవడిని ఖండించిరి. వీరు ఉన్నత అంగవిద్య నభ్యసించుటవలన, గృహమున్న పెట్టివో, గృహకృత్యములన్న పెట్టివో మరచి రట, వీరికి (Modern women) ముందువారు గృహమును కుగ్రముగా నుంచుటయందు, పిల్లలను పెంచుట యందు, నిత్యగృహకృత్యములయందు భర్త సౌకర్యముల చూచుటయందు, భర్త కావత్సవయమండు తోడ్పడుటయందు ప్రస్తుత స్త్రీలకన్న చాల నేర్పరులే. నేటి స్త్రీలకు పిల్లలను పెంచుట తెలియకపోవుటచే ఆ యాలకస్పంది, పిల్లల యాశోగ్యమును చెడగొట్టెదరు. వీరు తమచేతులతో పెంచని బిడ్డలపై ప్రేమ చాలా తక్కువగా యుండునని వేరే చెప్పవక్కర లేదు. ఆతిథిసత్కారములయందు పూర్వపు స్త్రీలు నేటి హైందవవనితలకన్న మిన్నరే. యూనివర్సిటీ డిగ్రీలను పొందిన వనితలు, తమ భర్త లవాశోగ్యముగనున్న, తాము కుశ్రూపచేయుట చిన్నతనముగా నెంచి, నాకర్ల నందు నియమించి, తాము చేత చేటు పట్టుకొని యోగల్గుకో షికారుచెల్లదురు. వీరి పూర్వబిట్టి భర్తప్రేమ జాపలేదే. భర్తల గౌరవము గాపాడుటకు గదా పూర్వము ఝాన్సి, అహల్యా, మొదలగు వీరవనితలు యుద్ధరంగమున కేగిరి. బిడ్డల పెంచుటయందు, గృహకృత్యములందు, భర్తల సౌఖ్యములతమ సౌఖ్యములుగా నాచుటయందు, ఆతిథిసత్కారములయందు ప్రస్తుత స్త్రీలకన్న వీరి ముందువారు హెచ్చుతక్కువము కల్గియుండినందున, పంజాబుకల్బు నందు "Modern women are less human than

their predecessors" అని శీరానియటలో నాశ్చర్యపేమియులేదు.

క్రిందటి నెలలో కలకత్తాలో లండనునగరమున విద్య నభ్యసించిన యొక లెంగాలి ప్రొఫెసరుగారు చాదశీగారియధ్యక్షత్వక్రింద "Co-education" హిందూ దేశమునకు నర్తించునా యను యంశము చర్చించు బడెను. కొలదిమంది తప్ప మిగతవారందరు ఏకగ్రీవముగా నిరసించిరి. ప్రొఫెసరుగారు Co-education వల్ల చాలా ఆనర్థము లున్నవనియు, తాము లండనులోనుండువరే స్త్రీపురుషు లొక్కటడిలో జరుపుట చూచితమనియు, ఒకరినొక రాకర్షించుటకు గాను విలువగల నాజాకు దుస్తుల ధరించెదరనియు, ఒకరినొకరు తొందరపాటున ప్రేమించి వ్యభిచరించెదరనియు, అట్లు చేసియు నొకరినొకరు పెండ్లియాడక విడదరనియు, నిట్లుగా వారిమానము పెండ్లికి పూర్వమే చెడగొట్టుకొనెదరనియు నుడివెను. అట్టి మంగ్లాండు దేశమున Co-education యందు విముఖత జాపుయండ, హిందూ దేశమున కట్టిది సరి పడదని నుడివిరి. ఇందుపై ఆమృతబజారు పత్రిక యందు Co-education నిరసించుచు Editorial వ్రాసినారు. మహాత్మ గాంధీగారు కూడ కొన్ని కట్టుబాట్లతో గాని Co-education నీలులేదని నుడివిరి. Co-education వల్ల నారీమణులకు విద్యాభివృద్ధికి తోడు Demoralisation కూడ వృద్ధియగును.

మిస్. బార్బరా కార్టలాండు (Miss Barbara Cartland, the Famous social novelist) లే. 22-10-33 దిన ఆమృత బజారు పత్రికయందు స్త్రీల ఆశయము లెట్టిది (What is woman's sphere) అను కీర్తిక క్రింద స్త్రీలు ఉన్నతవిద్య నభ్యసించి ఉద్యోగములు చేయుటవలన గౌరవము పొందనేరరనియు, స్త్రీల కుచితమగు విద్య నభ్యసించి గృహ యాచార్యము నహించుటవలన హెచ్చు గౌరవము పొందుదురనియు

వ్రాసెను. తే 29-10-33 దిన ఆపత్రికలోనే స్త్రీమతి తరులతాదేవి, ఓ.ఏ. గారు (పిల్లాండు) "ఆడువారి ఆశయములు" (Sphere of women) అను రీతిక క్రింద యిట్లు వ్రాసిరి. "హిందూ స్త్రీలకు ఆంగ్ల విద్య చాలా వృద్ధికారి అని నేను చెప్పవలెను నా పోదరిమణు లేమి యనెదకో నాకు తెలియదు. ఇంగ్లీషువారి ఆచారవ్యవహారములు, ఉద్దేశములు, మనలో చాలావరకు వ్యాపించుచున్నవి. దాని ఫలిత మేమనగా మన దేశాచారములు మనము నేర్చుచున్న విద్యచే నాశమగుచున్నవి. మనము హిందూదర్శనము నెరిచుటకు, నాటకములకు, ఖమ్మ చేయుచున్నాము. పాశ్చాత్యుల దురభ్యాసములను, సకాల ఆకాలము లలో కూడ (Imitate) చేయ ప్రయత్నించు చున్నాము. మన సంఘమంతయు కర్త ఆయిపోయి యున్నది. మన మీ నాగరికతకే యునిపోవు చున్నాము. కాని మనదేశ చరిత్రను చూచినట్లయిన పూర్వ స్త్రీల ఉద్యమములు, స్త్రీలపవిత్రత, నా మట్టుకు నాకే ఆశ్చర్యము గల్గుచున్నది. మన పురాణ గ్రంథములు వాటిని చాటుచున్నవి. అహో, మన దేశాచారములు, మన భారతి గోల్పోతిమి కదా. కాని స్త్రీవిద్య అనవసరమని నేనెన్నడు తలచను. మీరు భావించవద్దు. మైందన స్త్రీలు విద్యార్థిణులు కాంగ్ల పనితలవలె నడువరాదు. ఎట్టివిద్య, పవిత్రమైన గుణములు, తెలివితేటలు వృద్ధిచేయునో, ఎట్టివిద్య దృఢమైన మనస్సునిచ్చునో, ఎట్టివిద్యచే స్త్రీ తన జీవనమును తనంతటతాను నిర్వహించునో అట్టివిద్య స్త్రీల కావల్యము. నా నిఘంటువువందు నవనాగరికత యనుపదము లేదు. నా కది యొకభయంకరమైన పదము. అది మన జీవితమును, ఆత్మను నాశము చేయును. మనము దాని బారినండి కాపాడుకొనవలెను. ఇంతమా మనము స్త్రీలము, పురుషులము కానేరము. అందుచే మనము "స్త్రీలమని" నేర్చుకొనవలెను. పాశ్చాత్యులనునకు మనము దృఢిరేక

ముగా నెక్కారాదు. గృహము మనకు, తక్కిన ప్రపంచము పురుషులకొరకు నిర్మించబడినది. స్త్రీల స్థల మానంకరమైన గృహము. ఇచ్చట ఆమె గృహ కృత్యములు, జీవితములో చేయువిధానము, సత్వత్వము, మాతృత్వము నేర్చుకొనవలెను. అందువలననే పాట్లయవంటి మహానుభావులు తనదేశములో స్త్రీలను, ఉద్యోగములవలన తమ గృహకృత్యములు నిర్వర్తించుటకు మరులవదని యాజ్ఞాపించిన మనకేమీ ఆశ్చర్యకరముగా నుండదు. మనము కీక్రముగా పాశ్చాత్యులనునకు మరులవలెను. లేనియెడ మనవారి కీక్రముగా నశించును." ఆంగ్లవిద్య నభ్యసించి, యహని పర్వితీధిగ్రీహించిన తరులతాదేవిగా రిట్టి ఉద్దేశమును వెల్లించినపుడు, అట్టి ఆలోచనలను మనము గౌరవించవలసినదే. ఇప్పు డిప్పుడు ఉన్నత ఆంగ్లవిద్య స్త్రీల కనవసరమని ప్రతిపాదించు గ్రహించుచున్నాడు. తిరువాన్కూరులో నిటుమైని స్త్రీలకు డిగ్రీకళా కాలము మూడువలసినదిగా నూదించిరి. Domestic science, యింటర్మీడియటు తరగతియందు బోధించవలసినదిగా కోరిరి.

కాన స్త్రీల మదిలిమైన విద్య నేర్చుటకు స్త్రీ సంఘములు పోటుపడవలెను. కేవల మాంగ్లవిద్య నేర్చుటవలన పాశ్చాత్య స్త్రీల దేశాచారములవడి దేశాచారముల నశింపజేయును. స్త్రీలకు ప్రత్యేక పాఠశాలల స్థాపించి, వారి కనుగుణ్యమైన విద్యను నేర్పవలెను. అందు ముఖ్యముగా, నూలుపడుకుట, పట్టుచుని, అల్లిక పుని, నిత్యగృహకృత్యములు Domestic science, సంగీతము, Motherhood, హిందీ బోధించవలెను. హిందూమతము, పురాణములు, అనాదినుండి హిందూవారిమణులు దేశమున కెట్టి నేపథ్యమునో ప్రతిస్త్రీయుండవలెను. పన్నె కక్కిన పతివ్రతల చరిత్రల లెస్సగా తెలిసి యుండవలెను.

సంక్రాంతి వాసరము

సీ॥ గొబ్బి తట్టెడువేళ గుమిగూడి యందందుఁ దారిచెలంగు సందడిబెడంగు,
రమణీయ కబరీ భరమ్ముగో మవ్వంపు దెలిమిల్లెలను గూర్చు జలుంగు తీవి
జాతీయచిత్రకళా తృప్తినొడగూర్చు కలికి ముగ్గుల పూవ గరునతనము
వ్రథమాగమప్రాణవతి సుందరాకృతి సిగ్గుచూపులఁజూచు సొబగుకలిమి

తెనుఁగు గుబ్బెలలందుఁ బ్రదీప్తినొంది
యొక యపూర్వ సౌందర్యాభ ప్రకృతినించ
కరము హృదయంగమంబయి గ్రాలుచుండు
భవ్యమోహన సంక్రాంతి వాసరంబు.

ఓలేటి నిత్యకళ్యాణమ్మ.

సీ॥ పదులైన వాల్చడ పాయలనొప్పారు పూలరెబ్బలుక్రింద రాలుచుండ
బంగారుజలతారు పరికిణీముడతలు ముగ్ధాశ్శబ్దఁబెరఁగొని చెంగలిన
కంతమందలికాళికాయపూసలదండ “సిల్కు జాకెట్టు”పై చిందులాడ
ఫాలభాగంబునఁ బవలీను ‘చాచ్చుక్క’ కనులకాటుకపై న కాంతిఁజెంద

కరమునందున కుంకుమభరిణబూని
పిన్ని, చెల్లెండ్రు, తమ్ములు వెంటరాగ
పొదుగువారల పేరంటను నకులిల్వ
అరుగుచుండెను పెండ్లియీడయిన ముగుడ.

లి. ఆ. జానీయులు.

వేఁడికోలు

సీ॥ ద్విముఖము కృష్ణవర్ణము విరూపము త్రినేత్రకము సప్తాయుధధరము నప్త
బాహువు కర్కశచాదంబు ల. బాతలంబగాత్రమ్ము దుర్లక్షణమ్ము
చర్మవస్త్రమ్ము పిశాచాధిపత్యము సింహురయుతముత్తిశీర్షకమ్ము
విశ్వజలస్నాత మశ్వధిహూఢమ్ము కుంతాయుధధరమ్ము కుంతలమ్ము
నై ననీమూర్తిమాకు భయోపకమ్ముగాన మాకండ్లబడకప్రాంగణములందు
గోసకాయల మెక్కితోడ్తోన రథవరము నధిష్ఠించి చనుమ సంక్రాంతిపురుష॥

పారి నాథాకృష్ణమూర్తి.

ప్రార్థనము

ప్రార్థనమనగా మిక్కిలిగా కోరుట. ఎవరిని? ఎందునకు? అనునవి మనము పూరింపవలసిన సమస్యలు. భగవంతునే మనము అడుగవలయును. ఎందునకనగా అతడే మనకు సమస్తవస్తుసంధాయకుడు. నిరంతర దయాగుణుడు.

ప్రార్థనమునకు ముందుగా మనము భగవంతుడొకడన్నాడు, అతడు ప్రాణులొనర్చు సర్వకార్యములుచూచి వానికి తగిన ఫలముల నొనఁగుచుండునా, అను నమ్మకము కలిగియుండవలెను. ఆనమ్మకములేనిదే ప్రార్థనము వ్యర్థమగును. భగవంతుడు ఏదోయొక లోకమున, ఒకదివ్య స్థలమున, రత్నఖచిత సింహాసనముపై ఆసీనుడై యుండి, మన మొరలువిని, తనకుదోచిన రీతిని ఫలములిచ్చుచుండునని కొందఱి మతము. కొందఱు “అదెట్లు సరిపడును? భగవంతుడు సర్వాంతర్యామి కాన అతడు మన హృదయములోనే యున్నాడు. ఆతనిని అక్కడనే పూజింపవలయును.” అందురు. మఱికొందఱు (అదైత్రసిద్ధాంతముగలవారు) “మనలోనుండు తనాత్మయే పరమాత్మ. అది యెప్పుడు పవిత్రమైనదియే. అపవిత్రత దేహమునకుఁగాని, ఆత్మకులేదు. అట్టి పవిత్రాత్మగల మనము, భగవంతునిలో భాగములమే కావున మనమే భగవంతులమని చెప్పవచ్చునుగదా? అట్టిచో ఇంక ప్రార్థన మెవ్వరికి? ఎందులకు? “సహంబ్రహ్మ” అను స్థితి చక్కఁగా అనుభవములోనికి దెచ్చు

శ్రీమతి పింజమూరి వేంకటరత్నమ్మగారు

కొనుటయే మనక ర్థవ్యము” అని చెప్పుదురు. ఇంకనుగొందఱు “ప్రార్థనమే మననిత్య జీవనము. మనము సర్వకాల సర్వావస్థలయందును ప్రార్థనము నలుపుచునే యుండవలెను. అదియే మన కాహారము నిద్ర మున్నగునవి” అని చెప్పుచు భౌతిక జీవనమునకై వలయు వస్తువులకు సైతము ప్రార్థనమే చేయుచుండురు. మూఢాత్ములమైన మనము ఎల్లవారి మాటలను నమ్ముదుము. అన్నియు ఆచరింపఁజాతుము. తుదకు ముసలివాడు కొడుకు గాడిద కథవలె చెడిపోవుదుము. హిందూ మతములోనుండు మనము కనఁబడిన రాయి చెట్టు, పుట్ట, నది, సముద్రము—అన్నియు భగవత్స్వరూపములేయని నమ్మి పూజింతుము. సూక్ష్మదృష్టితోఁజూచిన అది తప్పుగాదు. అన్ని స్వరూపములు భగవంతుని వేయను జ్ఞానము మనలో నిమిడియున్న అట్లుచేయుట తప్పుగాదు. కాని మూఢ విశ్వాసముతో ఏమిచేయుచున్నామో తెలియకయే ప్రతివస్తువునకు గంధపుష్పాక్షత లర్పించి కడపట ఒకటిరెండు గొప్పకోరికలు గోరి సంతృప్తిఁజెందుచున్నాము. అంతటితో తృప్తిఁజెందక దేవుడొకవర్తకుఁడని యెంచి అతనితో వ్యాపారసరణిని మాటాడఁజాతుము. లంచములీయ యత్నింతుము. “ఒదేవుడా! నీవు నాకీకార్యము సఫలము చేయదువేని నీకింతసామ్మ లేకియిన్నికొబ్బరి కాయలు ఒహుమానముచేయుదు” మని పలుకుచున్నాము. మనము తలచినకార్యము

సఫలము కాకున్న ఆలంచములెవ్వియు నియ్యక దేవుని నోటితో మన్నుగొట్టచు న్నాము. 'పైగా నిందించువాము. క్రైస్తవులు, "తలుపుగొట్టము. అది నీకుఁ దెలువబడును" అని చెప్పుదురు. అలాగా నీ వేరోరిక గోరిన, దానిని దేవుఁడు నీ కిచ్చును అని యర్థము. కాని యేసుక్రీస్తు అట్టి యభిప్రాయము పొందినవాఁడు గాఁడు. మన మడిగినదెల్ల దేవుఁ డిచ్చుననిగాదు ప్రార్థనచేయుట. ప్రార్థనమువలన మన తలఁపులు ప్రతిఫలింపనేరవనియే యేసు నమ్మి యుండెను. యేసు ప్రార్థనము కోరికలు గోరుటయుఁగాదు, తనలోఁ దా నేదియో మాటాడుకొనుటయుఁ గాదు, భగవంతుని తో ముఖాముఖిని సంభాషించి ఆతని దివ్య చిత్తవృత్తి యెట్లున్నదియో తెలిసికొని యటులే జరుగునుగాకయని తలఁచుట, ఆ తలఁపునకు లోపదుట. ప్రహ్లాదుఁడు చెప్పిన లోమ్మిది భక్తిమార్గము లెల్ల తెలుగుదురు.

మ॥ తమవృద్ధావల సఖ్యమున్, శ్రవణమున్, దాసత్వమున్, వందనా

ర్చనముర్, చింతన, మాతృభావ నెఱుకయున్, సంకీర్తనంబున్"

అనునవి.

ఈమార్గములచే జగదీశ్వరు నారాధించుట యొకవిధమైన ప్రార్థనము. ఆ పరాత్పరుని సాక్షాత్కారము గావించుకొని భ్యాసముచేయుట యొకవిధమైన ప్రార్థనము. ఇది యన్నిటికంటెను అత్యుత్కృష్టమైనది. తనకుఁ గావలసిన భౌతికసుఖము

లకు దరఖాస్తు చేసికొనుచు చేయు ప్రార్థన మొకొకటిగలదు. క్రైస్తవులుచేయు ఆకాశ ప్రార్థన మిట్టిదియే. వారు, "ఆకాశమందున్న మా తండ్రీ! మా దినదినాహారము మాకిమ్ము. మా తప్పులను క్షమింపుము" అని ప్రార్థింతురు. ఇది తక్కువరకపు ప్రార్థనము. ఇట్టిరీతినే మనము పరులకొరకుఁ జేయు ప్రార్థనములును గలవు. ఇతరులకై ప్రార్థనముచేయుట యెట్లని కొందఱునుమానించవచ్చును. ఒకరోగి చాల నీరసముగా నుండి వైద్యులలోనున్నాఁ డనుకొనుఁడు. అతనికి భగన్నామస్మరణ మొనర్చుటకైన తగిన బలముగాని, మనస్సైర్యముగాని లేదనుకొనుఁడు. అప్పుడు చెంతనున్నవారో, దూరముననున్నవారో, యతనింగూర్చి ప్రార్థనములు పలుపవచ్చునుగదా! ఆ ప్రార్థనములకు సత్ఫలముండకయుండునా? హుమా యూను చక్రవర్తికి చాల జబ్బుచేసినట్లును, అప్పు డాతనితండ్రి బేబరు చక్రవర్తి భగవంతుని ప్రార్థించి, ఆజబ్బు తనకుఁ బంపి వానికి ఆరోగ్యము చేకూర్చుమని కోరినట్లును, అటులే హుమాయూనునకు నెమ్మదిగలిగి, బేబరు మృతినొందినట్లును వినియున్నాము. ఇటులే యెన్నియో యుదాహరణములు గలవు. ఈ ప్రక్రియచే భగవంతుని చిత్తము మనము మార్చివేయఁగలమని యెంచరాదు. పరమేశ్వర సంకల్ప మెన్నటికి మనము మార్పజాలము. మనము ప్రార్థించి, యాతని చిత్తవృత్తి యెఱిగి ఆతనితో నే భవించి, యాసంకల్పమును నెఱవేర్చినవార

మగుదుము. జరుగునది యెట్లును జరుగక
మానదు, భగవంతుని సంకల్పము మార్పు
లేము గదా, మన కింక ప్రార్థనము లేదుల
కని యడుగనచ్చును. ప్రార్థనమేలేకున్న
మన మనస్సులు వికాసము నొందజాలవు,
పరమేశ్వర హృదయ మెఱుంగజాలవు,
మనలను ఋజుమార్గమున వర్తింపజేయు
జాలవు, మనలోనుండు అంతశ్శక్తులను
జయింపజాలవు, మనకు శాశ్వతానంద
మొసంగజాలవు.

ప్రార్థనమునకు మూడు గుణములు
ముఖ్యములు. (1) దృఢవిశ్వాసము—
పూర్ణమైన విశ్వాసముగలిగి యిది యిట్లు
భగవంతుడు సలుపగలడు అని గట్టిగా
సమ్మి ప్రార్థించిన ప్రార్థన మెప్పుడును వీట
పోవదు. (2) ఒరులను ఊహించుట—నిన్ను
నీ తత్వాలను భగవంతుడు డెట్లు ఊహింపవల
యునని నీవు కోరుదువో, యట్లులే యిత
రుల తత్వాలకు నీ వితరులను ఊహింపవల
యును. ఆ ఊహాగుణమున్నగాని నీ ప్రార్థ
నము సత్ఫలము గాంచనేరదు. (3) కల్మష
రాహిత్యము—ప్రార్థనము వేళ మనస్సులో
నెట్టి కలంకమును ఉండరాదు. ఒక యిల్లాలు,
“స్వామీ! అన్నియు నెఱిగినవారికి అమా
వాస్యమరణము, ఏమియు తెలియని నాకు
ఏకాదశిమరణమును దయచేయుము” అని
ప్రార్థించినది. అది మనస్సులో కుళ్లుగలిగి
చేసినదేగదా?

ప్రార్థనములో భగవంతుని మనము
శాశింపరాదు. “భగవంతుడా! నీ పీ
కార్యముచేయుము” అని పల్కరాదు.
“భగవంతుడా! నీ చిత్తమయినయెడల, ఈ
కార్యమునందు నాకు తోడుపడి దానిని
నెఱవేర్చు”మని చెప్పుట యుక్తము. లివిం
గ్ష్టన్ అను పాశ్చాత్యుడు ఆఫ్రికాఖండ
మునకు వెళ్లి అక్కడి మూఢులను జూచి,
“ఓ పరమేశ్వరా! ఈ యంధకారభూభాగ
ములను తేజోవంతముగాఁ జేయుటలో నాకు
సాయపడుము” అని ప్రార్థించినాఁడు గాని,
తేజోవంతముగాఁ జేయుమని శాసింపలేదు.
అతని ప్రార్థనము దేవుఁడాలించి అతనికి
సాయపడినాఁడు. ఆదేశమునకు వెలుగు
ప్రసాదించినాఁడు.

ప్రార్థనము ఒంటరిగాఁ గూర్చుండి, యెట్టి
అలవడియు కలఁతయు లేకుండ శాంతచిత్త
ముతోఁ జేయవలెను. అప్పుడే అది మనకు
అనంద మొసంగును. నిష్కళంక ప్రార్థన
మొనర్చి యీవలకు వచ్చిన వారి మొగ
ములు చూడుడు. అవి యెంత తేజోవంత
ములై యుండునో! అన్నిమతములలోను
సాంఘికప్రార్థనములు గలవు. అవిమాత్రము
సాధారణముగా తగిన ఫలము నీయజాల
కున్నవి. సాంఘికోపాసనము నడుపువారు
మిగుల సామర్థ్యము నొందియుండవలయును.
సభలోనున్న యందఱిమనస్సుల నాకర్షించి,
యందఱి చిత్తములును తన చిత్తమువలెనే

భగవంతునివంకఁ ద్రిష్వఁగలిగి, యందఱికిఁ దగినకోరికలతో ఆకాంక్షలతో ప్రార్థింపఁ గలుగువారై యుండవలయును. ఇప్పుడు కొన్నిచోట్ల జరుగు ప్రార్థనములు చాల వజ్రకు దీర్ఘములై, వినువారికి నిద్రపచ్చు చుండునుగాని, తన్మయత్వము చేకూర్చు కున్నవి. నాకింగ్లీషురాదు. ఒకమహాసీయుఁ డింగ్లీషుభాషలో ఉపాసన సభపుచుండఁగా, నేనచ్చటనుండి యేమి యనుభవింపఁగలను? అట్లు జరుగుచున్నవి. గోష్ఠి ప్రార్థనమని బ్రాహ్మసామాజకులు చేయు ప్రార్థనము లోని శ్లోకముల యర్థము నెందఱుగ్రహించి చేయుచున్నారు? చాల కొలఁదిమందియే కదా? అర్థము తెలియక సంధ్యావందనము చేయు హిందువులకును అబ్రాహ్మీయులకును భేద మేమిగలదు? మొదట ఆరీతిని మంత్రోచ్ఛారణ మారంభించి, ఆవల అభివృద్ధి పొందినమంచిదే. దేనిలోనై సక్రమాభివృద్ధి యున్న అది యాచరింపఁ దగ్గదే.

స్వప్రయత్నమునందు లోపము లేక, పూనినకార్యమునందు దోషములేక, వర్వ జనసమ్మతమైన పనిని ఒకఁ డభిలషించి చేయు ప్రార్థనము ఫలవంతమై యొప్పును. కాని, యెవ్వరికిని సమ్మతముగాని దుష్ట కార్యము వట్లఁజేయు ప్రార్థనము ఫలింపదు. ఫలించినను, అది నిలువదు. ఎప్పుడో యెగ్గే చేకూర్చుకొనదు. దొంగతనము చేయఁ బోవువారు ప్రార్థనము సలిపి, మంచిదినము, మంచినక్షత్రము, మంచిరోకునము చూచు కొని మఱి పోవుదురని వింటిని. అదియొక వేళ నెఱవేఱినను, ఈశ్వరచిత్త మదియని యెంచవచ్చునా? దుష్టకార్యములకుఁ గూడ భగవంతుఁడు తోడ్పడునా? ఆకార్యసిద్ధి కేవల కర్మఫలముగాని వేఱొందుగాదు.

ఇటులే ప్రార్థనమును గూర్చి తరచిన కొలఁది నెన్నియో విషయములుగలవు. వానినెల్ల నొక్కవ్యాసములోఁ జెప్పటకు అవకాశముచాలదు. కాన ముగించవలయును.

—:o:—

ఏ కాదశిమ హత్త్యము

శ్రీమతి గ. జానకీబాయిగారు

సీ॥ సద్భవోద్భావః యో నమయంబులనయినఁ బడతి యేకాదశిన్ విమనఃజనదు;

అశ్వమేధాది మహాధర్మములనైన మహిళ యేకాదశిన్ మానరాదు;

మృతజాతసూతక స్థితుల యందయినను పనితె యేకాదశిన్ వదల తగదు;

బహురోగపీడిత బాధల యందైన ప్రమద యేకాదశిన్ బాయవలదు.

గీ॥ నింక, యెక్కాలమందైన నెవ్వరైన అగణితదురితవనమున కగ్నిజ్వాల యయి పరంగు నేకాదశి నవనిబ్రతుకు సంతదాక నుడుగవల దాద్యులార!

నాగరికమా? సతీత్వమా?

శ్రీమతి సి. రమలాబాయిగారు

రాము, చేతిలోనిలవకుండా యేడ్చుచున్నాడు. రామును సమకాయించుచు భర్తవద్దకు వచ్చుచున్నది మణిల.

“ఛీ, ఛీ దూరముగాతీసుకుపో వాడిని!! యెంత తెలివిచూపినదావవు!! సమయించదర్బాలు కూడ తెలుసుకోవు, యిందుకే నీకు నాకు సరిపోయింది. (చెవులు మూసుకొని) అబ్బబ్బ యేమిఅల్లరి. ముందు యిక్కణ్ణించి చెల్లిపో” అన్నాడు ఆలోచించుచు కూర్చున్న ప్రసాద్.

మణిల, రామునితీసుకొని ఆసరికి చెల్లిపోయింది. కొంతసేపున కొంత నిద్రపోయినాడు రాము. మణిలకు, భర్తకెదురుగా వెళ్ళుటకు సాహసము లేకపోయెను. వసారాలోకూర్చుని రామాయణం చదువుకొనుచుండెను. ఆమె తనధ్యానంలో ప్రసాదువచ్చినదికూడా గుర్తించలేకపోయినది.

“చాలు, చాలు రామాయణంచదినియేడ్చినావులే! కాఫీతీసుకురా” అన్నాడు ప్రసాదు కోపంతో.

ఈమాటలువినినచే భయముతో మెల్లగా “మీరేమో ఆలోచించుచున్నారని నే నచ్చటికిరాలేదు. కాఫీ తయారుచేసి వుంచినాను” అంటూ కాఫీ గ్లాస్ తెచ్చి ఆతని ముందరి పెట్టింది.

“నీముఖంలాగేవుంది ఈకాఫీ” అని కాఫీతో తన్నితేకాడు, ప్రసాద్.

మణిలకునను చాలచిన్న పోయింది. “నాముఖం యెట్లావున్న యికయేమి. పెండ్లికొలుపుపోయినది, యిక నేనెట్లావున్న నేమి? మీరు నాతోనేకాదా కాఫీము చేయవలెను?” అన్నది.

“ఓహో అటుల తలచుచున్నారా? యెప్పుటికికాదు. నాయువ్యము, నేను నిన్ను వివాహమాడవచ్చుతింప లేదు. మాతలిదండ్రులే నిన్ను నాకు వసువారవయేట

గొంతున కురిపింపెనారు. నాకు నీకు యెప్పుటికి జరి వడదు.” అన్నాడు ప్రసాద్ ఆక్రమితో.

మణిల యిదిఅంతయు పురుషులకోపమేగాని నేడ కాదని తలచినది. కోపముతగ్గజేసి అంతయు కాంత పడునని తలచెను. పాప మావాక్యములు నిజమని కల నైనను తలచలేదామె.

నవ్వచు “యెంతసేపికోపము? నాకోసరము కానన్నను రామునిజూచి.....”

“నాజన్మపర్యంతము! యెవ్వరిని జూచినను నా మనసు మారజాలదు. నన్నెవ్వరు అడ్డగించజాలరు.” అనుచు అక్కడనుంచి చెల్లిపోయినాడు ప్రసాదు.

ప్రసాద్ నూతనముగావచ్చిన ఆద్యకేటు. మణిల అతని మేనత్తకూతురనుటచే పెద్దవారు ప్రేమతో చిన్నతనమునందే పెండ్లిచేసిరి. కొన్నిదినములవరకు భార్యనుగూర్చి యెటువంటిదింతయు ప్రసాదునకు లేకుండెను. ఆతను బి. య్యే. చదువునప్పటినుంచి ఆతని మనసు మార్చుకొండెను, అతడు, తనకుతగిన భార్యకాదుకదాయనిరేయింబనళ్లు దుఃఖించెడివాడు. అఖరుకు తానెటులయినను తనతోపాటు అంగమును మాటాడుచుండుకన్యను వివాహమాడ నిక్కయించు కొనెను. మణిలకు అంగము తెలియదు. ఆంగ్రము చక్కగా చదువగలదు. అత్తవారింటికంపునపుడు తలి దండ్రులుచెప్పిన సతిధర్మమే యామె నాగరికత. ఈ కారణములచే ప్రసాదు మణిలకు చాలదూర ముండెను.

“నవంత” బి.య్యే. ప్యాస్ చేసినది. ఆమెడాక్టర్ కూతురు. ప్రతిరోజు సంధ్యకేళయందు తెన్నిన క్లబ్బునకు వచ్చుచుండెడిది. ప్రసాదు, ఆమె వృద్ధయును తనలో కట్టికేయవలయునని చాలప్రయత్నమునలెన్చెను. గాని ఆతనికి తన సమాధానము

దొరకలేదు. ఆరోజు సంధ్యాకాలము. మెల్ల మెల్లన వీరు మందమారులము ఆక్లబ్బులోని పువ్వువృక్షముల పైలిడి మగంధచరిమళముతో వీరుచుండిరి. ఆరోజేలనో యెక్కువ జనులు లేకుండిరి. తోటలోనున్న కుర్చీలన్నియు ఖాళీగా నుండినవి. అచ్చటనున్న ఒక కుర్చీమీద ప్రసాదుకూర్చుని దీర్ఘంగా ఆలోచించుచు ఒక్కనిరాతగల నిట్టూర్పు విడచెను. అకస్మాత్తుగా ఒకప్పుడునకు కంఠము “మీ శేషవిషయమునుగురించి అంతగా ఆలోచించుచున్నారా?” అన్నది.

ఆకర్షణముతో “మీ గొప్పడు వచ్చినారా?” అన్నాడు ప్రసాద్.

“నేనువచ్చి పదినిమిషములయినది. అయిన ‘మీరు’ అని నన్ను సంబోధించుట వాశిష్టములేదు” అన్నది. వసంత.

“యెన్నడును నీవద్ద వాకంతటిచదువు దొరక నందున ‘శేషముల పిలువజాలకుంటిని. వాకు నీసౌందర్యమున.....”

“కారు, కారు నా కారోరికలేదు. మీరటుల తలుచవద్దు. మీకు వివాహమయినదిగదా?” అన్నది వసంత.

“వసంతా! నిజముచెప్పుచున్నాను. పెండ్లితియిన నేమి? వాకు రానిపై ప్రేమలేదు. అది కుద్ధమాధురాలు” అన్నాడు, ప్రసాద్.

క్రింగట ప్రసాదునిచూచుచు “మీ రామాటను అవదద్దు. వారోరికలులేరు. వాటిని మీ రనునదిం చుట అసాధ్యము” అన్నది.

“లేదు వసంతా! నీకోసర మెంతకైన కార్య మయిననునరే...”

“.....”

“యేమి వసంతా! మాటలాడవు. నీకొరకై అవసర మగునీని యాదేహమునునను తునకలు తునకలుగా కోసి యివ్వగలను.”

“నిజముగ...”

“అందుకు సందేహములేదు ముమ్మాటికి. వారోరిక మాత్రం...నన్నునీలో.....”

మాటలాడుచుండగనే యిరువురి ప్రేమదృక్పథాలు యోగిధవించినవి.

2

వసంతా ప్రసాదులకు వివాహమయిపోయినది. ప్రసాద్ ఒక పెద్ద మేదయుల్లు అదైదు తీసుకున్నాడు. యింట్లో ఒక కారు, యిరువురు బంట్లోతులు, టీ పార్టీలు, డ్రామలు, సినిమాలు, యింతయేల మాన మునకువచ్చు వరుమానముకన్న వందరూపుములు యెప్పుడు యెక్కువ కలవగుచుండెను. అయితే యిపు డతనికోరిక నెరవేరినది. వసంత యెప్పుడును ఆంగ్ల మే మాటాడును. మేడపైననే ఆమెవివాసము. ఇప్పుడు సర్వము వసంతచేతిలో నున్నది. సుశీలగృహమునకు వసంత అధికారిణియైపోయినది. సుశీల మొదట ఈ సంగతి వివగనే దుఃఖమువలన రెండుమాడు దినముల వరకు నిద్రాహారములువదలి ఆలోచనానిమగ్నయై యు వుండెను. అఖయ కామె సర్వము తెచ్చుకున్నది. చతి ప్రళయ చరిత్రలను తలుచుచున్నది. ఏమయిననునరే ఛతియే దైవము. వారికి నేనచేయుట వాకర్తవ్యము అని ఆమె తనమనసున నిర్ధారణచేసుకున్నది. ఇక తన సంతోషమునకు గాను దొక్కడేమని తలచినది. ప్రసాద్ సుశీలతో మాటాడుటమానెను. ఆమె, యే మాటయు మాట్లాడకూడదనియు, అటుల వితిమిరి మాట్లాడునేని పుట్టింటికి వెళ్లిపోవలయుననియు కఠిన మగు ఆజ్ఞయొసంగెను ప్రసాదు. ఏమయిననునరే పుట్టింటికి వెళ్ళవచ్చుది సుశీల. ఇప్పుడు ప్రసాద్ గృహమునకు సుశీల వంటమనిషి. ప్రతిదినమును వంట కాగనే వసంతప్రసాదులకు మేడమీదికి భోజనము తీసుకొని వచ్చుటయు, వారిరువురును భుజించగనే విశ్రాంతిగా క్రిందికి దిగివచ్చుటయు అలవాటు. రాముకూడ మేడపైకి వెళ్లుటలేదు. ఆమెకుగాని, రామునికిగాని మంచిబట్టలులేవు. ఆమె దినదినము నకును కుష్మించి శల్బమయిపోవుచుండెను. అయితే

యిప్పుడా మేల్పొడయి ము తగిస్తామి సందర్శనమాత్ర మునకే ఆనందభరితమై యీకష్టములను తెక్కగొన లేదు.

* * *

కాస్త్రీగారును వారిభార్య సావిత్రిమ్మయు తమ యేకపుత్రికయగు నుశీలకష్టములనుతలచి దుఃఖించు చుండిరి. తమపుత్రికను అనుకొన్న పుడతలయు వారి కడుపులు తరుగుక నిపొయ్యెడివి. వారు తమమేనల్లు డగు ప్రసాదును పరిపరివిధముల చూపించెడివారు. కాస్త్రీగారు, ప్రసాదునకు తమపుత్రిని యెటులయి నను పంపివేయవలయుననియు, యిక ఒక్కక్షామ కూడ వారింట వాస్తవ్యముచేయుచు నుండకూడదనియు ఖండితముగ చాలక తీరములవాసిరి. గాని వాటిని లక్ష్యముచేయకుండా చించి బుట్టలో పొరవేయు చుండెను ప్రసాదు. తమ ఈ తీరములకు జవాబు రావందున, తమ పుత్రియొక్క విచారములోనే ప్రస్థుమండినసావిత్రిమ్మ మంచము పట్టినది. ఆమె వ్యాధి, దినదినమునకు అధికమగుచుండెను. ఇకఆమె బ్రతుకుటయు దుర్లభముగా నుండెను. కాస్త్రీగారే స్వయముగా నుశీలను తోడ్కొనివెళ్లుటకై వచ్చిరి. కాస్త్రీగారినిజూచియు ప్రసాదు పలుకరింపలేదు. కాస్త్రీగారు ప్రసాదు తన్ను లక్ష్యముచేయవందున కోపముతో అతనితో మాటాడనని శపథముచేసెను. నుశీలతో "నుశీలా! మీతల్లి చాలజబ్బుగానున్నది. నిన్ను చూడవలయునని కలవరించుచున్నది. ఇక ఒక్కక్షణముయినను యీ చండాలుని గృహమున నుండవలదు. ఆలసింపక వాలోకూడా రా?" అన్నాడు కాస్త్రీగారు.

"తండ్రి! వారి నవ్వాడయిముగా తిట్టవలదు. అంత యీ వాప్రార్థమేగాని జేరుగాదు. తమకు పయను మించినందున కోపముధికమగుచుండును. కాంతింపుడు. ఒక్కమారు నేను వారివద్దకువెళ్లి నెలవందివచ్చెదను." అన్నది నుశీల కాంతింగా.

"ఏమనుచున్నావు! ఇంకా అపాపాత్మునికాళ్లు పట్టుకొనకొరుచున్నావా? వద్దు! వద్దు!" అన్నాడు

కాస్త్రీ. గాని అమాటలు వివశంధగనే మేడమీదికి వెళ్ళింది నుశీల. అసమయమున వసంతప్రసాదులు గదిలోకూర్చుని మాటలాడుచున్నారు. "నేను ఇప్పుడు ఇక్కడికి వచ్చినందులకు తమింపుడు" అనుచు లోనికి వెళ్ళింది నుశీల. ఏవగింపుతోడను, కోపము తోడను నుశీలవంక చూచింది వసంత.

నుశీల తనభర్త ప్రసాదులకు వమస్కరించి వినయ ముతో "నాదా! వాతల్లి జబ్బుగానున్నందున నా తండ్రిగారు నన్ను తోడ్కొనిపోవ వచ్చివున్నారు. ఒక వారముదినములు మాత్రము పుట్టింటికి వెళ్లివచ్చుటకు అనుమతి యొసంగవలయును." అన్నది.

ప్రసాదు కాళ్లను బలవంకముగా వెనుకకు లాగు కొని కోపముతో "సామ్మ వన్నడుగుమేమి? మరలనీవు రావలయునని యెవరు కోరిరి?" అన్నాడు. ఈమాటలు వినగనే పక్కున వచ్చింది వసంత. అవమానము, దుఃఖము భరింపలేకపోయినది నుశీల. ఆమె కన్నుల నుండి నీరు కాలువలై ప్రవీణ మొదలిడెను. తడ బడుచు మేడమండి దిగిపోయింది నుశీల. వసంత యేమరియున్న సమయమున ప్రసాద్, నుశీల వెళ్ళిన త్రోవనే చూచుచుండెను, యెటులనో వసంత అత నిని చూచి దిగ్భ్రమ కెందినది. 'భార్య భర్త లిరువురు యేమయిపోవుదురా యేమి' అనుకొనుచుండెను. కాస్త్రీగారును నుశీలయు ప్రయాణ సన్నద్ధులయిరి. కాని రాముని పుట్టినదాడిగా పెంచుచున్నదాడియగు గంగిని వదిలి రామురాజాలకుండెను. కాస్త్రీగారు తమ పుత్రికతో ప్రయాణమయిరి.

3

మంచముమీద లేవ కత్తిలేకుండా పండుకున్న సావిత్రిమ్మ యెండిపోయిన మల్లెపువ్వుమువలె నున్న తన పుత్రికను ప్రక్కన కూర్చుండపెట్టుకొని ఆమె తలను చేతులతో తడవుచు అంతులేని కన్నీళ్ళుకారు న్నున్నది. మెల్లగా ఆమె నుశీలతో "అమ్మా నుశీలా! వాముద్దుల తండ్రి రాముని తీసుకొని

రాక్షాడవా? వాళ్ళందీ వాకండ్లనుంచు సేపున్నాడు. ఆయ్యో! వాళ్ళల్లో, వాకడుపు మండుచున్నది. నిన్ను యెంతో అద్భుతముగా పెంచి పున్న భవమంతయు చెప్పించి "నిన్నీమే ఉద్ధరిస్తాడని ఆపాపిరి, ఆద్రోహికి, వాయేకరిత్వాన్ని, అర్పిస్తిని. అరుప్పు డిట్లు నాదిడ్డ సంపారమును గూల్చునది..." ఆమె మాటాడబాలకపోయెను. ఆమె కంఠము అన్నద్దమెవది. మరి కొంతసేపునకు నిట్టూర్పువదల చాల ప్రయత్నముతో పెదవి కదలించెను గాని మాటాడబాలకపోయెను.

"అమ్మ! నీవు పూరకపయండుము. జరిగిన విషయములగుర్చి చింతించకుము. మావత్తులకు కష్ట నుఖములు సమానములు. ఒకరి కష్టనుఖముల కొకరు కారణులుకారు. అంతయు వారి వారి కర్మఫలము. ఎంతప్రాప్తమో అంతే నిలచును. అందుకై చింతించిన యేమి ప్రయోజనము, నీదేహము చాలాలలహీనముగా నున్నది. విశ్రాంతి పుచ్చుకొనుము." అన్నది సుశీల.

ప్రేమతోడను ఆశ్చర్యముతోడను ఆగుంటలు చడిన కన్నులు తెరచి సుశీల పంకమాలినది సావిత్రి మృ. మరి కొంతసేపునకు ఆమె కన్నులు మాను కున్నది. డాక్టరులందరు ఆమెను చేయివదలుకొనిరి. ఆమె వృధయనున మనోవ్యాధి నాటిపోయినది. ఇక ఆమె జీవించునను ఆకలేకుండెను. గాని సుశీల వచ్చినప్పటినుంచి తల్లికి యేమరకుండ నేన చేయుచుండెను. గాని సుశీలవచ్చిన అయిదారు దినములకంతయు ఆమె ఈలోకమునువదలి వెళ్ళి పోయెను. సుశీల యిప్పుడు పూర్తిగా దిక్కులేనిదై పోయెను. ఆమె రెండుమాడు మానములవరకు తల్లి మరణమునుగుర్చి దుఃఖించుచు పుట్టింటనే నిలచి పోయినది.

సుశీల యెంత నిర్దుశవతియైనను, సంతతియను మాత్సర్యము వసంతవలేకపోలేదు. సుశీల పుట్టింటనే యుండిన బాగుండునని తలచింది వసంత. యెటులయి

వచ్చు ముఖము కనయంతిగడవ మెట్టింపకూడదని ఆశీక యుత్తులను యోచించుచుండెను.

సుశీల ప్రయాణముయిన దినమున ప్రసాదుకేలకో మనును సెన్మదిగా లేకుండెను. కోర్టునకు వెళ్ళిన కొంతసేవటికంతయు గృహమునకు వచ్చివేసెను. ఉమ్మరుమనుచు పేదరిక కనురుగుండావున్న కుర్చిపై కూర్చొనిను. అతనికి పేదరికపై ఒక ఉత్తరమును పించెను. ఆవుత్తరములోని ఆక్షరములు యెప్పుడు అనుభవములేనివాడు వ్రాసినట్లుండెను. ఆ ఆక్షరము లతనికి పరిచయములేనివిగ నుండెను. ఆజాబు విప్పి చదివెను. ఆతనికిమి మురింపలేదు. మరల చది వెను. సూక్ష్మగ్రాహియగు అతనిబుద్ధి మందగించెను. అతనికన్నులు కోసముతో యెట్లుబారెను. ఆలోచనా మాన్యదయ్యెను. ఆ జాబులోని విషయమిట్లుం డెను.

"యెంతసేపుగల స్త్రీ యయినను యెంతని ఓర్పు కొనగలదు. మీరు కొద్దిదినముల కయినను నాతో కాపురము చేయుదురని తలచితిని గాని ప్రయోజ నము లేకపోయెను. నిలయునకు మా తల్లికి జబ్బు లేదు. మీతోనుండ యిప్పుడులేకయే నే వెళ్ళిపోయి తిని. యిక నా విషయమను గుర్చి మీరొక్క సంగతియు విచారించవలసిన పనిలేదు. మీ కట్లు మీ యిష్టప్రకారము వివాహముచేసికొంటికో" అట్లే నేనును నాయుష్టప్రకార ముండగలను. మీరు యిక మీదట నన్ను చురచిపోవలయునని కోరుచున్నాను.

సుశీల."

ఆజాబును కోసముతో గునకలు తునకలుగా చించిపారవేసెను. పండ్లు పటపట కొరుకుచు, "ఓసీ! మాయలాడి, చండాళి, నీకు పతిగేవ యొకటి తక్కు వయా? ఎంతటి టమ్మలాడివే. నీకు తగిన ప్రాయ శ్చిత్రము ముందేదేసివేసితిని. ఇక చీ! చీ! నీమొఖ మేల చూడవలయును. ఎవ్వటికిని చూడను." యనుచు క్రోధమున పిచ్చివాడైయుండెను ప్రసాద్.

౪

'సుశీల తనభర్తను విడనాడినదట' యనుసంగతి ఆ పూరును, ఆ ప్రాంతాద్దనున్న గ్రామములను ఆలము

ఈ ఛాయాచిత్రమువనున్న విధూవరము అగర్భ శ్రీమంతులను వార్యజ్ఞులు. కా॥ ఏలూరు. కథువు శ్రీమతి పెంకట పోయితి వాగలింగమ్మగారు. వయసు 18వం॥ వికాల భగ్నకర్తలని విఖ్యాతివొందుచున్న శ్రీయుత శేషరచల్లి అంజనేయులు శ్రేష్ఠిగారి పుత్రుడు. వయసు, శ్రీయుత ఉమ్మా జవార్లనశ్రేష్ఠిగారు. వయసు 22. పెంకటరత్నం శ్రేష్ఠిగారి వార్లవపుత్రుడు. ఎయోలాకాలిలో ఇంటరుక్లాసు విద్యార్థి. తమ బాలిక శ్రీ పువర్ణవాహము చేయుటయందు శ్రీ అంజనేయగారు యోగినైర్వహమొనఱుము. ఆర్యవైశ్య సంఘముందు శ్రీ పువర్ణవాహ విషయక భిన్నాభిప్రాయమువగల తీవ్రత, యాదవాహమూలమున చాలవరకు తలవడినదియని వినుట కెంతయు సంతసమగుచున్నది.

శ్రీమతి విద్యాగౌరీరమణాబాయి
నీలకంఠగారు

ఈమె అపామృతాబాదు పురపాలకసభకు సభ్యురాలుగా ప్రజలచే గెన్నుకొనబడిరి. గొప్ప సంఘ సంస్కర్త.

శ్రీమతి నవితాబెకాత్రివేదిగారు

అపామృతాబాదు కారదామందిరమునకు చెందిన విద్యుమణి. కొలది దినముల క్రిందట జరిగిన మునిషిమలు యొన్ని కలలో నీమె అపామృతాబాదు పురపాలక సభా సభ్యురాలుగా గెన్నుకొనబడిరి.

శ్రీ శ్రీ మద్దులకాస్తమ్మగారు

పెద్దకాలము ప్రతి శ్రీయంత చిన్నరాజాగారు మొదలగు వల్యారు కుమార్తెమె సుభద్రమ్మగారు రమకొక కుమార్తెను గాంచి శ్రీయంత మద్దుల రామయ్య శ్రేష్ఠిగారి కైహికానుష్ఠిత సుఖకారణభూతయై ధర్మాన్నురాలను కీర్తిగాంచిన యిల్లారు. అర్హులై శ్రీ కులాలంకార, కాశీరామేశ్వరాది యాత్రలన్నియు జేసిన పుణ్యకీల. తనచేర, నచటనున్న ధర్మసంస్థలన్నిటియందును వేదకేలు కాశ్యపధర్మము లొనరించి తన కీర్తి యాచంద్రతారాగ్ని. మొనరించుకొని కైలాసమలంకరించువోయిన పార్వీమణి. ఏలూరులో ఈమె కట్టించిన ధర్మపత్రము బహుబహుళయోగ కరమై వెలయును. ఈమెచేర పాలన కొకతూరి జేయుమంది బ్రాహ్మణ వైశ్యులు నుడ్రసోపేతముగా భోజనముచేయుట శోచ్యము చేయుచియున్నది.

‘ವಿ ಯೋ ಸಿ ನೆ’

“మేరీ బానీ”

“ధవలి భిక్షాదేహి”

జంతుశాల

—మిస్టర్ నూర్య, సైదాపేట.

కొన్నది. పలువురు పలువిధములుగా అనుకొనవలసిందే. కొందరు “అయ్యో పాపము యిది యెవరికో ఓర్వలేనివారి పన్నాగమే కాని చేయరాదు. ఆమె మహాపాపి. ఆమెవన్నవారి కన్నులుపోవును” అని అనుకొనుచుండిరి. ఈసంగతి ఆఖరును కాస్త్రీగారిని సుఖిలకు కూడ తెలిసినది. తల్లి దుఃఖముతోక్రంగుచున్న సుఖిలకు పిడుగువంటి యావార్తి ఆమెను చాలా ముంచేసింది. ఆమె యానిందను భరింపలేకుండెను. ఆమె యెటులయినను భర్త పన్నిధానమునకు జల్లిపోవలయునని తలచినది. యిప్పటి కామె పుట్టినిచేరి 4 మాసములు కావచ్చినది. ఇంతవరకు ఆమె భర్త గృహమునకు తొడిగి తోడ్కొని పొమ్మని ఆశక్తమారులు చేడుకొన్నది. కాస్త్రీగారా మాట వినినప్పుడంతయు కోపోద్దీసిరెలయి మండి పడుచుండెడివారు. “ఇంకను నీకు అతనిని చూడవలయునని కోరికయన్నరా? అతను నిన్ను లక్ష్యము చేయడు. నాప్రాణ మున్నంతవరకు నీ కేమాత్రము కొడువజేయను, అతని గృహము నిన్ను ప్రోక్కనివ్వను నేనును ప్రోక్కను.” అనెను కాస్త్రీగారు.

ఆమె ఇక తొడిగిజేడుట నిప్రయోజనమని తలచినది. భైర్య నువలంబించినది. పతి పన్నధి కెటులయినను వెళ్లిపోవలయునని పలువిధముల ఆలోచించ దొడంగినది.

కాస్త్రీగారింటికిని స్నేహనునకును మూడుమైళ్ళ దూరము. రాత్రి పన్నెండుగంటలు. అమావాస్య గాడాంధకారము. యెదురుగానున్న వస్తువు కనిపించనంతటి చీకటి. అక్కడక్కడ మునిసితుల దీపములు మినుక్కుమినుక్కు మనుచున్నవి. ఆ అంధకారములో నిలువున తెల్లని మునుగు వేనుకున్న ఒక స్త్రీ, పిడుగులను, గృహములను చాటి ఒంటరిగా అడవి మార్గముగా స్నేహనునకు వెళ్ళుచుండెను. ఆకాశమున దట్టమయిన మేఘము లావరించినవి. దుమ్ముతో నిండిన గాలి కన్నులు తెరువనివ్వలేదు. క్రమక్రమముగా గాలి, వాన పెద్దదయిపోయినది. ఆ అబలకు

యెటుపోవుటకు దారి తెలియలేదు. ఆ చిమ్మచీకటిలో ఒక పెద్దవృక్షమునకు కొట్టుకొన్నది ఆమె. మరియు ఆమె దేహమున బలమగు గాయములు గలిగెను. కొంతసేపునకు ఆమె మూర్ఛియైపడినది. అటు పిమ్మట యేమయ్యెనో ఆమెకు తెలియదు.

చేతువర్షాయువ నాలుగైదు గంటలయివుండును. వాన తగ్గిపోయి కొంచెము వెలుగుగ నుండెను. అచ్చటచ్చట చిన్న చిన్న వాన నీటిగుంటలుండెను. అతడవి మార్గముగా ఒక గొండెడబండి పోవుచుండెను. బురదలో చక్రములు సరిగా నడవకుండుటచే బండి తోలు రైతు బండినుండి దిగి చక్రములను చేతులతో బలముగా త్రోయుచుండెను. అకస్మాత్తుగా అతని కొకమూలగు శబ్దము వివచ్యమై. శబ్దము వినిన దిక్కునకే వెళ్లిచూడగా సుఖిల మాటాడలాలక పడియుండెను. ఆమె దేహము రక్తమయముగానుండెను. ఆమెను చూడగనే రైతు మనసు నిరైపోయినది. అతను ఆమెను తనబండిలో పరుండజేసికొని దాపున నున్న గ్రామములోని ధర్మాస్త్రాలో ఆమెను చేర్చినాడు. అటు పిమ్మట కొద్దిదినములకంతయు ఆమె దేహము ఆరోగ్యముజెందినది గాని ఆమె యిప్పుడు చాల విరూపియియిపోయినది. యిప్పు డెవ్వరు ఆమెను గుర్తింపజాలరు. కాస్త్రీగారు తమ పుత్రక కనుపింపకపోయిన నాటినుండి ఆమెను చాలా దిదికరి గాని ఆయనకు ఆమె జాడ తెలియకుండెను. తన భార్యతోడ తనబిడ్డయు జల్లినదని నిశ్చయించుకొనిరి.

౫

గంగి, వసారాలో రాముని ఒళ్ళోనుంచుకుని కూర్చున్నది. రామునిసంక విచారముతో చూచుచు “నాయనా! రామా, నీవెంత దురదృష్టవంతుడవు. నీవు పుట్టినదాదిగా యేముచ్చటల నెరుగవు. నాధర్మ లక్ష్మి సుఖిలాదేవి కెంతటి అపమానము గల్గినది. ఆమె ఈసంగతి విని యేమయినదో, నాతల్లి! ఆమె సంగతి తెలియకున్నది. అయ్యో, నాతల్లి ఈసంగతి విని తనప్రాణము నేమయినను...” దుఃఖము ఆపుకొన

బాలక యేడ్చెను. గంగినికాచి రాముకూడ యేడ్చుచుండెను.

ఒక యువతి నిజావుముసుగుతో లోనవ్రజకేంచి “గంగీ! బాగున్నావా? యేది వాళ్ళుక్రువి ఒక్కమారిటు తెమ్ము” అన్నది.

(అశ్వర్యముతో) “ఎవరు, యెవరు, యేమి నేను కలగనుచున్నావా? లేక నిజమేనా? అమ్మా! ప్రాణములతో నున్నారా? మీరేనా నాయజమానురాలగు ముగిలాడేవిగారు. అయ్యో! యెంతటి గతిపట్టినదమ్మా! ఇదియేమి రూపమమ్మా, యింతటి చురుకుబట్టెలు, యిట్టిదశను జూచుటకా నేనింకను బ్రతికివున్నాను.” అన్నది ముఖ మాత్రుకొనబాలక గంగి.

(దీర్ఘముగా శ్వాసమువదలి) “గంగీ! నాకు ఇది గాయ లేదుకాబోలు” ననుచు రాముని ఆలింగనము చేసికొని కళ్ళనీళ్ళతో అతనిని ముద్దిడుకున్నది. “గంగీ! పోనీ. అయ్యగారు యెట్లున్నారు. ఆరోగ్యమేకదా? చెల్లి వసంత బాగున్నదా” అన్నది, ముగిల.

“ఇంకొక్కడ చెల్లి తల్లి, నీకొంపకూర్చిన చెల్లి. అయ్యగారి ప్రాణం తినేస్తున్నది. ఇప్పుడు గొప్ప గొప్ప వక్రికృత పరుమానాలు తగ్గిపోయినవి ఇక మన అయ్యగారి సంగతి యిటుగవలయునా? చాలా మందికి అయ్యగారు ఋణపడియున్నారు. అదే చింతలో మనోవ్యాధిగల్గి చాల ముక్కించిపోవుచున్నారు. ఒకరిద్దరు నాకర్లను తీసివేయవలయునని కోరుచున్నారు. గాని వసంతమ్మ ఒప్పుకోదు. ఇచ్చటి పీఠులు యిట్లున్నవి” అన్నది గంగి.

విచారంతో ముగిల “ఈకష్టనమయమున నే నేదిధముగా వ్రుపకారము చేయుగలను? గంగీ! నేనొక దాసిదానననియు, వారింటిలో వంటచేయుచుననియు, నాకు భోజనము మాత్రము చాలును, దబ్బు అక్కరలేదనియు చెప్పినచో నన్ను వారింటిలో చేర్చుకొనగలరా?” అన్నది.

“తల్లీ! యెంత విచ్చిదానవు, నీయింటికి నీకే దాసిదానవా? స్వామీ! నీకే యీతల్లిని రక్షించు.

స్వీకరించ నేమి తల్లీ, అయితే నే నామాటలు వారితో చెప్పజాలను.” అన్నది గంగి.

“గంగీ! నీకు చాలాపుణ్యము. నిన్నెప్పటికి మరునను, యెటులయినను వెల్లిచెప్పవలెను అన్నది” ముగిల. కడపట గంగి చెప్పక తప్పినదికాదు. ఈసంగతి వినగనే పదియాపాయలాసమయమున మిగులునని సంతోషించి ఆమెవంటమనిషిగానుండుటకు ప్రసాద్ ఒప్పుకొనెను. ముగిల అచ్చట వంటమనిషిగానుండ మొదలిడెను. ఆమె సదా యముసుగుతో నున్నందున ఆమె ఉత్తరహిందుస్థానపు యువతి యని భావించెను కొన్ని దినములవరకు ప్రసాద్. వసంతకు మాత్ర మామాటయందు విశ్వాసములేదు. ఆమెయందు సంశయమే వసంతకు.

రామునకు నాలుగైదు దినములుగా తీవ్ర జ్వరము వచ్చుచుండెను. అతను కన్నులు తెరువకుండా చాచుపైపరుండి యుండెను. అతని దేహము వేడిచే పెట్టిపోవుచుండెను. ముగిలకు కాళ్ళుచేతులు కడలలేదు. ఆమె తన పుత్రునివీడి చెళ్ళలేకుండెను. ఆమె వేళకు వంటకూడ చేయలేకుండెను గాని వసంత యొక్క భయంకరమును అధికారము ఆమె హృదయాన్ని బెడరించుటచే ఆమె యేదో ఒక విధముగా వంటచేసెడిది. కాని ఆమె వేళకు అన్నాహారములు తీసుకొనెడిదికాదు. జ్వరభాధతో పరుండియున్న రామునిచుక్కన ముగిల కూర్చున్నది. తన గృహములోని యిబ్బందులచే ఆరోజు గంగి రాజాలకుండెను. రామున కాదినము ముందులేచ్చి యిచ్చువారును లేకుండిరి. ఆరోజు ముగిలకు, దేవుడు లేదా యేమి అనిపించినది. రాత్రి తొమ్మిదిగంటలు, కారుకల్లుము వినవచ్చినది. యెవరో బూట్సులతో టిక్కుటక్కున దిగుచున్న చప్పుడు వినవచ్చినది. ముగిల వారిని చూడగనే గ్రహించినది—వారు సినిమాకొరత్త ప్రయాణమగుచున్నారని. వసంత పిల్కూచీక కట్టుకున్నది, మొఖమున పొడర్ వేసుకున్నది, పైటమీద

అదీ, చేతిలో కర్పేలు నుంచుకొని మేడమెట్టు దిగుచుండెను. ఆమె వెనుక ప్రసాద్ మాటు బూటులతో కూడాదిగుచుండెను. సుకీల తాళబాలక పోయెను. ఆమె ఆశ్రమంలో వారి కెదురుగా వెళ్ళి,

“అయ్యా! తమబిడ్డకు మరణావస్థలో నున్నాడు. దయలేదా? అదిగో ఆచ్యుట చూచుడు. ఆబిడ్డదెంత దిక్కులేనివాడుగా నున్నాడో. యెవ్వరు లేక కడు పునపుట్టిన బిడ్డను, తల్లిడియయ్య మారు యాయవ స్థలో వదలి ఆనంద మనుభవించ వెళ్ళి మనమెటుల గల్గుచున్నది. యీ ఒకరోజునాడు, ఆబిడ్డకు తగు చికిత్సలుచేయుడు.” అన్నది.

ప్రసాదాకంఠము వివగనే నిర్వయ మరచి పోయెను. అతని హృదయము కరగిపోయెను. “వసంత! యీరోజు నే రాజాలను, నన్ను క్షమించు” అన్నాడు దీనంగా.

“యేమనుచున్నారీ? మన ఆత్మముతిని బ్రతుకు ఒకదానిదాని మాటలకా మీరు వేలిపోవుచున్నారు. ఇంతటి పిరికిపండ్లని ముందే తెలిసిననో...”

“తెలిసిననో యేమిచేయుదానవు?” అన్నాడు. కోపముతో “మిమ్ము పెండ్లియాడకుండును” అన్నది.

“పెండ్లియాడకుండునా? యిదియో నీ నిర్మలమగు ప్రేమ..... సరేరా పోదము” అన్నాడు.

“స్వామి! స్వామి ఈరోజు మాత్రమాగుడు.” అన్నది సుకీల.

“ఛీ, మారముగా పో! దాసి దానికింతవోరా? ఇంత అధిక ప్రసంగమా? లేచి నీ పీయిలవదలి వెళ్ళిపో” అన్నది వసంత కోపావేశముతో. మారు మాటాడబాలక పోయెను ప్రసాద్. భగ్నహృదయముతో వెనుకకు మరలివది సుకీల. వసంతప్రసాదులు కారుగా కూర్చున్నారు. మాచుచుండగానే అదృశ్యమయిపోయినది కారు.

సుకీల ఒళ్ళోతన్న రాముకార్య చేతులు చల్లబడి

పోయినది. సుకీల హృదయం రాయయిపోయినది. ఆమె ఒక్కొక్కసారి తన్నుచూచుకుంట తనపుత్రుని సంకచూచుచుండెను. ఆమె తన కంటినికళ్ళతో ఆ బాలుని స్నానమొనరించినది. మెల్లగా బాలుని క్రింద పరుండజేసినది. మేడపైకివెళ్ళి ఒక ఉత్తరము వ్రాసి ప్రసాద్ మంచముపై నుంచినది. ఆమె వీధి తలుపుతీసుకొని యెచ్చటికో వెళ్ళిపోయింది.

రాత్రి ఒంటిగంటకు ప్రసాద్ వసంతలు గృహము జేరిరి. వసంత అలసినదై రాగానే మంచముపై పరుండి నిద్రించెను. గాని ప్రసాదునకు సంసారబాధలును, ఋణబాధలును హృదయమును వేధించుచుండెను. అతని కంటికి విదురరాకుండెను. అతను మంచముపైపరుండి ఇటువటు పొర్లుచుండెను. అతనికి ఒక ఉత్తరము ఆమంచముపై దొరకెను. అతని ఉత్తరమును వెలుగులో నిట్లు చదివెను.

ప్రాణేశ్వరా!

నాకు గలిగిన అపొండ్రును నిందను భరించుబాలక పోయితిని. మీకు గల ఋణబాధలనుగూర్చి వింటిని. నామనమును చాలచింత గలిగినది. గాని మీరు నన్ను చూడనని శపథముచేసినట్లు వింటిని. యెటులయినను తమకు వేదచేయుచుండవలయునని మారుదూషమున పంటమనిషిగానుండిని. నాపుత్రునితో ఆనందించుచుంటిని. అదియు ఈశ్వరునికి నమ్యతముగాక పోయినది. నాబిడ్డను తన సన్నతికి తోడ్కొని వెళ్ళెను. మీరును నన్ను త్యజించితిరి. నాకేక యీ లోకమున యేయున్నది. నాజీవితము వర్ధిల్లమేకదా? నాపుత్రుని జీవితపునున్నాను. ఆఖరుసంగతి. మీకు అందిన పుత్తరములో నాఅక్షరములవలె యేమో వ్రాసిరేకాని నాకు తెలియదు. నేనునిర్దోషివని మీ హృదయపువ్యక్తముగా నమ్ముడు. ఇక వెలవొసంగుడు. వందనములు.

ఇట్లు సుకీల.

ఈ జాతు చదువునే ఒక్కసారిగ అరనికొరకై ముగిల వడివ కష్టములను ఆమె ప్రేమయు స్మృతి గల్గెను. అరన కొన్ని దినములకు పూర్వమే ఆలోచించి ఆమె నిర్దోషియని స్థిరముచేసుకొనెను. తన యింటిలోనున్నది ముగిలయేయని యెప్పుడతని మనసుకు సందేహముగల్గెనో అప్పుడే అరదామెను తనూ పూ కొరుకొననందులకు చింతించెను. అరను క్రిందికి పచ్చి రస పుక్తునిపైబడి వెక్కిరిచెక్కి యేడ్వదొడం

గను. “నాతిండ్రీ, నీవు బ్రతికియుండగా నీముచ్చటల తొది సంతోషింపజాలక కామోన్మత్తుడవయి యుంటిని. ఇక చాలును. ఈపాపాత్మునకు తిగిన ప్రాయశ్చిత్తమయినది. నాతిండ్రీరమ్ము! యాశోజన నిన్ను నారెండుచేతులతో పెత్తుకొనెదా”ననుచు శవమును ఆ అర్ధరాత్రియందు తీసుకొని వీధిసంక చెల్లెను. అటు పిమ్మట అరనా చీకటిలో యేమయ్యెనో యెవరి కరుక?

ఉద్బోధనము

లోకమంతా లేచి
చీకాకు పడుశూంఠే
కప్పు మూశావేమి—నాచెల్లెలా
కలలు గంటున్నావె—నాచెల్లెలా.

తల్లిబాసా వదలి
తల్లిదేశం కదలి
పరుగులేస్తా నేవ—నాచెల్లెలా
పడమటా ఏముందె—నాచెల్లెలా.

మననాటి చరితాలు
మనవారి కార్యాలు
తిరిగి తిరిగేయి—నాచెల్లెలా
తిప్పాలు పడకమ్మ—నాచెల్లెలా.

పాతచెల్లెల కట్ట
పనిలేదు నాకంచు

శ్రీమతి టి. రుక్మిణి అమ్మాళ్ గారు

రట్టుచేయకు మమ్మ—నాచెల్లెలా
రతనాలు దొరకవా—నాచెల్లెలా.

పూన్పిరాణీ కత్తి
పూన్పించి యుద్ధాన
స్వాతింత్ర్య దేవికై—నాచెల్లెలా
సకలమ్ము వదలదా—నాచెల్లెలా.

బిరుదాలకై డబ్బు
బిరబిరా బోస్తావు
కడుపు కాలేవాళ్ల—నాచెల్లెలా
కట్లవిప్పీ చూడు—నాచెల్లెలా.

దేశమాలా పిలుపు
దిక్కులంతా నిండె
నడుముకట్టి నిలుము—నాచెల్లెలా
పుడమి కీర్తనము—నాచెల్లెలా.

పాతివ్రత్యము

శ్రీమతి జటావల్లభుల బాలాత్రిపురసుందరిగారు

హిందువులకు మాత్రమే యుండి యితరులకులేని యుక్త్యప్తధర్మములలో పాతివ్రత్య ధర్మమొకటి. పాపకార్యము చేయకుండుటయే శ్రీధర్మమని యితర మతములు చెప్పుదుండ, హిందూమతముపతియేసర్వమని భావించుటయే శ్రీధర్మమని చెప్పుచున్నది.

హిందూ పాతివ్రత్య ధర్మమునందలి మఱియొక విశేషమేమన నది యీ జన్మలో మాత్రమేకాక మరణానంతమునకూడ నుండ తగినదనుటయే. ఒకవేళ పతిమరణానంతరమున సతి నీచవాంఛలకులోనై పాతివ్రత్యము కోల్పోవునేమోయను భయముతోనే మన శాస్త్రములు పతితోపాటు సతి మరణించుటయే ముందినని చెప్పినవి. కాని యట్లు మరణింపకుండ విధింతువు భర్త యందలి భక్తినివీడక బ్రహ్మచర్యముతో నుండుచో నామె సహగమనము చేయకున్నను తప్పులేదని శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి. సంతాన హీనయైన విధింతువు మరణింపన సంతానము పొందవచ్చునునది యితర యుగములలోని ధర్మము. అట్టిచో శ్రీకి విషయవాంఛ యే మాత్రమును లేక భర్తవంశమును నిలబెట్టవలెనను వాంఛయే యుండవలెను. ఈ కలియుగములో నట్టి సందర్భమున కేవలము ధర్మబద్ధమైన వాంఛమాత్రమే కాక యితర మైనది కూడనుండి తీరువని భావించియే శాస్త్రకారులు ఈధర్మమును కలియుగములో నిషేధించినారు.

పాతివ్రత్యప్రభావ మెంతవరకున్న దన దాని వలన సంతానహీనయైన విధింతువు పున్నామ

నరకమునకు పోక స్వర్గమునకుపోవును. తాను స్వర్గమునకు పోవుటయేకాక భర్తకు కూడ స్వర్గప్రాప్తి గలిగించును.

పాతివ్రత్యధర్మము శ్రీలబానిసత్వమునకు విహ్నమని కొందరు తలచుచున్నారు. సాంఘికముగ కూడ పాతివ్రత్యము నాగరికతా లక్షణమేయని యాలోచించినవారి కెల్ల తెలియగలను. కుటుంబసౌఖ్యమున నది మూలాధారము. పురుషుడు కూడ ఆత్మార్పణము గావించవలెనను ధర్మ మొకటి యున్నది. అది పితృభక్తి మాతృభక్తి యను రూపములనున్నది. తల్లి తండ్రులెంత నికృష్టులైనను కుమారుడు వారిని భక్తితో సేవించుటయే ధర్మము. శ్రీకే, భర్తపట్లగల ధర్మముకూడ నిట్టిదియే. భార్య యను హోదాలో నున్నప్పుడు శ్రీ భర్తలోని దోషముల నెంచుట కెట్లధికారము లేదో యట్లు యామె తల్లిహోదాలో నున్నప్పుడు పుత్రు డామె దోషములనెంచుటకు వీలులేదు. భార్య భర్తను బాగుచేయవలెనను సూహతో నెవ్వరును దగ్గరిలేనపుడు అతనిలోని లోపములను ఆతనికి కన్పరచుచు ముండలించెనైనను ముండలించవచ్చును కాని కుమారుడు తల్లిపట్లు ముండలించుటకుకూడ హక్కులేదు. పాతివ్రత్య మారచరణములో నుండిన ప్రాచీనకాలములోనే యట్టి మాతృభక్తికూక నారచరణములో నుండెడిది. కావున ఆకాలములో పాతివ్రత్యము శ్రీలబానిసత్వమును సూచించునదని చెప్పుటకు వీలులేదు.

బాలిక స్వయముగా కోరుకొనిన పురుషుని పట్ల ప్రాప్తివ్రత్యము గన్పరుచుటయే యామె ధర్మముకాని తన యుచ్చను గైకొనకుండ తలితండ్రులు కట్టిపెట్టినంత మాత్రమున నాతని పట్ల భక్తిని కన్పరుపవలసిన బాధ్యత యాబాలిక కెందులకుండవలెనని కొందరు ప్రశ్నింతురు. అప్రశ్నకు సమాధానము మన గ్రంథములలోనే గన్పట్టుచున్నది. వివాహమునకు పూర్వము బాలికకు రక్షకుడు మార్గదర్శకుడుకూడ తండ్రియే. అతండ్రి తన్నొకనికెచ్చి ఈతనిని భక్తితో నేవింపుమని చెప్పినపిమ్మట నామె యట్లుచేయనిచో పితౄజ్ఞాధిక్కారమగును. శర్యాతియను రాజు సుకన్యాయను తన కుమార్తెను వృద్ధుడగు చ్యవనునకియగా నొకనాడశ్వినీ దేవతలవచ్చి యామెను తమ్ము వివాహమాడగోరగా నామె నాతండ్రి నన్ను వదిలివచ్చినాడో నేనాతని వీడనని చెప్పినది. శ్రీరామచంద్రమూర్తి

అరణ్యమునకు రావలదని తన్ను నివారించి నపుడు సీతాదేవి నిన్నున్నచును వీడవద్దని నాతండ్రి చెప్పినాడని చెప్పినది. శ్రీరామచంద్రమూర్తికూడ నొక సమయమున తన తండ్రిచే తన కంగీకరింపబడిన భార్యయగుటచే సీత తన కత్యంతప్రేమాన్నదురాలని చెప్పెను. కావున నితర విషయములలో వలెనే వివాహవిషయములలోకూడ బాలబాలికలు పితౄజ్ఞాచాలనము గావించవలెనే గాని స్వాతంత్ర్యము వహించి తలితండ్రులు కుదిర్చిన నిబంధమును త్రోసిరాజనకూడ దనునదియే యార్యధర్మము.

భారతదేశములో చిరకాలము నుండి యాచరణము న్నుండి కుటుంబసౌఖ్యమునకు మూలాధారమైన యాచారీవ్రత్యమునందలి ప్రాశస్త్యమును గ్రహించి నేటి నారీమణులందరు సీ యుత్కృష్ట ధర్మమును పునఃప్రతిష్ఠించుటకు ప్రయత్నించవలెను.

—10—

ఆంధ్రమాత

మధురము నీనుభాషితము

మాన్యము నీహృదయాశయంబు ను
ప్రథితము నీదువృత్తి నుతి

పాత్రము నీసుగుణవ్రణంబు నే

త్పథికము నీయపత్యము నే

పాఠము నీచరితంబు గాన ని

ప్పుథివిని నీకు సాటిగల

దే మఱియొక్కటి యాంధ్రమాతకో!

నీతి విహీనులచేతిలో బడకుండ

నియమవ్రతంబున నీలిదినాపు

పిశుపాటి పుబ్రహ్మణ్యకాశ్రిగారు

దేశభాషలలోనఁ దెలుగులెన్నయటన్న

యభియుక్తలిరుదంబు నందినాపు

సూర్యరాయనిఘంటు సూక్తిరత్నంబుల

గట్టిగా నొడినిండఁ గట్టినాపు

విశ్వవిద్యాలయ విఖ్యాతపుత్త్రినిఁ

గడుపఱఁగని భార్యతి వడసినాపు

ఆంధ్రసాహిత్య పరిషదాహ్వయతనూజ

చేయు శ్రుతూపలకును హర్షించినాపు

ఇంక నెన్నెన్ని విధముల నెవయఁగలవో

యరయవలవియె నీగాథ యాంధ్రమాత!

దేశభక్తి - పతిసేవ

శ్రీమతి కొంగవంచి వెంకటసుబ్బమ్మదేవిగారు

అంధకార మెల్లదలను బ్రాహ్మిందియుండెను. ఆకాశముపై నక్షత్రములు మిమకు మిమకు మనుచుండెను. చూపరకు భీతిగొల్పు నికాకవ్య నీలజననాచ్ఛాదితయై తన సహజసౌందర్యముతో చరించుచుండెను. సకల ప్రాణులును పగలంతయు సూర్యుని వేడికిరణములకు దస్మియు, పేతకొఱకై పలువిధములగు పాట్లుపడి యుండుటచేతను తమ గుడారములలో చల్లని మంద నూరుతము వీచుచుండ హాయిగ విడిచించుచుండెను. వనమునందచ్చటచచ్చట కీచురాలు మాత్రము తమ కంఠములపై ర్తి బిగ్గరగా వనమంతయు ప్రతిధ్వనించు నట్లు గానమొనర్చుచుండెను. అప్పుడప్పుడు పక్షులు తమ రక్కలు కెరకెర కొట్టుకొను ధ్వనితప్పు ప్రకృతి యంతయు నికృష్టముగ విడిచించుచుండెను. ఆ మహారణ్యమున పెద్ద పెద్ద దేవదారు, వనస మున్నగు పృథ్వీరాజములును, కంటకయుతముగు తుప్పలును, మల్లె, మొల్ల, మొదలగు పుష్పలతలును, పొదలును నిండియుండెను. వానిమధ్య నొక పొదరింటిలో నిద్దరు వృక్షులుమాత్రము, దీపపువెలుతురువందు కూర్చుండి జాగ్రదస్థులొనుండిరి. వా యీరువురికిని నిద్రయును మాటయేలేదు. వృక్షులును మనస్సుతో ఆ నిద్రవారణ్యమున వారేలయిండిరో? వా యీరువురును ఆశ్వీన్యామరాగముగల వంశకులైయుండిరి. ఆత్మంతర్భయానుభవము పాశ్రువణయనములతో బెదిరి బెదిరి యాచుచు మహావిపత్తున నూదించుచు భర్తతో భార్య ఇట్లనెను.:-

ప్రాణవాధా! నేను ఈ నిద్రవారణ్యములో నీ విరహవేదనను భరించుకాలను. మీరు చెల్లెడనని చెప్పుటతోడనే నా ప్రాణము లెగిరిపోవుచున్నది. అలలనగు నన్ను విడచిపోవుట పాడియేవా? ఎట్టి కష్టమునకైనను వెనుకాడను. మీయొక్క ఎడ బాటును మాత్రము సహించకాలను. నన్నును మీ వెంట గొనిపోడు.

ఆ దీవాలాపమును ప్రాణేశ్వరియొక్క ముఖ విలాసమును, ఆ చంద్రముఖియొక్క కాముదీ వికాసమునను, చలించిన పృథ్వీయునుతో ముద్దిడు కొని ఆతీ దీట్లనెను. "ప్రాణేశ్వరీ! నిన్నెల్లప్పుడును నా పృథ్వీయునునందిడి ప్రేమించుచుందును. నీ కేమియు భయములేదు. ఆత్మవసరమైన కార్యము గనుక, నేను వెళ్లకతప్పదు. కదనరంగమున ప్రీతితోనుండుట కష్టతరము. ఎవరివలన నా విభవ విలాస మంతరించెనో, మన మెవని దుర్నయమువలన గృహమువిడచి వదలాన మొనర్చుచున్నామో, ఎవనివలన మన దేశమందలి ఆనేక గృహములందలి జనులు అన్నములేక కృశించిపోవుచున్నారో, ఎవని కళినకావనములచే స్వర్గమయముగు మార్కటామి అపవిత్రమయ్యెనో, ఎవని దుర్నయ మెల్లదల వ్యాపింప వరవరమునందును కోపాగ్ని ప్రజ్వలిల్లుచుండ ప్రతి మనుజుడును వాని నాశనముచే కోరుచున్నాడో, ఆకాశమున వెగిరిపోవు పక్షులు సైతము ఎవని ముఠమును కోరుచు అరచుచున్నవో, నోరు లేని కృపాణముకూడా ఎవని పాదఫల మెప్పుడు రుచిమాపించునాయని యెరలోనుండి నిక్కిరిక్కి చూచుచున్నవో, అట్టివాని వివాళము త్వరలోనే రానున్నది. పృథ్వీకాళిమానులగు మహనీయులే ఈ ద్వేషమును తెలిసికొని దుష్టులను హతమార్చి జయము నొందుట నిశ్చయము. భూమిపై మానవజన్మమెత్తి నందులకు దేశసేవలేయుటయే ముఖ్యము. అసంఖ్యాకులు విరామములేక ప్రలాపించు దీవాలాపములు భగవంతు డెప్పుడు మాన్పుకో తెలియదుగదా! నా శరీరములో నేమాత్రముబలము మిగిలియున్నను తుది వరకు శత్రువులను చెదకి చెదకి నా కృపాణమున కెరచేసి నా క్రియనుగు రాజ్యమును రక్షించుకొందును. శత్రువివాళమునకై రణభేరి మ్రోగుచున్నది. నీవును మన దేశముయొక్క విజయప్రకాశమును

త్వరలోనే చూచెదవు గాక! విదయా! నీ సహజ పాండిత్యమునుజేమి కటాక్షములతో వాకు పెరి విమ్ము! నేను తిరిగి నీ ప్రేమదోలకల నూగులాడుటకు వెంటనే శత్రువిచ్ఛేదనముచేసి జయమును పొంది వచ్చెదను. ప్రియా! పెరిపు, పద్మలతవలె తన పాస్త్ర ద్వయమును ప్రియని కంఠముపై చైచి చకోరము వలె విహ్వలనయవములతో విధుని జూదుదు ఆమె ఇట్లనెను. మనోనాయకా! ప్రేమించు జనులను ఆదరముగను, ద్వేషించువారిని విషతుల్యముగను, జూచుచు శత్రువులను నీ కృపాణమున శరచేయ టుచితమగునా? సర్వజనులను ఒకేవిధముగా పరిగణించి భూరతును ద్వేషమును పాతమాశ్చర్యరాదా? లేదని విషప్రయోగమువలన శత్రువుల నాశని మొనరింపరాదా?

యవకు డిదివిని వత్సరు ఇట్లనెను. ప్రియా! నీ మాటలు చాలా బాగున్నవి. కుటిలోపాయములచే శత్రుసంహారమునకు గడంగుట మిగుల హేయము. అట్టి యనుచితకార్యము ఉత్తమపురుషులకు కీర్తి ప్రథము కాజాలదు. శిష్టహస్తైః నిగరంగమున శత్రువుల నెదుర్కొనువాడే విరుడు. వానిని నిఖిలు, సహోదరులు మున్నగువారు పీరికీవాచనక సన్మానింతురు. ఇది విని లజ్జావనశనదనయై విజయ ఇట్లనెను. నాధా! నీకే, అటుల చేయజాలనియెడల ఈరాసిని కూడా మీరెంటు తీసికొనిరాండు. మీ రెక్కడ లేగినను నేను మీరెంటు వచ్చి పాదసేవజేయును. మీ బాహువల్లికను విడువజాలను. ప్రియా! ఒకవేళ మీరు నన్ను తీసికొని వెళ్లనియెడల, వియోగభరమునకు తాళజాలక విషముత్రాగి మిమ్ము స్మరించుచు నా ప్రాణములను విడచును.

యవకు డిట్లనెను. ప్రియా! నీమాటలు వివచాల విహ్వాను. వెడలుము; ఈ స్త్రీవేషమును విడచి పురుషరూపమును ధరింపుము. పురుషునుకూలమగు పైర్వయు నవలంబింపుము. లజ్జాభయములను వదలుము. అబలవనియు, సుకుమారిననియు నివృట్టున

మరచిపోయి. పరితాపభరితయగు మాతృభూమి మధ్య కించటకు వెడలుము. నేనుమాత్రము పురుషుడనై జన్మించి నిజకర్తవ్య మెట్లు మరగును?

పరిమాటలు వినినంత నీ పుష్పభారరహితయగు లతవోలె కడుసంతసించినదై యుష్మాంగును లేచి పురుషోచితదేవులను ధరించి తలకు పాగను చుట్టి చైచెను. యువకుడివంటి శరీరముతో తన నెవరును స్త్రీయని సుర్తిందలేరని చిరునగవుతో నుండగమనమున పరికడకు వచ్చెను. భర్త నుండచోసమున నిట్లనెను. ప్రియా! ఈ నూతనపురుష వేషమును కాంచి ముగ్ధుడనైతిని సుమా? కాని నీయొక్క నయనవిలాసమును మాత్రము దాడలేకపోతివి. ప్రియా! మెలయుచున్న కన్ను లెంత యందముగానున్నవి. నీ భేదరూపము సుర్తియనారకము? భూమధ్యమున వనదృశ్యమును ధ్యానించుము. ఈ యత్యంత సుఖ ధాయకమగు కుటీరమును, ఈతరులతా వాటికలును, ఈ పకు పక్షి జాతిములును, ఈ వనమునందుండు విసోదములును మొదలగువానిని విడచుట బహు కష్టముగానున్నది. మరల నిచటి కపుడు తిరిగి రాగలమో ఎవరు చెప్పగలరు?

ఇది విని ఆశ్రువులు వయవముల గ్రమ్ముకొన విజయ ఇట్లనెను. ఇంతకంటె మించిన సుఖప్రదమగు తా నీ ప్రపంచమునం దెచ్చటనులేదను టితిశయాంశము కాదు. ఈ వనవిఖిలకంటె మించినవా రెవరు గలరు? ప్రపంచమును పరికించియోదిన వదిలిరమైనదియొకాడు. నేటివరకు నే నీవనమును, ఈ లతలను నీరమనియే తలంచుచుంటిని. క్షణభంగురమగు నాశలపై నేల విచారించడలయును? ప్రపంచముంతయు ద్వేషభూయిన్ద మైనదని తోచుచున్నది. ఇంతమాత్రమునకే యాశురతజెందకేల? నాధా! మీ యుజ్జ్వలనే నేనును బయలుదేరుచున్నాను. మనము వెళ్లినతరువాత నీ వనమునందలి లతాభవనము కంటక మయమై పోగలదు. భర్త ఇటులనెను. ప్రాణేశ్వరీ! అట్టి పలుకులు వలదు. ఈ జగమున నునుమృత

న. ప. మాంధ్రా రాష్ట్రము హిందూ మహాసభ

విభాగ 4-11-83

వ ని తా లో క ము

శ్రీమతి నాగమ్మగారు, యం.యే.ఎల్.టి.

లెస్సెసూరు, వాణిపలాస విద్యాలయమున ప్రధానోపాధ్యాయునిగా నియమింపబడిన మొదటి స్వాస్త్రరాజ్యగణిత్రీ. ఈపె ఆరేండ్లు మైసూరు జిల్లాలోను సభ్యురాలైయుండెను.

శ్రీమతి కుమారి వద్దానతిగారు,

కూర్గు

దెహరాడన్ నగరమున కన్యాశుభులశ్రమమునం దై దేండ్లుచరిచి కులూల్ యూనివర్సిటీలో ప్రభావక పరీక్ష (Hindi Honours) మొదటి తరగతియందు మూడవదిగా కృతార్థురాలై ప్రస్తుతిము లెస్సెసూరులో పాంథిక సేవయు చుత్రికారేఖనమును పొంది భాషా ప్రచారమును చేయుచున్నది.

పుట్టుచు, పుట్టుచుపండుగు. ఈశ్వరభక్తి, దేశభక్తి ఒకటే అర్థమునకు వుండును. ఒకటే ఫలితమిచ్చును. పనమునందు వ.ప. మెట్లు నివాసము చేయుచున్నామో, అటులే పరాధికర్త, శ్రమలవలన కాంతి, సౌఖ్యము, వృద్ధిపొందించుటకుడ మనుష్యుని కర్తవ్యము. ఇదియే భగవంతుని పూజించుటయను అగును. ప్రియ! ఆలస్యమగుచున్నది. ఈ పనములందుగల మోహమును వదిలుము. ఇప్పుడు మనము భరింపరాని వీరి వియోగ దుఃఖమును సహించవలయును.

అంత నేలేడు చిరపరిచితములగు వృక్షవాటికలు, వృక్షజాలములు కిరంగములు మొదలగువానితో వెలపుతమకొని చిలుకతోకలసి నమనవారంభించెను. నెమ్మది నెమ్మదిగా వా జీవులును పనమునందలి మధ్యమార్గము వెంటదీని పోవుచుండిరి. అప్పుడు వారివెంట పనమును లాగికొనిపోవుచుండిరా యను నటులుండెను. నమదిరిగి యాచుచు దీర్ఘనిశ్వాస ములతో పరిచయమైన అడవిని గాటిరి

రాత్రి గడచెను. ఉపశాంతియు నలుచునల వ్యాపించుచుండెను. సువర్ణచ్ఛాయగల తూర్పుని లేయెండలో నా దంపతు లిటువురును నడచిపోవు చుండిరి. నడచి నడచి మధ్యాహ్నమునకు వా రొక నదియొడ్డున తీరిరి. అచ్చట కాలకృత్యములు దీర్చు కొని కొంతసేపు విశ్రమించి మరల బయలుదేరి, నదిని దాటుట కాలోనించుచు అటునిటు యాచుచుండ నొకపక్షన వారి కగుటడెను. అది యొక చెట్టునకు బంధింపబడియుండెను. వెంటనే దానినివిప్పి అమి రొనందమున వా జీవులును దాని నధిలోహించి నడువవారంభించిరి. వారు మనమున త్వరలో నావలిగట్టును తీరుదుమని సంకల్పించుచుండేకొని ముందు రాజోపు వివర్తును వా చెయిగజాలకపోయిరి. నాన నెమ్మదిగా నదీగర్భమునకు తేరెనో లేనో శ్వామవర్ణముగల కృష్ణానది చాల ఆపందముతో నున్నట్టయింది ఆకస్మికముగా పెద్దపెద్ద కెరటము లతో అల్లకల్లోలము కాజొచ్చెను. మన దంపతులు

నదీగర్భ సౌందర్య మిక్షించుచు ఆపందమున మై ముగియుండిరి. అనమయమున నెక్కడనుండియో పెద్ద కుపాను సాగివది. మడిగాలియు, ఉరుములు, మెరుపులు, కారుచీకట్లు కమ్ముకొనుచు మేఘములు భయంకరముగా నుండెను.

ఆకాశమంతయు మిఱుమిట్లు గొల్చు మెరుపులు, ఉరుములును, గాలికి గూఱు వృక్షములును, నదీ జలమున బయలుదేరు కెరటములధ్వనియు భూకలయ మంతయు ప్రతిధ్వనించుచుండెను. మూలభారవలె మేఘగర్జనములతో వర్షము కురియవారంభించెను. పెద్దపెద్ద యువనదులన్నియు వచ్చి, నదిలో వదుట నలన నదీగర్భము పెద్దది కాజొచ్చెను. వర్షన అల్ల కల్లోలము కాసాగెను. దానిని ఆపుటకును, నడపు టకును వీలుగానుండెను. అనవాయయు, అనాధార యునగు యా నానను కాపాడువారెవరు? క్షణ ములో నాన మునిగిపోవునట్లుండెను. నానలోకున్న దంపతు లిటువురును జలమగ్నయగు నానపై జల గర్భమున నివాసమొనర్చ నిశ్చయమైయుండిరి. ఇక నొడ్డును తేరజాలదు. అప్పటి ప్రకృతియొక్క కోప భయానకమైన దృశ్యమునుజూచి యువకు డిట్లనెను.

ప్రాణేశ్వరి! ఇప్పుడే ఈ క్షణభంగురమును శరీర మును విడువగలము. నాకు దేహత్యాగమనిన యాపం తయు విచారములేదు. జాగ్రతాస్వప్నములవలెనే జననమరణములైయున్నవి. కాని! నా మనోభిలాష మాత్రము పూర్తికానందులకే కడువిచారమును చున్నది. ఈ శరీరముతో దేశమునకు సేవచేయ జాలకపోతిని గదా! ముందునేయు నానయనులేదు. ప్రియా! రమ్మ! ఒకపగ్గాయము బాహువులవెండ కాగిలింపుకొందము, అఖండజలరాళిలోనున్న మనకు తిరిగి బ్రతుకు నానయలేదు. ఇదియే కడసారి కొరిక అనెను.

విజయ ఇటులనెను. నాధా! మనము ఉత్తరజన్మ యందును కలసియేయుందుము. విచారింపకుడని నవ్వుచు పలికెను. ఇరువురును బాహువులమధ్య నుండియే ముఖమంబనము గావించుకొనిరి.

ఇలుపుదును తమ కరములచేత నాలింగనము కావించుకొని పూదయమున హస్తకొని పరమానందము నొందియుండిరి. కాంతిభూషణులును, కోక చిహ్నులునును దంపతులతో నాప షణములో నొక కరటము తాకుడునకు మునిగి ఇలగర్భమున లీనమైపోయెను. వర్షము వెలసిపోయెను. గాలియు తగ్గిపోయెను. ప్రకృతియంతయు తన సహజవేజు మును పెదజల్ల వారంభించెను. మట్టులు విడిపోయెను. సమీపారణ్యమంతయు లేటగా కాన్పించుచుండెను. చెట్లన్నియు నీటిబిందువులు చిటుకు చిటుకునునుండ సాయంకాలపు మాయని బంగారు కిరణములలో మిలమిల పెరుయుచు కొన్మృలసందు నుండి ప్రకృతిని నిక్కినిక్కి చూచు యాకులతో చూచుటకు కనులపండువు గానుండెను. షణముక్రింద ఎత్త్యంత ప్రేమానుకూలుడగు నిలుపురు దంపకు లుండి యుండిరి. వా రెటుపోయిరో? ఏనుయిరో గదా? భగవంతుని మాయ వెనకెరుంగగలరు. షణధంగుర మగు శరీరముపై నింత ప్రేమయు నింత యాశయు నేల? అంతయు నిశ్శబ్దము.

* * *

మార్మరింబము తన కిరణములద్వారా చీకటిని తొలగించుచు తూర్పుదిక్కున చెట్లకొమ్మలు, ఆకులు మొదలగువాని చాటునుండి తొంగి చూచుచున్నటు లుండెను. క్రమేపి వైశివచ్చిన కొలదిని బంగారు చాయగల ప్రకాశము పర్ల నాతీతముగానుండెను. సకల ప్రాణులును నిద్రనుండి మేల్కొంచుచుండెను. జలరాశిలోని కరటములు తీరమును ముద్దిడుకొని పోవుచుండెనా యనునటులుండెను. నీటిలో సూర్యుని ప్రతిబింబము తోభించుచుండెను. ప్రాతః కాల రమణీయ మీక్షించుచు నొక శపోధను డా నదీతీరమున నటునిటు తిరుగాడుచు నదిలోనికి జూచెను. ఆ యఖండజలరాశిలో నొక శవము కాన్పించెను. అంత వాముని వెంటనే నదిలోనికి దిగి యా శవమును వెలికిచ్చి పరికించిమాడ ప్రాణ మున్నట్లు తోచెను. అది పురుషవేషమును ధరించిన

స్త్రీరత్న మైయుండ నాముని సంతోషమున శవమును తన మట్టిరమునకు గొనిపోయి ఉపచరించ నామెను ప్రాశస్త్య మొదలెను. లేచి కూర్చొని చకితయగు పరంగమునలె నటునిటు చూచుచు మునిగి ప్రణామమాచరించి ఆపరిచయమైన స్థలమున నుండుటయు తన పురుషవేషమును స్మృతిపథమునకు రాగా నతి వ్యాకులమున నుండె బాదుకొనుచు నెనిచ్చు దెచ్చట నున్నాను! వాప్రాణేశ్వరు డెక్కనున్నాడు? కృపా కరుడనగు నో మునిశ్రేష్ఠుడా వెంటనే తెల్పుమని అశ్రువులు జలజలరాల దుఖించుచు మే మిలువుర మొకేపరి జలచుండు లీనమైతిమని పలికెను. ఈమె సంగతంతయు తపోధను డనుటరలన యుండే తెలసి యుండెను. మరల నామె ఇట్లనెను. నాపతిని విడచి యుండవలను. పతికడకు తేర్చుకది ప్రార్థించెను. మునియు నతి స్నేహభావమున పుత్రీ! వాతాశ నొందవలదు. నేను వెల్లి నీపతిని వెదకితెచ్చెదను. నేను పద్మవరకును నీ మట్టిరములో ముఖముగా నుండుము. నీశేమియు భయములేదు. నీపతి సజీవుడైన సరే లేదని శవము వైనను నీకు జూపింతును. అని పరహితరతుడగు వా ముని నదియొడ్డున వెదక వారంభించెను. ఎంత వెదకినను అగాధజలములలో నేశవమును కాన్పించలేదు. నదీ ప్రవాహమువెంట వెదకుచు వా ముని వెదలిపోయెను

వియోగదవానలము ప్రబ్వరిల్లుచుండ విజయ కొక నిమిషమైన నా మట్టిరమున నిలువ మనసొప్పక బయటికివచ్చి వనమును న్నాల్లమూలలు పరికించెను. అది మిగుల మనోహరముగా నున్నది. కాని ప్రియసందర్శనలాలనయగు మనస్సున కిది కంటకయుతముగా నుండెను. ప్రేమ విచిత్రవిస్తృత, దీనిలో నద్యుతమగు శక్తిగలదు. జాగ్రన్నిద్రాతస్థలు గండును నొకవిధముగానేతోచును. ప్రేమయనునది వ్యాపించి యుండి వంతవరకు ప్రపంచమే కాన్పించును. ప్రేమించు నట్టి పన్నుపు స్వర్గమునకన్న వెక్కుడుగా తోచును. ప్రేమప్రవాహము నాపువారెవరు? ప్రేమోన్మత్తులగువారికి ప్రకృతియొక్క రామణీయక మే అపసరము

లేక, ప్రేమలోనే తన్మయమైయుండును. ప్రేమ విశ్వలయము, వియోగదుఃఖభారమునకు విజయ అధికమై, పదములు తొట్టువడ, నదితీరమునకు బోయెను. అప్పటికి సరిగా రెండు గుర్రములయ్యెను. నభోమధ్యమందున కూర్చుండు తన ప్రచండమును వేడి కిరణముల వెదజల్లమందెను. నదీతీరము నిర్మలముగా ప్రవహించుచుండెను. ప్రతిప్రాణియు గొంధ వేడికి తాళజాలక నీడలకు పరుగిడుచుండెను. మన విజయ యా గంభీరమును జలరాశిని జూచి ఆమెర తోచుచున కఠినాత్మ్యురాలనకు నీవే నానతిని మ్రొగి తివి? నన్ను నాధను, అభాగినిగా చేసితివి? నీకును మంతయు విచారము లేక కలకలా రావముతో ప్రవహించుచుంటివి? హా! ప్రాణేశ్వరా! స్వదేశ సేవా దురంధరా! సద్గుణపుంజమా? నీవుగాక మార్కడేశము నుద్ధరించువారెవరు? ధన్యైక్తుయొక్క అశలన్నియు నీతోడనే అంతరించెవా? నీ దేశము నుద్ధరింపకయే నన్ను నాధనుచేసి వంచించిపోతివా? ప్రియజలధా! నేను నిన్నింటి జాడలను గాలోలును! నీప్రేమ లతను ప్రేంపివైచితివా! నాపూర్వకృత పాపరాశి కలతములేదా! ప్రాణవాధా! ప్రియ! ఎప్పుడు నంటివని యోచించు దీనురాశివలె మార్గములేక ముండ్లకంపలపై పడూచు, లేచుచు నాచుహరణ్య మంతయు తిరుగుచు, విలపించుచు. తేకలిడుచు, నొక చెట్టుకింద వేసారి కూర్చుండెను. ఇంతలో నొక మనుష్యవాక్యమువలె నొకధ్వని వినిపించివట్లు తోచి మల పరుగిడ నారంభించెను తిరిగితిరిగి దస్సిపోయి, శరీరము కృశించి, నానాళిక వడవలాలక ఒకనోట కూర్చుండి ఇట్లాలోచించుపూగెను. సేవెంత శ్రమ పడినను నాప్రియుడు లభించును. ఆయన దేశసేవ చేయువలెనను కోరికతోడనే మృతికొందెను. అట్టి కోరికను నిర్వర్తించిన సేవను ధన్యనగునని దృఢ మనస్సుతో లేచి కొంతదూరముపోయి నొకవారి కాపించెను.

మని కొంతదూరము వెళ్ళగానెళ్ళగా నదిలో నొక పురుషశవము గానించెను. అత్యంతమున

దాని నొడ్డునకు తేర్చి కొంతవైతన్య మొదలుపెట్టుగానించు తన కుటీరమునకు తీరెను. అప్పుట విజయ లేకుండుటను విస్మయించి చుట్టుపట్ల నున్న వనము నంతయు వెదకి యామెను గానన తిరిగివచ్చి యువకుని శరీరమునకు వేడి తగులుటకై మంటవేసెను. కొంతనీచేసి తరువాత యువకుడు వ్యష్టమునవలె కలువరించుపూగెను. విజయా! ప్రాణప్రియా! దేశోద్ధారణకొఱకై నాతో బయలుదేరితివి. నిన్ను మించిన సహాయ తీక నాకెవరు లభించును? ఎంతలో మాయమైతివి. ఆమెచంద నామని పరమానందముతో రోజు దేశభక్తుడు లభించెనని పరమేశ్వరునికి ధన్యవాదము లావరెను. అతని శరీరమును గాంచినంతచే మునికి ఆమెరమును ప్రేమ యుండురెనెను. 'కొంత తడవునకు యువకుడు లేచి కూర్చుండి మునికి వందన మొనరించెను. మునియు చాచిలో గుమారా? నీశరీరము జలయులో కొట్టుకొనిపోవుచుండ నేను చుట్టి తెచ్చితి. నీచెవి పుత్రుడవో తెల్పుమన యువకు డిట్లనెను. వాచిర చాలయున్నది. ఆయినను తమ యాజ్ఞానుసారము క్షుప్తముగా నెప్పెదను. మాది 'మెలను' పట్టణము. నాకు బాల్యముననే నాత్మగతిం చెను. నాతోండి దేశమున ప్రబలిత ఆత్మాచారములను సహించజాలక హాహాకారములిడు జనులకు సహాయమొనరించిన సేవమున రాజకర్మచారలుగిడింప ఎంతచెప్పినను పెద్ద న్యాయాధికారియు వినక కఠిన మగు కోడును విధించి బాధించుచుండ నన్ను వెంట నిడుకొని పోయి తన మిత్రుడగు నొక మునికి నన్ను ప్షుగించి చనెను. నేనా ఋషివద్దనే వెలిగితిని. నాకంటెను చిన్నదగు బాలికయు ఆయనవద్దనున్నది. ఆమెను నాకును చాల మైత్రియుండెడిది. తన సమయమున మాకిటువురికిని వివాహమొనరించి మమ్ము దేశ సేవాయుక్తుల గమ్మని యాశీర్వదించి పరమపద ములంకరించెను. ముని యాజ్ఞానుసారముగా మేమిటు పురుషును దేశసేవ చేయుట కవిరూపందముతో బయలుదేరి మధ్యత్రోవలో నాప్రియధనమును విజయను గోల్పోతిరి. ఈనదిలో తమ తేదేనొక శవము

గాన్పించిన వానరీయందరి కన్ను లక్రమూరితముగాగ బలికెను. అంతవామని విజయసంగతిచెప్పక, భూమా! నీవు దేశభక్తుడవుగాన నే చెప్పునట్లు చేయుము. మనదేశమున అసంఖ్యాకులగు జనులన్నయులేక మల మల మాడి చనిపోవుచున్నార. అన్నవస్త్రములకే కర్తవ్య విజయ వీరచరణ అల్లకల్లోలమగుచు ఉద్యమము సాగించుటకైనను శక్తిలేక అల్లాడువారి నేమిగతి? ఎవరి ముఖముపైను సంతసమేలేదు. భార, వోరులు ప్రబలిపోయిరి. దరిద్రత వల్లనే ఇట్టి విపత్తులు సాగినవనుటకు ఘంటియములేదు. నీవు నేడేలయలు దేరి దేశము మధ్యరించు ప్రయత్నములు మొనరిడుము. ఆవహునునో నేనును వచ్చి నీకు పాయపడెదను. బైరుల మామూలు లోబడకుము. పుత్రా! మంగళ దాయకమగు మార్గమున జనుము. నీకోరిక ఫలించును. క్రికాముడవగుము. పొమ్మని పలికెను.

విజయ పిచ్చిదానివలె నాచారివెంట పోవు పో నొక గ్రామమును చేచెను. ప్రాతః కాలానందమున కూడా వాగ్రామ మతి వ్యాకులమున నున్నట్లు గాన్పించుచుండెను. అది చలికాలము. ఒక గృహములో భయంకరమున చలిబాధకు పాపించుటక వస్త్రప్రసాద చివిగిపోయిన అంగవస్త్రమును ధరించి ఎడలో కూర్చుండిన మానవునొకని విజయగాంచెను. అతని భార్యయు, పసిబిడ్డయు నేల నొక గడ్డిచావుపై చలికి పగులుచు పరుండియుండిరి. వారి శరీరములన్నయులేక కృశించియుండెను. విజయయు వారి కెదురుగానే చలికి పగులుచు వారి హీనస్థితిని గాంచుచుండ నామానవు డీమెను గాంచెను. వెంటనే యతడు లోనికేగి యాగడ్డిచావున దెచ్చి యామె కిచ్చి కొంత గడ్డినిదెచ్చి నివృత్తోపెరిగించి యామెను చలికాదుకొన ప్రార్థించెను. అంత వామె వాని త్యాగమున కాశ్చర్యపడి, అన్నా, నీకట్టి దుస్థితిల్లు సంభవించెను. అది యడిగెను, అమ్మ! వాత్సావ్య పుణ్యవశమున నీ నంటి సాధ్యని గాంచగల్గితిని. వాజస్థ్య కృతాంతకాండ. ఈదేశమున వ్యాపించిన దుండ్రములు వర్ష నాశితములు. కొలది దినములక్రింద నొక సజ్జమని రాజధృమ్యులు అవ్యాయముగ దండించ

దలచి నన్ను మిథ్యాపరాధమునకు సాక్ష్యమిచ్చుచిరి. నే నసత్యమాదనని స్పష్టముగా చెప్పినందులకు నిరస రాధివగు నన్ను బాధించి నాయంటి యందున్న యాదరాస్తిని భూమిని కూడా బాగుకొని పోయిరి. తిరుట కన్నులులేదు. ఉపవాసములతో దినమల గడపుచుంటిని. ఈగడ్డిచావుయే వాకు మిగిలిన ధనము. అది కన్నుల నీరుగాగ బలికెను. ఆహా! మాతృదేశ జనుల కట్టి దుర్మతకల్గినది! ఇట్టి వారికి నేనడసి సుఖ మొనగూర్చుటయ్యెననియే నాపరికారక. నేనిప్పుడే బయలుదేరి స్వదేశము నుద్ధరింతు నని సవ్యాస వేషమున చేత క్రికాలము ధరించి, ఇల్లియకు, ప్రతిగ్రామమును తిరుగుచు, దేశ భక్తితో నిండిన గీతములచాడుచు, జనులకు వీరరస మొల్పినట్టి వచనముల నుపన్యసించుచు, దేశోద్ధారణకొఱకై వైస్యమును గూర్చుచుండెను. యువకుడును కొన్నిగ్రామములలో విదేప్రకాశముగా నేనను ప్రోగుజేసి యుద్ధసన్నద్ధుడై యుండెను. ఋషియు మిలమ వగరప్రాంతమున నుపన్యాసముల గావించుచు జనుల యజ్ఞానతిమిరము పారద్రోలుచుండ, విజాతి యెలు పట్టజాలని శోనమున నింకను ప్రజలగు, ఈ ముత్యుడ దేశవాసుకులను బాధించు మొదలిడ జనులందఱును సింహములవలె నిర్జిందము యుద్ధమునకు బయలుదేరిరి. యువకుని వైస్యము కొఱిగానే యున్నది. వైరిబల మెక్కువైనను లెక్కించుక ప్రాణముల కానింపక శత్రులను నీనుమాడుచుండ నొక జైపునుండి ముని లెక్కకు మించిన యోధుల వెంటనిడుకొనివచ్చి యువకునకు సహాయ మయ్యెను. గండవజైపునండి విజయయు అసంఖ్యాకులగు వీరులతో ఘోరసాధముగోనవచ్చి కలపెను. ఈకోట్లగిరి దేశభక్తులగు వీరులుభాటి కాగజాలక శత్రులు పారదోడిరి. యువకుడు యుద్ధములో గాయములుతివి డస్పియుండ నొక వైరి తన ఖడ్గముతో నొకరెల్ల కొట్టతోగా మునివాని నెడగించెను. యువకుడు వానిని పాతకూర్చెను. మునియొక్క కృతకు యువకుడత్యాగవందముతో సాష్టాంగ నమస్కారము గావించెను. విజయ కశినపహారములచే బైరుల పారద్రోలి గునినెన్నిధికవచ్చి నిలచెను. అప్పుడు

మని ప్రసన్నుడవడముతో నిట్టనెను. ఈ మా రా! ఇప్పుటికి నీ తండ్రి కోరికను చెల్లించి ధన్యుడవైతివి. నిన్ను కలివ పూదయమున వదలి అడవులందు తిరుగుదు నేకము నుదరించ ప్రయత్న మొందించిన నేనే నీతండ్రిని! నీతో నమానయశక్తినియగు కలయయే నీవు దొరకినదివడముననే నాకు దొరకినది. నేనామెను నాకుబీరముననుండ నిలుమించి నిన్ను పెదకురుండ నెటకో చెల్లిపొయినది. మరలినచ్చి నే వెంటబెడక నను గాన్పించలేదు. సత్యముగ్రహేమ యెన్నటికిని నిష్ఫలము కానేరదు. నీవు నన్ను గుర్తించుకాలక పోతివి. పూజ్యురాలును నద్దల సంపన్నయినగు

విజయతోకలిసి కీర్తి నార్జింపుము. మిమ్ముగాంచి నేటికి నాజన్మముపరిత్ర మైనది. నేనింక సంతసముతో దేవాత్యాగ మొనర్చుచున్నాను. పుత్రా నెలవు. జయధ్వజులు వెలసేగుచుండ మని ప్రాణమును విడచి భూమిపై బడిపోయెను. హా! తండ్రి యనుచు యువధ్వజును మూర్ఛనొందెను. ధన్యుడగు మని స్వర్గ ములంకరించెను. మూర్ఛితుడగు యువకుని శిరమునోడి యుండిడుకొని విజయ పరివర్తలు సల్పుచుండ యువకునికి చైతన్య మొదలి యామెను కాగిలిండుకొని ముద్దిడుకొనెను. ఇరువురును పూర్వపు సౌఖ్యమునను, ఆనందమునను నోలలాడిరి.

దాంపత్యము

శ్రీమతి వీరుభాట్ల రామలక్ష్మమ్మగారు

ఇరువురిమాటలొక్కటయి, ఈమను జోడునుహత్తి, పూవునున్
పరువమునోలనేకమయి, పాపలతోనిలుదీర్చుకొంచు, కా
పురమొనరించుదంపతులె పుణ్యులు, వారిదెకాపురం, వధూ
వరులనవారె, నిత్యవిభవాన్వితులన్ననువారె, సోదరి!

నగలుననానెములే మఱి'బెనారసు' చీరలు గంచుకంబులున్
అగరులు తారహారము,లనారతిమున్ గొనిలెమ్మటంచు, దా
మగనిని బాధపెట్టక నమందితరీతిఁజరించునట్టి యా
మగువయె, సోదరి! మగువ మానితనద్గుణసాత్ర భూస్థలిన్.

తా సలిచెప్పవస్తువులు తప్ప కవశ్యముగానెరింగి (యున్)——“స
న్యాసము, చట్టుమండలము, అ! యిటులై వచో ఒక్కనాటితో
నే సరికాపురం”బనక నిచ్చులు 'కన్న'ను'బున్ను' లేక, సం
తోసముతోడ సంపృతినిద్రోసెడి భర్తయెభర్త సోదరి!

కలహములున్నచో పొరుగుగా నివసించు గృహస్థకోటికి
కులుకులు, బంధువర్తమువకున్ మఱితక్కు గలట్టివారికిన్
జాలకన, యింటగుట్టునను జోటులభించదు, గౌరవోన్నతుల్
తొలగును, గాన దంపతులలో కలహంబులు సాగవచ్చునే?

కలిమియెంతున్నగాని సౌఖ్యంబులేదు దంపతులు ప్రేమపథమును దప్పిరేని,
కలిమిలేకున్నగాని సౌఖ్యంబుగలదు భార్యయున్ భర్త యనురాగబద్ధులై న.

‘వి డా కు లు’

శ్రీమతి బొడ్డుపల్లి బాలాత్రిపుర సుందరమ్మగారు.

ఆమె భర్త యిప్పుడు కుష్ఠరోగి. పూర్వము సుందరుడు, యౌవనుడు, సద్గుణవంతుడు. వైద్యవృత్తినుండి విధివశాత్తు కుష్ఠవ్యాధి సంటించుకొనినాడు.వ్యాధిగ్రస్తు డేమి సంపాదించగలడు. ఇప్పుడతడు చాల బీద వాడు. మట్టియింట కాపురము. భార్య సౌందర్యశాలియగు జన్మని.

,, , , , , , ,

ఆవారము మునురుబట్టి యూరంత చితచిత లాడుచుండెను. ఇంటినిండ కేమి బహువీకాకు గొల్పుచుండెను. సర్వాలంకారయగు నాతని భార్య విను గున “సరసమాంబ వాక్యములే సవ్యమైనవి. వానినే యనుసరించవలయును; లేకున్న యీ కుష్ఠరోగిని కనిపెట్టుకొనియుండుటను నా కేమి కర్మము” అని యనుకొనుచుండెను.

,, , , , , , ,

విడాకులచట్ట మమలులోనికి వచ్చినది. ఇప్పు డామె కుష్ఠరోగి భార్య కాదు. ఒక గొప్ప కుటుంబీకుని భార్య. సంవత్సరము గడచినది. పాప మితడు దుస్సహవాసము కారణముగ విషయలోలుడై తుదకు చనిపోయెను.

ఇప్పు డామె కర్థమైనది ఏదియోయున్నదని విధివశాత్తు కుష్ఠమున బాధితుడగు సుగుణసంపన్నుని విడది, ముదివాడుగ నెరిగిన యొక ఛనిక యువకుని బెండ్లాడినను విధియే యడ్డమయ్యెనని.

వెన్నకు తిరిగి చూచుకొన్నది. తన్నెవరు చేకొందురు. తా నెవరి చేకొనవలెను. వ్యాధికుడిరి స్వస్థతనున్న యీ సుగుణపాదముల బడినది. ఆత డామెను స్వీకరించినాడు.

చదువుమీద శ్రద్ధా? లేక; ప్రియునిమీద ప్రేమా?

“ఎక్కడికి వెళుతూన్నాడు?” అని అడిగింది సీత.

“క్లబ్బుకి” అని చెప్పాడు రామారావు.

“ఎన్నిసార్లు ప్రార్థించినా యింటిదగ్గర వుండరు కదూ” అని చిన్నబుచ్చుకుంటూ అంది సీత.

“నేను చెప్పినమాట విన్నదాకా ఇంతే. అడిగినా లాభంలేదు. హాయిగా క్లబ్బులో, స్నేహితులతో, విలాసంగా కాలం గడిపే వాళ్లకి సలెటూరిపిల్ల దగ్గరతోస్తుందా? ఎప్పుటికీ నీవు విద్యానాగరికురాల వాతావో, అప్పుడే నేనెంటివద్ద ఉండడం. నీవు నాప్రేమను సంపాదించాలంటే, చదువుకోడమే ప్రసాయం” అంటూకోపంగా వెళ్ళిపోయాడు రామారావు; పాపం సీత ఏమిస్తూకూర్చుంది.

సీత కావరానికివచ్చి ఏడాదయింది. పుట్టిల్లు పాలకొల్లు. అంతవల్లకాదు, పట్టణంకాదు. అక్కడే సీత బోర్డుబాలికాపాఠశాలలో ర.వ తరగతి (Pass) చేసింది. సంగీతం, నృత్యం ఏవీరావు. ఏదోకొంచెం తెలివితేటలు కలదే కాని, కొంచెం అమాయకపు పిల్ల. మనస్సు చాలామంచిది. సీతభర్త రామారావు చెన్న పట్నంలో B. A. Pass అయి L. T. చదివి విశాఖపట్నం A.V.N. College లో Teacher పనిచేస్తున్నాడు. సవనాగరికత అన్నా, ఆడంబరాలుఅన్నా బాగా అలవా

శ్రీమతి సమయమంత్రి రాజ్యలక్ష్మిగారు

టయ్యాడు. సీత బాగా చదువుకోవాలనీ, తనతో English బాగా మాట్లాడాలనీ, తనతో రోజూ మికారుకు రావాలనీ, సిగ్గుగా వుండకూడదనీ, నాగరికతగా వుండాలనీ, కావరానికివచ్చిందిమొదలు పోరుతున్నాడు. కాని సీత పూర్వపుసాంప్రదాయాల్లో పెరిగిన మూలాన్ని వీటికి ఇవ్వవడేదికాదు. రోజూ తన దగ్గర English చదువుకోమని చెప్పేవాడు. సీతకు English అంటే అసలే యిష్టంలేదు. అందులోనూ గాఢిగాఠిరోజులు. ఎప్పుడైనా ఒకరోజున చెప్పించుకున్నా మళ్ళా అతను అడిగేదాకా వున్నకంమొహం చూశేదికాదు. సీతకు బాగా చదువుచెప్పి స్కూలుపై నలు క్లాసున Pass చేయించాలని రామారావు ఆలోచన. సీత కిది సయించదు. ఎన్ని చెప్పినా వినేదికాని English మాట చెప్పేసరికి సనేమిరా అనేది. ఇలాంటి పిల్లతోటి తన సరదాలన్నీ ఎలాగా తీరడం అని అతనికి ఒక్కొక్క సారి ఎంతోవిచారం, కోపంవచ్చేవి. అట్లాంటప్పుడు సీతకు తగిలేవి ఆశీర్వాచనాలు. సీతకు కొంచెం పెంకెతనం చేయడం కూడా గద్దు. ఆపెంకెతనం చదువు విషయంలో జాస్తీ అయ్యేది. చదువుకోమని బ్రతిమాలేవాడు, కోప్పడేవాడు, బుజ్జగించేవాడు, సామదానభేదాలు ప్రవయోగించాడు, కాని లాభం లేకపోయింది. కావున రంగ్రొత్తలో సీతవద్దనున్న యానాగరికత

లోటు అంతగా అతనికి కనుపించక పోయినా రానురాను ఇంగ్లీషు పట్టుదలతో రామారావుకి సీతమీద కొంచెం ఏవగింపు కలిగింది. నాగరికతావరణంకోసం అతను క్లబ్బుకు వెళ్ళడం మొదలుపెట్టాడు. అక్కడ నుంచి రోజూ రామారావు క్లబ్బుకు వెళుతుండేవాడు. ఎప్పుడూ ఎక్కడికైనా వెళ్ళడమో, ఇంట్లో స్నేహితులతోటో కాలక్షేపం చేస్తూవుండేవాడు. సీతవద్ద నిమిషమేనా వుండేవాడుకాదు. సీతమీద ఇష్టం లేకకాదు. ఈవిధంగానైనా సీతబుద్ధి చదువు మీద వ్రాల్తుందేమోనని ఆశ.

చివరకు ఒకరోజున సీత చదువునేర్చుకున్నదాకా అన్యోన్యంగావుండడం కష్టం అని సీతతో చెప్పేశాడు. దానితోటి సీతకు మనస్సు చివుక్కుమన్నది. హృదయం చలించిపోయింది. తన భర్త ప్రేమను తాను సంతోషించడం ఎలాగాఅని ఆలోచన. పోసి ఏదోవిధంగా చదువుకుందానూ అంటే English అంటే మనసుకెక్కదు. చదువుకున్నా రాదని ఆమె కొక విధమైన పిచ్చి నమ్మకం కలిగింది. భర్త అనేమూటలకు వుండుకుబోతులనం ఒకమూలా, లజ్జ ఒకమూలా, ఇదివరలో చదువుకోలేదని విచారం ఒకమూలా వీడివున్నాయి. వీటితోనే మనసు పాడై సీతకు జబ్బుచేసింది. పుట్టింటి వారు వచ్చి తీసుకువెళ్ళారు. రామారావు తనభార్యకు జబ్బు ఎందుచేతవచ్చిందో కనుక్కోలేదు. చంపననలేదు. సీత వెళ్లేటప్పుడు మిమ్మల్ని తృప్తిపరచగలశక్తి నాకు వచ్చినప్పుడే నేను మీయింటిలో అడుగుపెట్టడం,

లేకుంటే యిదే తుది పదపం" అనిచెప్పి బండెక్కింది.

* * *

సీతకు పుట్టింటి వారెన్నిమందు లిప్పించినా, పంటపట్టడంలేదు. తల్లిదండ్రులకేమీ పాలుపోవటం లేదు సీతవిషయంలో. వారికి సీత వకరే కూతురూ, ఇద్దరు కొడుకులున్నారు. సీత కళనారపు కానుపు కాబట్టి చిన్నప్పటినుంచీ చాలాగారాబంగా పెరిగింది. అన్నీ సీత యిష్టప్రకారం జరిగించేవారు తల్లిదండ్రులూ, సోదరులుకూడా. ఇప్పుడు పెద్దన్న బి.యె.నూ, చిన్నన్న ఎఫ్.ఎ.నూ చదువుతున్నారు. సీత వైద్యుడిచ్చిన మందు పుచ్చుకునేదికాదు. తల్లిదండ్రులు ఎంత చెప్పినా నరే. ఎల్లాగో పుచ్చుకున్నా ఆజబ్బు తగ్గేదికాదు. చివరకు ఇది మనో వ్యాధిలావుంది. మందు ఏమీ లాభంలేదని పెలవిచ్చాడు డాక్టరు బాబు. ఒకరోజున "ఎందుకీదెంగ చెప్పవూ" అని అడిగారు సీత తండ్రి. అలా చెప్పుతుందాసీత? తల్లితండ్రీ బలవంతంపెట్టగా ఆఖరుకి మెల్లిగా చెప్పింది సంగతంతా. నరేలే, దీనికేనా యింతదెంగ, మనోవ్యధా, నేను చెప్పతా, చదువుకో" అన్నాడు తండ్రి. మంచిరోజు చూచి విఫిల్లు శ్వరపూజ చేశారు. దేవతలు తథాస్తు అన్నారు. క్రమంగా నడస్తున్నాయి సీత చదువు, ఆరోగ్యంకూడా. ఆవేశతోటి సీతమనసు స్థిమితపడింది.

* * *

సీత వెళ్ళి రెండుమూడు నెలలైనాకూడా, సీతని పంపమనికానీ, ఎలావుందనికానీ

శ్రీ|| డాక్టర్ మైత్రేయీ బోస్ కన్య (కలకత్తా)

కలకత్తాయందు చిత్తరంజన్ నేపాపదవమున మహిళాపైఠాళమునువందు హాస్ సర్దునిగానున్నది. ఈయమ మ్యానిక్ యూనివర్సిటీలో కాలవ్యాధుల గూర్చి ప్రత్యేక పరిశ్రమయొనర్చి కృతార్థతకొంది, తెలిజ్ ప్రాప్తయనందనేకై ధ్యకాలనమహచి భితి వన్న మునగు మోలినచెన్ను.

శ్రీమతి కమలాబాయ్ తిలక్, యం. యే.,

బజారస్ హిందూయూనివర్సిటీ సంబంధియగు మహిళాకళాశాలయందు అంగ్లేయభాషా పండితురాలు, ఈయమ సుప్రసిద్ధయగు మహారాష్ట్రీకవ యిత్ర. విండికేటులో నెన్నుకోవలదిన మొదటి స్త్రీ సభ్యురాలు. సెనెటువందుగూడ నీమెయొక సభ్యురాలైయున్నది.

స ప్తమాంధ్రరాష్ట్రమును సామవ్యం నీలం 4-11-33
ప్రభుత్వసేవలోనర్చిన బాలికలను బాలకులను.

రామారావు వ్రాశాడుకాదు మామగార్ని. ఇంట్లో చేసి పెట్టేవారు లేక భోజనం హోటలునుంచి తెప్పించుకునేవాడు. తనకు తను పెట్టుకుంటే బప్పుడుమాత్రం సీతలేనిలోటు కన్పించేది. మరెప్పు చివుక్కుమనేది. అప్పుడు నాకెందు కిలాంటిబుద్ధి పుట్టాలి, లోకంలో అందరు అడవాల్లా చదువుకునే భర్తల్లో కాపురాలు చేస్తూ సంసారాలు దిద్దుకుంటున్నారా? ఇది మాఅదృష్టం కాబోలు. నే కోపంపడేటప్పుడు సీత ఎంత చిన్న పుచ్చుకునేదో, నన్ను గురించి ఎంత బాధపడుతోందో అని పశ్చాత్తాపపడుతూ భోజనం మొదలుపెట్టేవాడు. కాని అన్నం సరిగ్గా సయించేదికాదు. భోజనంచేసి చెయ్యి కడుక్కున్నవాకానే ఆబుద్ధి. ఆతర్వాత పేకా, క్లబ్బూ, న్నే హితులూ అదీ ఆతురత.

“పోనీ నన్ను గురించి ఒకసారి బాధపడినా, చదువుకుని బాగుపడుతుందిగదా అనుకుని సంతోషించేవాడు.

రామారావుపినతల్లి రామారావుతో కోడల్ని పంపి చాలారోజులైంది. తీసుకు రమ్మని చెప్పేది. కాని రామారావు “తీసుకొస్తా, తొందరేమిటి” అంటూ జరిపేయడం వల్ల పినతల్లి “ఏళ్ళేదో డెబ్బలాసుకున్నారో? లేకపోతే సీత అంటే రాముడికి ఇష్టంలేదో? పండువంటి కాపురం భగ్గుం అయ్యింది” అని విచారించేది. నెలరోజులై యింది తాను రామందగ్గరకువచ్చి, ఒక రోజున ఆపలేక పోయి దాందోళన. ఏదో గట్టిగా కనుక్కుని తీరాలని నిశ్చయం చేసు

కుంది. అదగడానికి సమయం, అన్నంతనే బప్పుడే రామారావు కనబడడం. ఒకరోజున మర్నాడొకప్పుడు “అబ్బాయ్, సీత వెళ్ళి చాలా రోజులైంది. నాకు దాన్ని చూడాలనివుంది. తీసుకువస్తూ. మల్లా నే వెళ్ళిపోతా” అన్నది సుబ్బాయమ్మ.

“నేను స్వయంగా వెళ్ళి ఎప్పుడూ తీసుకురాను. తనకు బుద్ధి వచ్చినప్పుడు తానే వస్తుంది.” అన్నాడు వినుగుశో.

గుండె గుభేలుమన్నది సుబ్బాయమ్మకి. తనకొడుకు ఇంక కోడల్ని తీసుకురాడని నిశ్చయం చేసుకుంది.

సీత చదువుకుంటూన్న సంగతి రామారావుకు తెలియదు. తెలిస్తే తీసుకువచ్చునేమో?

* * *

సీత రెండేళ్లూ లండ్రీవద్దా, పెద్దన్నగారు కేళవరావుదగ్గరా ప్రైవేటుగాచదివి స్కూలు ఫైనలు పరీక్షకు appear అయ్యింది. అన్ని పేషడ్లూ బాగానే వ్రాసింది. ఇంతవరకూ చదువు బెంగ. ఇంక Pass or fail అని బెంగ. పరీక్షలెప్పికే తానింక బ్రతకకూడదనుకుంది. కేళవరావు బెజవాడలోవున్న ఒక Friendకి పుత్తరం వ్రాశాడు సీత పరీక్షసంగతి ముందుగా వ్రాయమని.

* * *

విశాఖపట్నంలో సుబ్బాయమ్మ రామారావు మేనత్త గంగమ్మకి రామారావు సీతను తీసుకురావన్నాడనీ, తనకేమీ తోచటం

లేదనీ, తక్షణం రమ్మనీ వృత్తరంప్రాసించి. గంగమ్మ ఉత్తరం అందినవెంటనే వచ్చింది. సంగతంతావిని ఇరికోసంబంధం చేసుకుంటూ డేమో కనుక్కుంటే అన్నది. సుబ్బాయమ్మ కిది యిష్టంలేకపోయినా ఎలాగో గంగమ్మ బలవంతంగా వప్పుదలచేసింది.

ఒకనాడు రామాన్ని ఇద్దరూకలిసి అడిగారు ద్వితీయంచేసుకోమని. తన కిష్టంలేనట్లుగా సూదించాడు రామారావు.

పదేపదే అడిగినా నిర్లక్ష్యంగా పూరుకునేవాడు. మానం అర్థాంగికారం అన్నట్లుగా వినతల్లి మేనల్లులు సంబంధాలు వెలకడం ప్రారంభించారు. రాజమండ్రిలో విరియాల వారి సంబంధంవుంది. 14 ఏళ్ళుంటాయి. 4వ తరగతి ప్యాసుఅయ్యింది. పిల్ల ఎర్రగా బాగానే ఉంటుంది. కట్నం అంత ఎక్కువగా ఉయలేరు. సాంప్రదాయం అయినపిల్ల. చూసుకోమన్నారు రామాన్ని. వాళ్ళలా అనగానే రామారావువల్లు భగ్గున మండిపోయింది. హృదయం వేయితేళ్ళు ఒక్కసారిగా కుట్టినట్లయింది. పట్టజాలనంత కోపం వచ్చింది. తనదగ్గర ఆప్రస్తావన తీసుకువస్తే మాటదక్కదు అనిచెప్పి తటాలున జోళ్ళు వేసుకుని బైటికి వెళ్లిపోయాడు. కాని ఆతని మనస్సులో ఒకవిధమైన దిగులు, పశ్చాత్తాపము సిగ్గు ప్రవేశించాయి. తాను పెద్ద అపరాధంచేసిన వాడిలా భావించుకుని కళవిశ వడ్డాడు. తాను నీతకు అన్యాయం చేశాననుకున్నాడు. ఈ భాధలన్నీ ఎందుకు 2,3 రోజు

లలోవెళ్ళి నీతను తీసుకువస్తే బాగుంటుందని ఆలోచించాడు.

* * *

నాలుగంటలైంది. రామారావు క్లబ్బుకి వెళ్ళడానికి సూటు వేసుకుంటున్నాడు. ఇంతట్లోకే గుమ్మందగ్గర బండి ఆగింది. ఏమిటా బండి అని రామారావు కిటికీలో నుంచే చూశాడు. బండిలోనుంచి నవనోన్మేష సౌందర్యవిలాసిని అయిన 18 యేండ్లయువతి కాళ్ళకి స్లిప్పర్లు, కళ్ళకోజోడు, చేతికోరిష్టువాచీ, మెడలో ఓచైనూ, వాలుజడా, రిబ్బను వేసుకుని, చేతిలో ఒకకార్డు పట్టుకుని నవనాగరికతా వేషంతో, తనకన్నా కొంచెం పెద్దవాడైన పురుషునితో లోన ప్రవేశించింది. రామారావు ఆ అపరిచితుడినిచూసి నిర్ఘాంతపోయి,

“పమోయ్ బావా ఎక్కడినుంచిరాక! అన్నాడు”, అతనితో అంత పరిచయంగా వచ్చిన ఆస్త్రీ ఎవరా అని ఆమెవైపు క్రిగంట చూస్తూ.

ఇంటి దగ్గరనుంచే అన్నాడు కేశవ రావు చిరునవ్వుతో. ఇంతట్లోకే సుబ్బాయమ్మ నిర్ఘాంతపోతూ కాళ్ళు కడుక్కోడానికి నీళ్ళుపట్టుకు వచ్చింది. గుమ్మంలో ఒకమూల నాగరికతా కారంలోవున్న నీతను చూచి ఆశ్చర్యపడింది. కుశల ప్రశ్నలై నాయి. నీత తిన్నగా గదిలోకివెళ్ళి తన్ను

గుర్తించి నూతనావేశంతో గదిలోకి వెళ్ళి నే నడ్డుకాదుకదా!" అంది సీత చిరువత్స
వున్న రామారావుకు కార్డు అందించింది. తో, సగర్వంగా.
బెజవాడనుంచి కేశవరావు స్నేహితుడు "ఇక్కడికే" అంటూ సీతకు అలిసామీ
కామేశ్వరం సీత స్కూలుపై నలుక్లాసు వ్యంగావస్తూ రామారావు అన్నాడు అతులి
ప్యానాయిసట్లు వ్రాసివకార్డు అది. రామా తానందంతో.
రావు ఆశ్చర్యపడిపోయాడు. అతనికి పట్ట * * *
జాలనంత ఆనందంకలిగింది. తానదృష్ట వం సీతకువచ్చిన దీక్ష చదువురూద శ్రద్ధ
తుడి ననుకున్నాడు. పాపం సీత చదువుకున్న వుండా?
పంగలే అతనికి తెలియదు. లేక

"ఎక్కడికో ప్రయాణం అయినట్లున్నారు. భర్తమీద ప్రేమచలనా?"

ప్రణయమహిమ

అధికార్ల సూర్యనారాయణరావుగారు, బి.యె.,బి.యల్.

సూర్యభగవాను డుదయంబు చూపుచుండ

నవని యానంద సందీప్తమైన యట్లు,

ప్రాణసఖయర్! నీవు నావద్దనున్న

నూతనోల్లాస మెదలోన నూలుకొనుచు!

సందెబంగరు వినువీధి జెందువేళ

కాంచుకనులకు మోక్షంబు కలువట్లులు

జానగీ! నిన్ను చూడ నామానసంబు

సంతసంపు నెత్తురుతోడ జల్లుమరుచు!

జలధియసుకల శయనించి చదలవైపు

చూచుకొలిదిని విభ్రమం బేచునట్లు

మగువ! నీయెడ ప్రణయాగ్ని రగులువేళ

మనముతెప్ప తక్కిన నెల్లమాయమగును!

ఉమ్మకాలముననే తన్నుచూచి తనసవతి పగటి పడుచు కిలకిలవెన్వ ఆచమానంచేసింది. ఆ యవమా నాన్ని సహించుకో లేకపోయింది నిశాకాంత. 'పేద రాలి కోపం పెడవులకు చేటన్న ట్లవుటి తన చొర్ర ల్యంచేరి "కి"వ్వువకుండా పోయింది. కాని లోపల కోపంలేక పోలేదు; నిశాకాంతను.

ఇంకన్నాడు తనరాజ్యం వచ్చింది. తన ప్రతాపం చూపడానికి మొదలుపెట్టింది. ముందు ముఖమెట్టు తేసింది. దానికే పగటిపడుచు ముసల్పైపోవడంచేత పాడలెత్తి తనసవతిదాటి కాగలేక తలనందుకొంది. తన ప్రభువు పయత్నమే కొనసాగినందుల కా నిశాటి యంతనంతోపించి యెన్ని దేవుళ్ళకు మొక్కుకున్న కో యెవరికీ తెలుసు?

అక్కణ్ణుంచి పక్షుల కిలకిలారావాలతో తన సవతికి యుద్ధానికి రాయబారాలు జరిపింది. ఆ కిల కిలారావాలతో సవతిని దూషించిందని కొందఱుంటారు. అతి కోపం ఏడ్చులోకి మాటుతుంది కనుక ప్రాదుర్భిన్నులను ఉన్న కోపాన్నావుకోలేక యెడ్చింద పంటారు కొంతమంది.

ఏదియేలాగైతే మనకేం? మనమేమార్చేవాళ్ళమా? తీర్చేవాళ్ళమా?

తన యే ద్దురగ్యకోదవము కాగా, ఎవరూ వినక పోలే మొగమెట్టుచేట ప్రేచ్ఛేడ్చి చిరుట కూరుకొం దని కొంద అంటారు.

అంతటితో పోయింది! లేదు. కొంతకాలము నుంచీ తన సవతిరాజ్యంలో ముఖపడి, తన సవతికి బంధువులుప్రియతమములైన పచ్చిమలను తనసవతికి ఋదిచెప్పమనో, లేక శత్రురాజ్ రాజ్యములోని వారికో చీవాట్లుపెట్టి తలలెత్తకుండా చేసింది. తన అయ్యాన్ని తెలుపడానికి కాబోలు కాలెత్తులైన చక్ర వాకాన్ని బంధు విరహాన్ని పంకెత్తులనుగాజేసి వారి ప్రేమ ధనాన్ని దోచుకొంది. అదియవార తన అంధకార పతాకాన్ని మైకెత్తి దానికొంద తన ప్రజ లకు పడుతునులకు తావోసగి వారలను సంతోషపజ చించి.

పరిహాసమాత్రాననే తన సవతిపై నిశాకాంత యావ్యయెందులకో?

ఇంక తనభర్త కాలపురుషుడు వచ్చేసమయ మయింది. కాని తాను వానపక్షిక కాలేదు. ఖండిత నాయికాలలాను యయింది. భర్త వచ్చేటప్పటికి చెందొగలంయ నల్లకోక కాళ్ళపేడ్పు తీరాడునట్లు కట్టింది. అదిమను తలలో మడుచుకొన్న పూవుల నన్నిటి వెగజమ్మింది. దానినే నమ్మతలన్నాడు. చూడమనిదిదీసి కోపముకొద్దీ శేలకేసికొట్టింది. రత్నలహా అన్నట్లాచూడమని పంకలుపోయి పద హరుముక్కలై సంచ బంగళమైపోయింది. ఓ ముక్క యాకావ్యంగాపోలే, దాన్నిత్యయడు తీసు కొని యంతవల కియ్యేలేదు. కొన్నాళ్ళసలు చూడా మని కనబడజేలేదు. ఆచూడామనికే యాకవులంతా బాల్చి, చందమామ, మృగాంక్షదనియేవేవో పేర్లు పెట్టి పిలుస్తున్నారు. తన నెచ్చెలులైన చకోరాలు హితవు చెప్పదలచిపూడ యీ సమయంలోవస్తే తమ్మెత్తమోహంగా చూస్తుందోఅని దగ్గఱకై వారా కుండా దూరంగా తొలగిపోయాయి. కొన్నివచ్చి పూడ తగినసత్కారం పొందక ఆచమానంతో పంచిన తలలెత్తకుండా వెళ్ళిపోయాయి.

ఇదంతా చూస్తూన్న కాలపురుషుడు తన ప్రియ రాల్ని శాంతింపజేద్దామని భయపడుతూనే మెల్లిగా వచ్చాడు. శత్రుభాములగ ఎడమకాలితో తన్నిందో లేదో తెగ్గేదు కాని, కాలపురుషు డనుకొన్నంతపని జరిగింది. నిశాకాంత ఆవచ్చిన భర్తను కనిపరీతిగా సత్కరించలేదు కాబోలు. అతనిముఖమైనా సరగ చూడలేదనుకొంటాను. తన కాలి నీలేదు కాబోలు. తన్నువిడిచి పగటిపడుచుపడ్డకే వెళ్ళమందనుకొంటా ను. కాలపురుషుడభిపారికావనవాలనే వ్యాజంతో నెతోనేపు బ్రతిమలాడాడు. కాని నిశాకాంతకల హంతరితయై ఒప్పుకోలేదు. బదులైనా పలుకలేదు. అందుకేనే కాలపురుషుడు వినుకొని తన కన్నును తిట్టుకుంటూ గడవిడచేయకుండా పగటి పడుచు నొద్దకు జరిగిపోయాడు.

తమ్మాదిరించు వారివద్దకు తలుచుగాను, తొందర తోను ప్రేముడితోను వెళ్ళడం లోకంలో సహజమే కాదా?

ప ర మే శ్వ రా!

కెట్టి పల్లి పెంకటరత్నం వాడని గాదు

౧

ప్రపంచమంతయు భయంకరమగు బీభత్సప్రదర్శనములతో నిండి మానవుని భౌతికపారమార్థిక భావముల విధ్వంస మొనర్చుచున్నది. నిరాశచే నిండిన వేడినిట్టూర్పులు హృదయపుటముల నీటలు వారజేయుచున్నవి.

౨

ఈతమోవిలీనమైన జగత్తునుండి ఒకేశబ్దము వెడలుచున్నది. అది ప్రణవసమన్వితమగు శబ్దబ్రహ్మమా? — కాదు. తపశ్శక్తి తేజఃశక్తులులగు ప్రాచ్యఖండ మహర్షుల సత్యసూక్తియును గాదు. నాస్తికవాదుల యజ్ఞాన తిమిరమును వెడలనడుపు భగవద్వాక్యభాస్కరమూర్తియు గాదు. ఆశబ్దము ఆహృదయ విదారకధ్వని“లోభి ఎవరు? భగవంతుడే”యను ప్రబలమైన నాస్తిక వాదమునకు ఇంధనమగు శబ్దము. ఈభావము సర్వత్ర తన ప్రభావమును గ్రుమ్మరించి వేయుచున్నది. ఇది ప్రాచుర్యము వందినచో ధర్మమునకెచట చోటుండును?

పరమేశ్వరా!

చిన్ని అపవాదనకు బంకీ రామానతార సమయమున జానకిని పరిత్యజింపలేవా? నాటి యీ అపవాదకంటే భయంకరమైన కఠినమైన పిట్టిషయితమైన ఘోరమైన యపవాదు బయలుదేరినది. దానితోబాటు తలచినచో సామ్రాజ్యాధిపత్యమును, మహత్సంపదలను తేకూర్చుబాలు దేవుడు లోభితనముచే గాదా—నిర్ధనికుల సృజించుట. —దానితోబాటు నీయందలి నీవిశుద్ధచరిత్రయందలి విశ్వాసము క్షీణించి పోవుచున్నది.

దేవా! నూతనసృష్టితంత్రమునకు బూనుకొని నీపై గల యీ యపవాదును బారదోలుకొనుము. యుష్మనీయాంశసంభూతులగు జనాభిప్రేమమృతమును ప్రించుము.

శిశుపాఠశాలలు

అనువాదకుడు : విజ్ఞానభిక్షు

కై శవమానసికావస్థ జ్ఞానలవలన
భవితముగా క్రోడీకరింపబడిన పర్యవసాన
మేమనగా: మంచికిగాని చెడ్డకుగాని వ్యక్తుల
ప్రవర్తన కడ బాల్యావస్థయందే సిద్ధపడు
చున్నదనియు శిశువు మూడేండ్లప్రాయమున
నున్నప్పుడే సంస్కారాభేద్యముగ ప్రవర్తన
స్థిరరూపము నొందుచున్నదనియు ప్రాచీన
పండితానుచరులు కొంద రందురు. కాని
యం దొకింతయైన సతిశయోక్తి లేకపో
లేదు. వారి యభిప్రాయము భ్రమజని
తమేయయినను యుక్తమార్గముననే భ్రమిం
చుచున్నది. అస్తియాదేశ గగరమణీయగు
వియన్నావట్టణమందలి ఆల్ ఫ్రెడ్డు అడ్లెరు
పండితుని ననుసరించెడి మానసిక శాస్త్ర
వేత్తలు శిశువునకు సాంఘికగుణజాల మబ్బిం
చుటకు ఒడిలోనున్నప్పటినుండియు తల్లియె
జాగ్రతపడియుండుట యగత్యమని వ్యక్తిగత
ముగ నొక్కి విక్కాసించుచున్నారు.

సామాన్యవ్యక్తులమని తలంచుచున్న
మనలో ప్రతివారు నే భయభ్రాంత్యావ
రోధముల నడుమనుండి జీవితము సరికష్ట
ముతో సాగించుచున్నారో అయ్యవియు,
శిశుసంరక్షణాసమస్యయొక్క ఘట్టములును,
మన బాల్యదశయందలి యసంబద్ధశిక్షకు
బట్టియె యుత్పత్తియగుచున్నవని చెప్ప
నగును. తీవ్రతరీతిదండ్రుల మూకి
భావమువలననో, అత్యధిక నిర్బంధముగల
గృహశిక్షవలననో బిడ్డలయం దెక్కువమంది
ఫలరహితులగుచున్నారు. పై రెండు విశేష

ములందును, జననీజనకులు మనోగతి
యొక్క సాధారణధర్మముల నెరుంగని
ప్రపంచమున సంతోష్టులును, ధైర్యవంతు
లును సుఖారోగ్యసంతులునగు వ్యక్తులకు
బదులుగా పథభ్రష్టు లువృత్తిలుటకు గారణ
మగుచున్నది.

ఈ మానవావ్యర్థతను బాపుటకొరకు
పాశ్చాత్య దేశములందు నానా విధోపదేశాల
యముల నెలకొల్పుచున్నారు. కిండెరు
గార్టెనులు (అనగా బాలక్రిడావినోదాలయ
ములు) శిశుపాఠశాలలు, శిశుమార్గదర్శకాల
యములు మున్నగునవి మొదలగా దెలుప
బడుచున్నవి. ఆ యాలయములందు కై శవ
మానసిక వైచిత్ర్యజ్ఞాలు, వివిధప్రాయములు
గల బిడ్డలయొక గడపాగ్రత కైకొనుచు
న్నారు.

ప్రకృత మీ వ్యాసమునందు శిశుపాఠ
శాలలగూర్చియు, బాలవినోదక్రీడాలయముల
గూర్చియు మాత్రమె, తలపెట్టబడు
చున్నది.

కిండెరుగార్టెనుల (బాలవినోద క్రీడాలయ
ముల) వాటి భోగములను భారతీయ శిశు
బృందములకు ఇాదీయావంటి దారిద్ర్య
తాడిత దేశ మొసంగజాలదను వాద మొక
పు డుపాలంబించబడవచ్చును. కాని అట్టి
సంస్థలకొరకు భవ మొసంగుట నభ్యంతరపర
చుటకు మన నిర్భాగ్యతకంటె విషయముల
పరస్పరప్రయోజనముల గమనింపజాలని మన
యజ్ఞానాచ్ఛాదమే బలవత్తర ప్రతి

బంధకముగనున్నది. ఆస్తియాదేశము పశ్చిమఖండమందు సంవత్సరముగ దేశములలో నొక్కటిగ లెక్కింపబడుచున్నది. అయ్యు నైకోపాఖండమం దితరత్రగలవాని యన్నింటికంటె మిన్నలగు బాలవిరోధ క్రిడాలయము లాస్తియాదేశమునందె నెల కొల్పబడియున్నవి. సాండ్లీటను కిండరు గార్లెను భవనము వియన్నానగరమున వెలయుచున్నది. ఈ భవనమందలి నడవ లందును, గదులందును, పైభాగమందును, ఉద్యానవనమందును తిరుగాడువారు శిశు వైజ్ఞానిక నిర్మాణాలయమందు విహరించుచున్నామని మఱిది మహారాజాంతఃసాధముల విహరించుచున్నామనియె భ్రమించక పోరు. ఇట్టి దివ్యశిక్షామందిరమందున్న డింభకజాల మందర్థభాగము నా మమాత్ర వేలేనములనయిన నొసగజాలసంతటి భాగ్యే తరజన్ములు. ఈ విద్యాసాధనం దిన్నూరు మందిబిడ్డలు శిశునొండ సౌకర్యము లమర్చబడియున్నవి. ఉదయము 7, 8 గంటలనకును బడికివచ్చి సాయంత్రము 5, 6 గంటలమధ్యను స్వగృహములకు వారు మఱలెదరు. దినచర్య యిచట వివిధ నిశేష కల్పకమైయుండును. భోజనములకును, మధ్యాహ్నవిరామమునకును, విద్యాలయ ప్రవేశ నిష్క్రమణములకును మాత్రమే కాల నియమ మేర్పరుపబడియున్నది. తద్విన్న కాలములందు వారతీకార్యాభిముఖులయి యుందురు. అందుకు గావలసినంత వస్తు నమృద్ధియు గలదచట. వారి కిష్టమువచ్చి నట్లు పెద్ద పెద్ద కాగితములపై చేతికివచ్చిన

చిత్రముల వ్రాయుదురు. రంగుల వేయుదురు. నల్లవలక ప్రతిగదినదుమ నమర్చబడియుండును. దానిపై వారి చిత్రానుసారము గీతలు గీయవచ్చును. పిమ్మట వ్రాయవచ్చును. రంగురంగుల కాకితపు చేలికలతోడను, జన్నుపెట్టెల యట్టలతోడను, వారు తమకు దోచినంతి చిత్రవిచిత్రములగు పండ్లబుట్టల నల్లుచుందురు. వారి మనోగతభావమూర్తులు యధేచ్ఛగా తాండవించునట్లు రైలుబండ్లు, దుర్గములు, కొండలు, ఇండ్లు, ఇంక నెన్నియై విశేషములను సిద్ధముచేయబడిన బంకసుద్దతో నృప్తించుచుందురు. లయ మొనర్చుచుందురు. వలయునంత యిసుకయు, చిన్ని చిన్ని కట్టి చౌకములును నచటనుండును. రంగులు పూయబడిన పూసలు, తలలు, బద్దలు, మానవాదిముఖాకారములను స్ఫురించు నట్లు నల్లరంగు చిహ్నములుగల వెలగ పండు మున్నగువాని జొక్కులు, మెకానోయను యాంత్రిక నిర్మాణభాగములు, మున్నగు నానానేకక్రిడాసాధనచయ మవరి మిలేముగ నుండును. ఇవియన్నియు, నాయర్పకుల కందుబడిలో గోడలయందున్న గూళ్లలో నమర్చబడియుండును. వానిని వారి వారి యిచ్ఛానుసారము వారే గైకొని యాడుకొనుచుందురు. మరికొన్ని బాల క్రిడాలయములయందు పెంపుడు పశు పక్షులుండును. చెవులపిల్లులు, కుక్కలు, కోర్లు, చిలుకలు, పిల్లులు మున్నగునవియుండును. వానిని కుడుపుట, పాలుబోయుట, వానితో నాటలాడుట మున్నగు కార్యములం దాది

రుత లుత్కృష్టానంద విజ్ఞానముల బడయు చుందురు. తోటలు పైతముండును. చన్నీటి స్నానభట్టములుకూడ నుండును. ఉష్ణదినములం దచట వా రర్థాంబరులై జలకమాడుదురు. నీళ్ల జల్లుకొందురు. వానియందు పడవలు, ఓడలు, హంసలు, విమానములం జేల్పుచు నాడుకొనుచుండురు.

ఇంతవరకు నా బాలక్రీడాలయములందలి స్థూలాకృతిగూర్చి తెలిసికొంటిమి. ఇక నొకమాట. వారి వరస్పరసంగత్వము, నందు మూలమున నొండొరుల మధ్య జనించు సంబంధములగూర్చి చెప్పవలసియున్నది. ఇవి అనగా, నీ బాలక్రీడాలయములు కర్మాగారములందు భృత్యోన్ముఖులై యున్న పేదల సంతానముల విలాసార్థమేయని తలంపబడుట ప్రామాదికము. మానసిక ధర్మశాస్త్రముప్రకారము శిశు పాఠశాల లన్ని తరగతుల మానవార్థకులకెల్ల సగత్యములై యున్నవి. తనచే కొన్ని పనులు కావని ప్రతిబిడ్డయు నిరుత్సాహవీడితయగును. తన కంటె పెద్దవారు చేయగల పనులు తనకు చేతగావని శిశువు తలంచుట స్వాభావికము. ఈ నిరసనభావము పెరుగ విడువబడినచో జన్మాంతమువఱ కౌహృదయదౌర్బల్యము బింకమగును. నితాంతనిరుత్సాహమునకు కారణమగును. కాని యుక్తపరినరములు ప్రాప్తించినచో నా దౌర్బల్యము విచ్ఛిత్తి నొంది రానురాను ఫలసిద్ధికి ప్రసిద్ధోద్బోధక హేతు వేర్పడును. బీరచెట్టు ఎట్లు ఒక యువస్థనుండి వేటొక యువస్థకు దబ్బున

మారజాలక ఒక దాపునుండి మఱియొక దాపు నానుకొని ప్రాకి పెద్దదగునో ఆవిధము ననే శిశువుగూడ తన సహభ్రాతృయులు— కించిదున్నతి బొందినవారగుట — చేయు డానిని గమనించి తనచేతగామి భ్రాంతిని వీడి, స్వయముగ చేయుటకు సహజైర్వో త్సాహముల గ్రహింపగల్గును. తనకంటె పతివృద్ధులగు వారియొక్క పనులజూచి యనుసరించుట తలకుమీరిన పనియని చిన్న నాటగ్రోల దిగులొందునుగాని సమాన స్కంధులును, ఇంచుమించువయస్కులును జేసెడి కృత్యముల తా నవలీల జేయగడంగు చునేయుండును. ఇరుగుపొరుగులలో ప్రతి బిడ్డయు తనకంటె చిన్నబిడ్డతో నాడు కొనుట తనకు దగదని భావించును. నిర్బంధముపై నాడుకొనవలసివచ్చినచో, చిన్న వారిచే పెద్దబిడ్డ లేమియు చేయనివ్వరు. ఏతెక్కారణమున బిడ్డలు సమానస్కంధుల తోడనే జట్టుకూడుచుండురు. అందుచేత ఒక గృహమందు వారి కొడుగైన సఖ్యము సంప్రాప్తముకాదు; వలయుసంతమంది పిల్లలు గాని, వలసిన ప్రాయములుగాని జతపడవు గాన శిశువుల పాఠశాలలో 20, 30 మంది పిల్లల, 2నుండి 6 యేండ్లవారిని—నొక జట్టుగా నుంచి యొకచోట నాడుకొననిత్తురు. ఇట్టి కించిదసమానస్కంధత కేవల సమాన స్కంధతకంటె శ్రేయస్కరము. ఇంచువలన చిన్నవయస్కులు తమకంటె కించిదధిక ప్రాయులు చేయువాని నెల్ల తామును చేయ గలుగుదుమని సంకంభించుచునేయుంట కవ

కాశమేర్పడును. సమానవయస్కులతో మైత్రి ప్రతిబిడ్డకు నేర్పడటయేగాక కించి ద్వాప్రియాధికుల మార్గవర్తులై పెరుగుట గూడ సంభవించుటచే జ్ఞానాభ్యుత్థానము క్రమేణ సిద్ధించుచుండును. చిన్నపిల్లలకు అటపాటలయందు వారిలో వారు “ఉత్తు ర్తన్నలు, అక్కలు, అమ్మలునై బుద్ధులు చేప్పువట్లును సంతోషణ చేయువట్లును నటించు చుందురు. ఇట్టి పాతశాలలు ముఖ్యముగా పెద్దింటి శ్రేష్ఠులకు నేకై కవిడ్డలకును ముఖ్య వసరము. ఆ పాతశాలలు ప్రాచీనచిక సాంఘిక సంబంధ సాంప్రదాయముల పరిచయము శిశువులందరకు గలుగజేయు టగత్యము. ఇంతియగాక నీ శిశుపాతశాలలోనే బిడ్డ తన నిజస్థితిని ఇతరులయెడ తనకుగల బాధ్యతయు గ్రహింపగలుగును. అట్లు సుశిక్షితులగు బిడ్డలు సత్పథనిర్మాణమొనర్చుకొని తమతమ స్థానముల ప్రవంచమున నలంకరింప రాగలరు. వారి జ్ఞానేంద్రియము లా పాతశాలలందు తమబాధ్యసమునందియుండుటవలన తమతమ పరివృతములనుండి శుభంకరఫలమును బడయగల్గుదురు. సంస్కరణ, నైర్మల్యత, వ్యక్తిత్వము, ఆత్మ విశ్వాసము మున్నగు లక్షణములు నొక వంకను, సాంఘికానుకూలప్రవర్తన నింకొక వంకను వారు నేర్చియుందురు. వా రాత్మ సంకుచితులుగాని, అఘోబద్ధులుగాని కారు. సంఘమందు తమ సహజస్థానము ననుగమించుచుందురు. ఆత్మాప్రయోజకభ్యాసము వలనగాని భయభ్రాంతులవలనగాని వారు

తమ భావాభ్యున్నతులయందు సన్నగిల కుందురు.

శిశుపాతశాల శిశువుల బాగోగుల మాత్రమే చూచుకొని యితరత్ర మూకీ భావమును వహించియుండునెడల తన విధ్య క్రమును యుక్తమార్గమున నెరవేర్చినది కాజాలదు. మన జననీజనకులకుగల శిశు శిక్షావిధానముగూర్చిన యజ్ఞానము భయంకరాకృతి దాల్చియున్నది. ప్రతి శిశుపాతశాలయు నొక్కొక జననీమండలమును సమావేశపరచి ప్రజోధమూలమున శిశు మానసికతత్వాలముల గణపుచుండినగును. శిశుపాతశాల వాసన నలనడకేసి కొనిన పిల్లలు తమ గృహములందును గదలిక గలుగజేయకపోరు. ఎవరు బిడ్డల యభ్యుదయమునకు బాటుపడెదరో వారు మానవ కోటిసంతతిని నేవించువారనియు, అట్టి సూక్ష్మసేవ ఇంకొకవిధమున నుండజాలదనియు జెప్పెడి మాట సత్యేతరముకాదు.

వేలకొలది శిశువులు “నేను జీవింప మొదలిడకుండనే నన్ను జావనివ్వకు”డను మాత్రూ ఆర్నాల్డుగారి ప్రార్థనమును చేయుచున్నారు. ఈ ప్రార్థనను మనము పెడచెవింబెట్ట సంకీకరింతుమాయని శ్రీ జి. ఎస్. లఖాని, బి.వ., డి.పి.ల్. ఎడ్ (ఆఫ్ ఎడింబరో)గారు మాడరను రెవ్యూయందు వ్రాయుచున్నారు.

గృహలక్ష్మి యీ పాతశాలల యగత్యము గ్రహించుగాక.

వీరబాలిక చంపావతి

శ్రీమతి తిరువీధుల అనసూయాదేవిగారు

అది ఆరావళిపర్వతారణ్యవాటిక. తాను పాముపిల్లవలె పరుగులెత్తుచుండు సెల యేటితీరము. పాండముగ జెరిగియున్న మహావృక్షముల నడుమ నొక పటకుటీరము. అందు రాగావ్రతాపుడును మహారాణి గుణవతియు ఆరువత్సరముల బాలుని, పన్నెండేళ్ళ యొకబాలికను ముందు పరుండజెట్టుకొని ఆసీనులై యుండిరి. వారు ధరించినవి ముతక బట్టలు. వారి శరీరములు బక్కచిక్కి యున్నవి. పదనములు తీవ్రనిచారగ్రస్తములై యున్నవి. కాని వారిరువురి విశాలనయన ములయందు రాజపుత్రశౌర్యాగ్ని ప్రజ్వలిల్లు చునే యుండెను. ఏదియో గభీరవిషయ మిప్పుడు వారి హృదయముల కలలిపెట్టు చున్నది. చాలకాలమువరకు వారు మానము దాల్చియుండిరి. తుదకు రాగావ్రతాపుడు దీర్ఘనిశ్వాసముపుచ్చి, “గుణవతి! మనమెంత దురదృష్టవంతులము. వీననలు వీచుచు చెలువ లడుగులాత్తుచుండ రమ్యహర్య సాంధాంతరోపరిభాగంబున కనకకుట్టిమంబులపై నిద్రించు మన క్రియపుత్రుడు ఆమర సింహుడు ఆకలిచే యేడ్చియేడ్చి యిప్పుడే నిద్రించెను. భరతఖండ రాజ్యరమాధినాథుని రాజసౌధ మెక్కడ? ఘాతుక మృగసంతానంబులకును హాలహాలపూరితకాలభుజంగ వితతికిని నాలవాలంబగు నిర్జననిలిచారణ్య మందున్న యీచర్జర వర్ణకుటీర మెక్కడ.

పరమేశ్వరుని కరుణాపూర్ణదృక్కుల కెంత దూరమయితిమి. రెండురోజులనుండి ఆహారము ముట్టియెరుంగని దగుటచే చంపావతికి నీరసమెక్కువై సృహదప్పి పడిపోయినది. నాకన్నుల యెదుట నాసంతానమున కిట్టి దురవస్థ పాటిల్లుట నేనెట్లు ఓర్చుకుని చూడగలుగుదును.” ఇట్లనుచు నాత డీక దుఃఖము నాపుకొనబాలక గుణవతి యెడలో తలనిడి శోకింపుచుండెను. దివ్యతేజోవిలసి తంబగు నాతని సేత్రద్యయమునుండి బాష్ప కణము లొక్కొక్కటిగ ధారాయావంబున ప్రవింపజొచ్చెను.

గుణవతి:—నాథా! భయపడకుము. జయూపజయములు ధైవాధీనములు. సకల భూవలయంబున కీభవ్యభారతవర్షమే గుండె కాయ. ఇట్టి పవిత్ర భారతదేశమున జనన మొంది మేవాడరాజ్యరమాధినాథుండవై వైరిభీకరారణ్యములను కార్చిచ్చుబోలె దహించిన శౌర్యాగ్ని యిప్పుటికిని మీసేత్ర యుగ్మమున ప్రతిఫలించుచునే యున్నది. మీహృదయమున అధైర్యమునకు తాపి యుట ధర్మముగాదు. ధైర్యశౌర్యముల ముందు కష్టనష్టములను లెక్కించుట పాడి గాదు. నిరతస్నాహమును బడయక, నిస్తేజ మును దరిజేరనీయక, నీరసత్వమును పదమును స్మరింపక, మనఃపూర్వకంబుగ, కర్తవ్యపరా

యగులుగందు. వరమేశ్వరుడు తప్పక మీకు సహాయమొనర్చును.

ఉత్సాహరసపూరితములగు గుణవతి ప్రతాపవాక్యములు విన్నంతనే ప్రతాపసింహుడు లేచి కూర్చుని కొంతదుఃఖమున శమింప యేదియో ఆలోచించుచుండెను. ఇంతలో బయట నొకశబ్దము వినవచ్చెను.

ప్రతా:—గుణవతీ! బయట నేదియో చప్పుడు వినవచ్చుచున్నది.

గుణవతి:—యెడుటాకుల మర్మరధ్వని కాబోలు!

ప్రతా:—గుణవతీ! అక్కరుపాదుషా రాయబార మంపియున్నాడు. మన దుస్థితి కారణము మిక్కిలి విచారపడుచుంటినిని తెల్పుచు, సంధి కంగీకరించమని కోరుచున్నాడు. ప్రస్తుత పరిస్థితినిబట్టి సంధి కంగీకరించుటయే ఉత్తమము. సేరునకుమాత్రము రాజ్యము స్వీకరించుటకు నేనిచ్చుననినచో ఆతడిక నాతో యుద్ధముసేయనని శపథము చేయుచున్నాడు. తినుటకు తిండియైనను లేక అల్లాడుచున్న మనవిడ్డలకై ఆతడు మాత్రము విచారము నొండకుండునా? అక్కరుపాదుషా నిజముగ దయార్ద్రహృదయుడు.

మృదులపల్లవమునుబోలు చంపావతి యల్లమున కీవాక్యములు బల్లెపుబోటువలె పాడుచుకొనినవి కాబోలు. ముంచుకొని వచ్చు నీరసమును లక్ష్మముసేయక ముంజేతు

లాభారముగ తలపైకెత్తి “తండ్రీ! అక్కరు పాదుషా దయార్ద్రహృదయుము నేడు కనుగొంటివా?” అత్యవశం సర్వసుఖం—పరవశం సర్వదుఃఖ” మృను సూక్తినే సర్వదా జపించుచుండు సీత నే డీసంధికి నొడంబడుట యనుపదము నెల్లుచ్చరింపగల్గితివి? రసపుత్తుల స్వాతంత్ర్యము నేటితో.....
...రసపుత్తుల స్వాతంత్ర్యము నేటితో అస్తమించినట్టే. ఘడ్బాధచే కృతఃపుచున్న నీవిడ్డలకై యాతడు విచారపడుచుండెనా? హస్తీఘాట యుద్ధము నాత డింతలో మరిచిపోయెను గాబోలు! రాణావారి సంతాన మాతని యాదరణ గడ్డిపరకవలె చూచును గాక” అని ఇక ఆమె మాటలాడజాలక మరల భూమిపై పరుండెను.

కుమారి పొరుషప్రభావాలికయభరితములగు వాక్యములు ప్రతాపసింహుని హృదంతరాళమున ప్రతిధ్వనించినవి. నూతనోత్సాహభరితుడై, విశాల వడనమండలమున గంభీరభావమాలికలు సృత్యముసేయ శారోగ్యదీప్తిరవాక్యములతో “నా శరీరముగో ప్రాణము గల్గియుండు వరకు నా స్వాతంత్ర్యమునకు కష్టమురాకుండ కాపాడెదను. సంధియను పదమును నాచెవులకుకూడ వినపడనీయును. నా హస్తమునం దెంతవరకు ఆయుధముండునో (అనుచు ఖడ్గమును వరలోనుండి బయటకులాగి) నాకు సహాయమొనర్చు ప్రియమా! యెంతవరకు

నీవు నాకరద్యయ మలంకరించి యుందువో అంతవరకు ప్రతాపసింహుడు విజయమునే బడయును. ఇంత దనుక నిన్ను మరిచిపోయి నందుకు తీయింపుము. వ్యాకులకడకుము. ఈసారి యుద్ధములో మొగలుల వేడి రక్తము నిండా రరుది జూపెదను. (ఇట్లునుచు చంపావతి వైపుకు దిరిగి) “ప్రియకుమారి! చింతనొందకుము. నీవంటి వీర బాలికను తనయగా బడసి ధన్యుడనైతిని. ఇక అప్పరుపాదుషా నన్ను జయించుట కలలోని పార్త” అనెను.

ఇంతయు పటకుటీరద్వారము చెంతదాగి నిలువబడి వినుచున్న అప్పరు నెంటనే లోనికి జొరబడి, “ఓప్రతాపసింహమహాగజా! నీ తనయవంటి వీరదేవత పుట్టుకచే భారతవర్ష మంతయు పునీతమైనది ఇట్టి కూమారిరత్న

ముల గాంచియేకదా మాతాపితలు మహదా నందసంభరిత హృదయులగునది. అగణితంబు లగు తారకల అల్పప్రకాశంబున అంధకారా చ్ఛాదితంబగుజగముప్రకాశవంతముకాబాలక సంపూర్ణజ్యోతిమయండగు చంద్రనాథుని జ్యోత్స్నచే కాంతివంతమయినటులే శౌర్య గుణరహితులగు పుత్తులు సహస్రసంఖ్యా కులు మౌనేర్పజాలని ఘనకార్యమునందు సంపూర్ణవిజయము బడయ నెంచినదై నీ కీయుపదేశ మొనర్చి సమరస్పర్ధు గావించి నది. ఇక కత్తిబట్టి నీతో యుద్ధమొనర్చి రానున్న అపజయముల నెదుర్కొనజాల” ననియెను. ఈవిదిత్రసంఘటనమున కచ్చెరు వొంది రాజాప్రతాపుడును మహారాణిగుణ వతియు, కుమారీముఖమండలమును తదేశ దృష్టితో జూచుచు నట్లే నిలువబడిపోయిరి.

పల్లెపిల్ల

గవను వెంకటకృష్ణమ్యగారు

(నడిచిపోవుట)

నీ! కొనగోళ్లనవరించి యనువుగానల్లిన జడలోనిపూదండ కడులునిగుడ,
కులుకుజన్నులపై ని గలకాంతిపుంజంబు వలిపపయ్యెదఁ బీతపటమునేయ,
నిద్దంపుటద్దాల నిందించుచెక్కిల్లఁ గమనీయరొచులు గడలుకొనఁగ,
చిగురాకునునుఁగాంతిఁ దెగనాడుపాదాల చెఁగావితోఁదెన్ను తొంగలింప,

భూమిపై తటిద్వల్లియే పొడమిన్ను
చేవచువకలనల్లిన విరులనజ్జ
దాల్చి బడిచేతఁ జెలితోడ తరలి గుడికి
మెల్లమెల్లనబోవు మాపల్లెపిల్ల.

అధునాతనయుగమునకు ఆశీస్సులు అంజలి ఘటించుచున్నారు. ఇది మాధవనికాలముని కొండలు మొగములను వెనుకకు త్రిప్పుచున్నారు. ఎవరేమిగననుకాలవాహిని నిలుచునదికాదు. వెలుసలోఁ జొరఁబడినవారు వడివడిగ ముందుల కరుగుచున్నారు. ఎదురునిలిచినవారు ఎదురుమొగములతోఁడనే ప్రవాహమును ది సాగుచున్నారు. సమర్థమును, స్వాతంత్ర్యమును ఎల్లఱ పెడవులపైఁ దేలియాడుచున్నది. ఇది ప్రత్యక్షముగ ఇంకను ఎందును గోచరింపలేదు. వీనికై సాగు పెనుగులాట అధికమగుచున్నది. అనుకొలఁది ఇది దూరస్థమగుచున్నది. స్వార్థము పెంపొందుకొలఁది ఉన్నతాశయములు శీల దుర్లభమగుచున్నది. స్వాతంత్ర్యమును, సమర్థమును రచ్చపై రంజిలు రతనములని యొంది వీనికై ఎల్లఱును ఇండ్లు విడిచి, వీధిఁబడుచున్నారు. పురుషులేమో ముందంజవేయుచున్నారని ఎంది 'మేమేల వెనుకనిలును' మని స్త్రీలనుచున్నారు.

వ్యాయాశాస్త్రము హక్కులను పండు భాగములుగ విభజించినది. ప్రత్యేకమైన హక్కులును—సంపూర్ణమైన హక్కులును; ఒకరిపట్లఁ జెల్లఁపలినవియు, వ్యభిచారం జెల్లఁదలఁ జెల్లఁపినవియుగలవు. (Rights in Personam, Rights in Rem: Vide—Any Book on Jurisprudence). జాతి సా ప్రవాహములును, సాంఘికాచారములును, ఆరిక రాజకీయ పరిస్థితులును, మానవుల ప్రత్యేక దైనిఃక్రియలను నిర్దిష్టమునవరించినపుడే, వారి హక్కులుగూడ నిర్దిష్టములగును. పరస్పరాభ్యురయమునకై, ప్రత్యేక శక్తుల ననుసరించి వేర్వేరు వ్యక్తులకై ఏర్పడు విధులు హక్కులగును.

హక్కు అనునది మలఁపైనదికాదు. తనను చేదాలవఁగలవారియొడ ప్రపన్నయై, వారి భాగ్యమును, వారిమూలముని నిర్దులభాగ్యమును చేకూర్చుట తన కర్తవ్యముగా నది యెంచును. తన దలఁజొడఁబాలనివారు తన్నెంటునో శక్తిస్వరూపిణియై, వారి నది శీలఁగూల్పును. శిన్న దాను చరశీలించుకొని, దృఢమైన విశ్వాసముపై నిలిచి, హక్కువాహ్యునియ వ్యక్తి ధన్యఁడు.

స్త్రీ పురుషులకు సమయగ తెల్ల హక్కులున్నట్లే,

వేర్వేరు ప్రకృతుల ననుసరించిన వేలు వేలు హక్కులుగూడగలవు. చేక చేకములసాంప్రదాయములును, సఁఘసంఘములఆచారములును భిన్నములుగ నుండునట్లు వారివారి హక్కులలోగూడ భేదములు తలయెత్తుచుండును. పాశ్చాత్యసంఘమును దెచ్చి హిందవహృదయమున చొప్పించుటగాని, హిందవాచారములను పాశ్చాత్యులందు ప్రవేశపెట్టుటగాని ఎవ్వరికిని శక్యముకాదు. ఈ రెండింటిని కలిపి ఒక క్రొత్త ముద్ద చేసి భేదమును కనిపించనియ్యకుండా చేదామని కొందరి యూహా. మతములన్నియు వెలిపి ఒకేమతముచేసిన కలహములుండవని కొందఱి యూహ. శేడు ప్రపంచమందు ఘోరరంగములు బరుగుచుండుట ఒకే మతస్థులైన క్రైస్తవులంజే. అంతరంగకుద్దినండిననాఁడు మానవులు ఒక్కరై నిలువఁగలరు. ఏమతమును మాపు గానక్కరలేదు. అదర్శ మొక్కటైయున్నపుడు మతములును, రుచుగాను, ప్రకృతులును, శక్తులును అనివాద్యముగ వేటైయున్నను, ఎట్టి చిహ్నులును పొడచూచవు.

శేటి అంధానుకరణమున పిడుగునకును, వియ్యమునకును నొకటే మంత్రమగుచున్నది. భారతీయ ప్రకృతిని గుడిచిపెట్టి, భారతీయప్రకృతిని దిగమ్రొంగు పెవ్వరికిని పాద్యముకాదు. భారతవీరు యందు శేడు కొన్ని దురాచారము లుత్పేదినను, భారతసాంప్రదాయములన్నియు పెంటపోగులందు ప్రవేశించవలెనని తలఁచరాదు. భారతహృదయమందలి మహితాదర్శములును బూడ్చిపెట్టి, అభివృద్ధిపేట స్రుష్టియొరవడికి చరుగులెత్తిన వెంటేని వేలు వాటిల్లును. ప్రాచీనయుగమును తెగవలకుట అధునాతనయుగముయొక్క ఉద్దేశమైనయెడల, శేటియుగము శీలరాలవలెనని వాంఛించును. శోగ నిర్మూలనమును వాంఛించు నైద్యుఁడు, శోగిని చితికర్పించి, శోగమును కాల్యవేయునా? అనందమునకును జనుపిద్ధికిని అనువగు రీతి ప్రత్యేక జీవన సమస్యలను పూర్వులు పరిష్కరించిన తెలుగున, శేటి పాదప్రపాటి నాగరికులు పరిష్కరింపవలెదను. కాలానుసారమైన పరిపక్వత ననుసరి మెయ్యున్నదని, తొంటియాచర్యములను త్రొంటివేయఁజూచుట మానని తెగువ యిదిమించుకొనును. అన్నియుగములకును,

వర్తిండు ఆశయము లెన్నేవికలవు. మార్గకాంతియై, పుష్పసారథమును బోలివాఁటివని, నేడు ప్రాతగిరి పనికిమాలినవగుచా? సత్యమును, సహనమును, కాంతియై, పరార్థచింతయొ సత్యయుగమునకు సరిపోవునుగాని అధునాతనయుగమునకు గాదను సాహసీకులెవరు? హిమశైలయువఁ బుట్టిన ప్రాతగంగ మనశైలయని సాగరమునుండి సురధుని వెన్వలెనఁ బుట్టింపఁ బూనుదురా? ప్రాచీనమనినంతనే కొండ ముచ్చు మొగములు కేసికొనుచారు, ఎగిరెగిరిపడి ఎంతయును ముండుదురు? భారత ప్రాచీనవిజ్ఞానము కుడిదిపెట్టఁదగినదగునో, భారతసాంప్రదాయము దగ్గము కాఁదగినది. వేదయుగము ఇట్టియుగమనియు, పురాణయుగము పుచ్చయుగమనియుఁ దలఁచి, తమ దృక్పథము ప్రతీచీనీమలపై వెనుకఁగొట్టుదు, అందలి కీపనము నొక్కపిడచగా దిగమ్రొంగవలెనని నేడనేమీలు ఆకురపడుచున్నారు. ఈ దిగమ్రొంగుదులలో నెన్నేని పుల్లలు హక్కులపేరిట భారతీయుల గొంతుకులందు పడుచున్నవి!

హక్కులేవో, సదుపాయములేవో అనుకరణీయములేవియో ఎఱిఁగినవారు నేడు లెక్కకు విక్రీలి తక్కువగనున్నారు. పురుషులు అంధాను కరణ మొనరించుచుండ, బారీలో సరిసమముగ నడచుట తమ కర్తవ్యనితలచి, స్త్రీలను వారి లెన్నునై పట్టుచున్నారు.

స్త్రీవిద్యగాని, స్త్రీల యభివృద్ధిగాని, నలదిను ఛాందసము నేడులేదు. కాని నేడు కాంతింపఁ బడు స్త్రీవిద్య, ఆదర్శనీయమైన స్త్రీవిద్య కాక, శమంతిలాభివృద్ధికి నిర్దిష్ఠకమైయున్న పురుషవిద్యకు చాయాప్రతిమయైయున్నది. పురుషులు గోతిలోఁ బడినను, వారి యట్లు దుముకుటే తమ ఆత్మగౌరవమును కాపాడుకొనుటయనియు, తమ హక్కును చాచు నిలువఁ జెట్టుకొనుటనియు పలుగుర స్త్రీలు తలఁచుచున్నారు. మూతనభావ విజృంభణమున నుత్సాహపూరితలై వీరు ముందులకు లంఘించుట ప్రశంసనీయమైనదియే. ఈ యుద్వేగమున అవజయమొందక దీనిని చేయలేక, సహజమైన తమ పనులను దిగదుడుపునకాదని వీరు గ్రహించ వలెను. ప్రాచీన దృష్టాంతములను కన్నెత్తిచూచుటకు వీరొల్లకున్నను, భారతభూమియంద డిటివల

పరలిన యశస్తిలకల దృష్టాంతములకు వీరు 'కేకే' యనఁజెల్లును. అపాల్యాభాయి, లక్ష్మీభాయి, రామాభాయి, మనోరమాభాయి, సత్యవతి, కల్యాణి, మానసి, మహాభూయ మున్నగు యశస్తిలకలు తమ గృహధర్మములను నిర్వర్తించుచు, ప్రజలకు బాహ్య పనియందు పరిచర్య నలిపిరి.

నేటిస్త్రీ ఇంజనీరు కావచ్చును; న్యాయవాదిని కావచ్చును; న్యాయమూర్తి కావచ్చును; గవర్నరు కావచ్చును—మత్రిమైన గావచ్చును. కాని స్త్రీ, తన ధర్మమును తాను నెఱవనిదగునో, స్త్రీ యని పిందుకొనుట కర్హురాలకాదు. తల్లి కాఁజాలఁగు తన్వితండ్రి కాఁజాలదు తండ్రి, తల్లి కాఁజాలదు. గృహలక్ష్మిలేని గృహము గృహమేకాదు. గృహమును బాదగఁగిడి, రచ్చపై రంజిల రమణి, ప్రజల యందు ప్రతీతిపడవినను, తన యింటియందు దీప మార్పిచేసినదగును. గృహిణి లేని గృహము అయ్యు లేని యొడలు. ఉద్యోగములును, సద్యోగములును ఏవ్యక్తియొనను చేయఁజాలను. పునీతమైన గృహ ధర్మమును నెఱవఁగల వ్యక్తి ఒక్క గృహిణియే. ముఖ్యమగు నీ కషయమును గుఱుతింపక, పాశ్చాత్య గృహిణి తన కర్తవ్యమును దాడికి వసలుచున్నది. వేషమువేయు దాని సత్యభామ కాఁగలిగినవాఁడును, వట్టిగొడ్డు కామధేనువు కాఁగలిగినవాఁడును, వల్లెరు నల్లెయు మందార పారిజాతములు కాఁగలిగినవాఁడును, పరిచారిక గృహలక్ష్మి కాఁజాలను.

వీధియందలి హక్కులకై చేయిఁజాపురిత, ఇంటి యందలి హక్కులను నేరపాలుచేయక, గృహరమలై తమ పూతకర్తవ్యమును తాము నిర్వహించుచు, తమ కర్తవ్యమునకును, తమ కర్తవ్యమందలి పరిత్రభావమునకును, ప్రతిహతముగాని రీతులను బాహ్యజీవనమునెఱవవలెనని ఆంధ్ర వాగ్విమలలు మోచుచున్నాను ఇంటఁ దీటికలేక, అవ్వలఁ జెఱపిలేక, అన్నిటియందును ఆవారతము మెలగుచు సంతృప్తికరముగ వర్తిండు అతింబు లోచివపుడు ఆనంతానంద మన నృత్యమొనరింతునివా రెవరు?

కీ॥ శే॥ శ్రీమతి కొల్లూరి

పేరిందేవి గారు

కొల్లూరు వెంకటేశ్వరేశ్వరగారి
కోడలు, మీభద్రరావుగారిభార్య.
ఈమెవైశ్యయవతీలోకమునకాదర్య
ప్రాయమగు ప్రవర్తనముకలది. దేశ
ధర్తికి దైవధర్తికి, కళాసత్తికి నాట
పట్టు. విశాఖపురమున నున్నవారెల్లరు
ఈమె ఆకస్మికమరణమునకు నెంత
యుఁజెంతించిరి. ఈమె 12-11-1933
తేదీన 22 యేండ్లవయస్సున కీర్తిశేషు
రాలయ్యెను.

డా॥ హ్మంజలి

కీ॥ గుణముండిన ధనముండను

ధనముండిన విద్యనాస్తి, ధాత్రీతలమూ
దున; నిన్నియుంటనే, పృ
థ్విని మోమువీడితీపు, పేరిందేవి!

ము॥ ఘననాత్సల్యత దీనసంతతియెడగ, గాత్యాయనీపాదనే
వనమందుక మహనీయదీక్షయును, శుంభత్ప్రీతిహిందీయెడగ
వినయంబౌర్యలయొద్దఁజూపి విలసద్విఖ్యాతి నార్జించి ధా
త్రిని, నాకంబును జూడనేగితివ? పేరిందేవి సాధ్యమనే.

ఉ॥ ప్రాయముచిన్నదైనను ప్రవర్తనమందునఁబెద్ద యీనరో
జాయతపత్రనేత్రయని సర్వజనావళితన్న సన్నతిక
జేయఁగ నివ్వఘాటి ధరణి మనుచుక “సుకృతీగతాయు”నక
న్యాయమునిక్క మానటులొనర్చి దివంబునకేగెనక్కటా..॥

కూరెళ్ల రామసురసింగ రావు.

మ హిళా ప్రబోధము

ఉపన్యాసత్రయము

ఏలూరుపురమున నవంబరు 4, 5 లేదీలయందు సమావేశమైన మహిళామహాసభ ఆంధ్రదేశమునందలి యన్ని జిల్లాల ప్రతినిధురాండ్ర యభిప్రాయములను స్వక్రమమునది కాని కేవల మొకజిల్లాకు సంబంధించినదికాదు. ఇట్టి మహాసభలో పాల్గొన్న శ్రీ ప్రతినిధురాండ్రందరు నేకాభిప్రాయముతో స్వసంఘాభ్యుదయము కోరి పనిచేయ బూనినవో ఆంధ్ర శ్రీ లోకమంతయు శృతార్థత తెందుటకు సందేహ మేమున్నది? కాని స్వసంఘాభ్యుదయమునకై మన మెట్టి కృషిచేయవలెనను ప్రధానవిషయములో శ్రీ జన సామాన్యము మాట యట్లుండ విద్యాబుద్ధులచే దీపించు నారీమణులయందే యెన్నో భిన్నాభిప్రాయ ములు కలవు. పూర్వార్చార సమ్మతమును వర్ణవివక్షిత యుద్ధవలెనను వారి కిట్టి మహిళాసభలో సభ్యత్వము లేదనియే చెప్పవచ్చును. కాని శ్రీ దువ్వూరి నుబ్బుమ్మగారి వంటి సనాతన ధర్మపరాయణులగు శ్రీరత్నము లొక రిద్దలు మాత్రము నిజ వక్తృత్వ ప్రభావముచే నిట్టి సభలలో ప్రవేశము పొంది తమ వ్యక్తిత్వమును నిల్పుకొని పుణ్యమున కంటియునంటక కాలము గడుపుకొనుచుండుట మనము చూచుచున్నాము.

- (1) రజస్వలానంతర వివాహములలో పాటు పరాంతర వివాహములు ప్రోత్సహించుట తగునా? తగినదా?
- (2) బాలవిరంతువులలో పాటు ప్రాథమికరంతువులకు కూడ వివాహ మింగీకరింపవచ్చునా? కూడదా?
- (3) వివాహముకాని యువతి ఉన్నతవిద్యాలయమునకేగి చదువుకొనుచు స్వతంత్రురాలై తాను ప్రేమించిన పురుషుని వివాహ మాడవచ్చునా? లేక వివాహ మగువరకు అగచాటుగ నింటవేయుండి తమ తలిదండ్రులు గూర్చిన పురుషునే విరింపవలెనా?
- (4) దాంపత్యవిచ్ఛేదము (విడాకులు), సంతాన నిరోధము, రహస్య ప్రసవ గృహనిర్మాణము,

శ్రీమతి ముసుంబ వెంటుమ్మగారు

ఆసాధకముపోయినకొకకాలా స్థాపనము మొదలగు పాశ్చాత్య సంప్రదాయములను మన మవలంబించవచ్చునా? కూడదా? అను విషయములలో సంఘసంస్కారములగు మహిళామణులలోనే తలకొక యభిప్రాయముకలదనుట అతిశయోక్తి కాదు. ఇందుచేతనే విద్యాధికురాండ్రగు మహిళామణులైనను నేకీభావ మును దృఢ సత్యముతో మన సంఘాభివృద్ధికై కలిసి పనిచేయవలగువ్వారు.

మొన్నను ఆంధ్రరాష్ట్రీయ మహిళాసభలో చదునలచిన (1) శ్రీ దావ్తరు మత్తులక్ష్మీరెడ్డిగారి ఆధ్యక్షక ఉపన్యాసము. (2) మిస్. బి. పీటర్ బి. యే. యల్. టి. గారి ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షక ఉపన్యాసము. (3) శ్రీమతి చుండూరి రత్నమ్మగారి ఆహ్వాన సంఘ-ఉపాధ్యక్షక-ఉపన్యాసము ఈ మూడూను పుస్తకరూపమున వెలువడియున్నవి గదా. వాని నాధారముగా గైకొని (1) పూర్వము మన భారతదేశమున స్త్రీలస్థితి యెట్లుండెడిది? (2) ప్రస్తుతము మనస్థితి యెట్లున్నది? (3) ఇక ముందది యెట్లు సంస్కరింపబడవలెను. (4) అందుకు మన కర్తవ్యమేమి? యను ముఖ్యవిషయములలో ఆ మువ్వురు విదూషీమణుల యభిప్రాయము లెట్లున్నవో కనుగొనుచు మనము తద్విషయవిమర్శనకు గడంగుదము.

పూర్వకాల స్త్రీలస్థితి

ఈవిషయమై మిస్. బి. పీటర్ గారిట్లు వాక్రుచ్చిరి:—“సీత, దమయంతి, చంద్రమతి, సావిత్రి మొదలగు మహావీరీత్రతలతో పవిత్రమయిన హిందూదేశమున బన్ధించిన మనము వారిని అదర్శులగా నుంచుకొని సత్యము, సన్మార్గము, పాతివ్రత్యము మొదలగు మనుగమముల కలిగించు పతివ్రతల జీవితములు, పురాణములు, ఇతిహాసములు, ప్రబంధములు మన బాలికలచే చదివించవలెను.”

అహ! నిజముగా ఇది భారతదేశమందలి సర్వ పక్షముల స్త్రీపురుషులను కలపగలిగింది, యాద రించి ప్రోత్సహించగలిగిన మామూలుగదా!!

స్త్రీమత రిత్నాగార సరే సరి. కవిత్యము, పాండిత్యము, కావ్యప్రాసము, రాజ్యశాస్త్రవిజ్ఞానము, నుహ పాతీశ్రవ్యము, వీరవ్యము, యుద్ధీనైపుణ్యము గల స్త్రీలు మన భారతదేశవాసులను తండ్రివలెండ ములుగా గలరని ఉదాహరణ పూర్వకముగా ముజువు పూడిరి. మతీయు సత్వభాను, క్రోధా, వీత, గూఢి, తారాబాయి, రుద్రమదేవి, మొదలగు ఉత్తమ వారీమణులను గన్న భారతదేశములో స్త్రీ స్వాతంత్ర్యము గలదా యను పరిశోధమునకే పానము లేదని ఘంటాధియుగ చాటిచెప్పిరి.

ఈ ఉభయల ప్రాంతలనుబట్టి (1) ప్రాచీన వారీ మణులు ఆదర్శప్రాయమును ఆధ్యత్మము వీరియందుండిరి గనుక వారి పవిత్రతీవితములు మన కనుసరచీ యము లనియు (2) స్త్రీస్వాతంత్ర్యమునకు మన పూర్వ మతాచారములుగాని పూర్వపాంఘికాచారములుగాని యెంతమాత్ర మడ్డునచ్చి యుండలేదనియు లేలుమిన్నని కదా!

పూర్వకాల స్త్రీలస్థితి గూర్చిన వర్ణనము చట్ట ఆధ్యక్షురా లెందుచేతనో తాటస్థ్యభావము కనీంచి విన్నవండిరి. “పూర్వకాలపు పతిశ్రవణ వాదర్పముగా గొని వర్తింతుడు. పురాణములు చదువుడు,” అను మామూలు లాంఛనవాక్యములు చిలుకపలుకుల వలె నిరర్థకము లనియే ఆమె మాని యుండవచ్చును. నిజమే, ఆచరింప నభిలషించునది పాశ్చాత్య నవనాగ రికత యైనప్పుడు ప్రాచీనభారత నాగరికతను ప్రస్తుతించుటయే యగత్యము?

(1) విండు చూలాలగు తన్ను బాలిమాలి యర గ్గములో విడువబడిన పిమ్మట కూడ భర్తగారి పాదారవింద ధ్యానము విడువనొల్లని వీరమ్మతల్లియు,

(2) నమ్మకక్రోధముచేసి తన్నుదవిలో ఏకాకిగ విడిచిపోయిన రాజ్యవిహీనుడగు నలరాజు వికృతా

కారుడగు పంటలవాడుగ మతీ యొప్పువ్వకు కూడ అతనిని చక్రవర్తిగా మన్నపపటాలనే కేమించి తన్నేలుకొమ్మని దీమరాలై ప్రార్థించిన యింతుల మేలుబంతి దమమంతియు,

(3) తన్ను బానిసగా విక్రయించి, పెమ్మ కత్తు ముల పాలనరించి, తుదకు రాజాజ్ఞకు లోబడి నిరపరాధిని యగు తన కంఠమును కోయవచ్చిన పారిశ్రామిక సే తనకు జన్మజన్మలకు భర్తగా నను గ్రహింపుమని దైవమును ప్రార్థించిన చంద్రమతీ సాధ్వీయు,

(4) మనసుచే పరించిన పురుషుని వివాహ మాడ కుండుట దోషమని యెంచి అల్పాయుష్యాడును భాగ్యహీనుడును నగు సత్యవంతునే పెండ్లాడి యతని యాయుర్యవృద్ధికై తాను కళోరవ్రతముతోను కఠిన తపోవచాసములతోను కాలముగడిపి ధన్యరాలైన సాధ్వీమతల్లి సావిత్రీదేవియు, నిజముగా మన కాదర్శ ప్రాయు లగుచో విడియానల చట్టముమాట నోట నుచ్చరించుటకుగాని, వితంతువాపాముల విషయమై స్మరించుటకుగాని మన కెట్లు మనసావృప్తమ?

మన ప్రస్తుత స్థితి

“దేశ స్వాతంత్ర్యమునకు కావలసిన సేవను త్యాగ మును చేయుటయందు ఆంగ్రవారీమణు లగ్రస్థానము వహించియున్నారు. అట్లే పాంఘిక విద్యావంస్సైన కావశ్యకతలను కూడ గుర్తించుటలో ఆంగ్రయులకు లెంతమాత్రము వెనుకబడలేదు.” అని ఆధ్యక్షురాలు మన ప్రాంతీయుల వెంటేని మెచ్చిరి. కాని “హిందూ దేశమందు (1) బాల్యవివాహములు (2) ఘోష పద్ధతి (3) వితంతువాపా నిషేధము పుట్టి మనకు కనీసముగ ముప్పవకు కారణమగుచున్నవి. వీని వెంత త్వరలో రూపుమాపుమనె ఆంత కిక్రుమున మన సంఘ మభివృద్ధి పొందును. మన జాతీయతను వ్యక్తిత్వమును నిర్మూలము చేయుచున్న పరంపరాను గత దురాచారములను బాధ్యతాయుత స్వతంత్ర

ప్రభుత్వము మాత్రమే రూపు మాపగలదు." అని నుడిచిరి.

బాల్యవివాహము, విధవావివాహ నిషేధము వను నియమములు మన హిందూసంఘమున నల్పసంఖ్యా కులగు ఆగ్రవర్ణముల వారే విధిగా నవలంబించుచు వచ్చిరి కాని అధిక సంఖ్యాకులగు మిగత వర్ణములలో ఈకఠిన నియమము లెప్పుడును లేవు. మఱియు బాల్యవివాహములు లేని క్షత్రియ సమృద్ధ వర్ణము లో స్త్రీలు ఘోషాపదధతిని విధిగా నవలంబించుచు వచ్చిరి కాని మన ప్రాంతమున బ్రాహ్మణ వైశ్య స్త్రీలలోను నిమ్మబాకులలోను ఘోషాపదధతి లేనే లేదు. విధవావివాహములు కూడ వర్ణమునందలి తక్కువ కులములలోను వంచము వర్ణములలోను విచ్ఛల విధిగా కొనసాగుచున్నచేకాని మానలేదు.

ఆగ్రవర్ణములందలి స్త్రీలు పాతివ్రత్య రక్షణము నకై కొన్ని కఠిన నియమముల నవలంబించుటరలస మన బాతీయతకును వ్యక్తిత్వమునకును ఏమి ముప్పు వాటిల్లినదో అట్టి నియమములు లేని కులములందలి స్త్రీలేమి విశేష సౌభాగ్యము గాంచిరో దుయాస్యా ముగా నున్నది. ఈనియమములను పూర్తిగా నుల్లంఘించి స్వేచ్ఛానుసారముగ వర్తించు పాశ్చాత్య దేశము లెట్టిమేలు గాంచినవో అదియైన అస్యతు రాలు నిరూపింపలేదు. పైగా "అధిక సంఖ్యాకులు దర్శింపబడె ఆజ్ఞానరై యున్నను పాశ్చాత్యదేశము నావరించియున్న ఘోరకళంకము తేవీయు పట్టు పడక హిందూదేశము పవిత్రమైయున్నది." అను సత్యమును కూడ ఆమె మనస్ఫూర్తిగా సంగీకరించిరి. అట్టి పవిత్రతన కారణమేమి? మనమిప్పుడు దురాచారము లనుకొనుచున్న పైమాడు నియమములు మనదేశమందు ఉచితరీతి వాచరణమునందుండుటే యట్టి పవిత్రతన కారణము కాదని మనమెట్లు నిరూపించగలము?

ప్రస్తుతకాలపు మన విద్యుత్తులుల వాస్తవస్థితిని శ్రీ రత్నమ్మగారు చక్కగా చిత్రించిరి. "మనకు

పరాధీనత పరిపూర్ణమైనది. మన సంఘములోగల ఉత్తమాదర్శము లడుగంటినది. స్త్రీలలో సమాన ముగా పురుషులకూడ అభివృద్ధిలేరై, ధార్మికవిద్య నశించినది. నవవాగరికతా ప్రవాహమున బడి చరిగానక మనము కొట్టుకొనిపోవుచున్నాము. మన సంఘము పెదపూర్ణమున బడుచున్నదేమోయని సంశయించుచున్నాను. సంతానమును శరణాలయము లో, బోర్డింగులలో, హోటళ్లలో వచ్చుజెప్పుట, పంటయిండ్లు పంటలక్కలకు వచ్చుజెప్పుట, ఉదయం మిత్రగోష్ఠి, సాయంత్రం క్లబ్బులు, ఆటపాటలు, రాత్రుళ్లు సినిమాలు, వాలకాలు, సభలు మొదలగు నవి ఇప్పటి నవవాగరికపద్ధతులు. ఇవి మన ఆదర్శములుగా చాలించి భావించుచున్నారు. పాశ్చాత్య దేశములలో స్త్రీ స్వాతంత్ర్యము పేరిట సంసారములు కూలిపోవుచున్నవి. ఆ దేశముల పీడించుచున్న మహాసంకటము నేడు మన సంఘములో ప్రవేశించుచున్నది. మానవకల్యాణమునకును స్త్రీ జనోద్ధరణమునకును మనము కంకణము కట్టుకొని రక్తిని లోకవ్యవహారముల అంతరింపజేయుట మన కర్తవ్యమని నా మనవి."

ఈమె స్త్రీవిద్యనుగూర్చి యిట్లు నుడిచిరి. "విద్యా విషయములో ఆసలు ఇప్పటి విద్యాపద్ధతులు పురుషులకు నైతికముగను ఆర్థికముగను అనర్థదాయకముగ నుండి నిరుద్యోగపనుస్థము అధికముచేయుచు సేవకావృత్తికి దారిచూపుచుండ స్త్రీలనుకూడ ఆదారి నే నడిపించుట ఒక గొప్పలోపము. జీవయాత్రలో పురుషుడు నిర్వహించవలసిన కనులు కొన్నియు స్త్రీ బాధ్యతలు కొన్నియు గలవు. సంగీతము, సాహిత్యము, చిత్రలేఖనము, చేతిపనులు, వైద్యము, శిశుపోషణము, రాట్నము, నూలంతీయుట మొదలగు విద్యలు తరగతులబట్టి దేశీయపద్ధతుల ననుసరించి ప్రతి బాలికావిద్యాలయములోను నేర్పవలయును. సంఘ సేవ, మతవిద్య, నైతికవిద్య మొదలగునవి బాలికలకు ప్రథమమునుండి నేర్పవలయును."

అన్యతాపరాధములను ప్రేమతో కట్టిబిడ్డలుగా చూడవలెనని చర్చించలేదు కాని మనము రాజకీయములందు పాల్గొనక తప్పదని అసందిగ్ధచింతలలో చెప్పి వైచిరి. “ఇతర దేశములలోని స్త్రీలు రాజకీయ విషయములను చర్చించుచుండగా మనమేల చర్చించరాదు? పురోభివృద్ధి నందుచున్న ఆ దేశముల స్త్రీలవలె మన మేల వ్యవహరించరాదు?” అని భారత వారీమణుల నామె ప్రశ్నించుచున్నారు.

సంఘసంస్కరణము

వివాహసంస్కరణమునుగూర్చి శ్రీ రత్నమ్మగారిట్లు వ్రాసిరి. “బాల్యవివాహానిక్షేధమని మనము గొప్ప ఆందోళనము పథలలో చేయుచున్నాము. బాల్యవివాహానిక్షేధకాసనముకూడ అయినది. కాని యుక్తవయస్సు వచ్చిన కన్యలను వివాహమాడుటకు మన సంఘములో వయస్సుగల బ్రహ్మచారులు కాన్పించరు. నేడు బ్రహ్మచారులకంటే కన్యల సంఖ్య హెచ్చుగానున్నది.”

ఆమె చెప్పిన మాట వాస్తవమే. కాని దీనికి కారణమేమి? దీనికి కారణము వరకున్నామని ఆమె వ్రాసిరి. ఇక్కడ పొరపాటున కార్యకారణములు తారుమారైనవి. బ్రహ్మచారుల సంఖ్యకంటే కన్యల సంఖ్య హెచ్చుగానుండిన కారణముననే మన దేశమున వరకున్నాము అడ్డుపెంచుట కవకాశము తటస్థించినదని ఆమె యుద్దేశ్యమై యుండవచ్చును.

లోకమున స్త్రీశిశువుల, పురుషశిశువుల జనన సంఖ్య ఇంచుమించుగా సమానమేయైనను బాలారిష్టదశలు, గండములు గడచి బ్రతికెడు యువకులసంఖ్య యువకుల సంఖ్యకంటే చాల తక్కువయని విజ్ఞాలు పుట్టుచున్నాయి. అందుచే ఏసంఘములోనైన 18 సం॥ వయస్సవరకు స్త్రీలకు వివాహములు చేయక ఆపవలెనను నియమమున్నచో స్త్రీలకు తగిన సంఖ్యగల పురుషులు లేకుండుటచే కొందఱు స్త్రీలు తప్పక అవివాహితలుగా నుండిపోవలసివచ్చును. పాశ్చాత్య

దేశములలో అవివాహితల సంఖ్యతోపాటు అనినీతి కూడ పెరిగిపోవుచుండుట మనము నిత్యము చూచుచున్నాము. మన దేశమున ప్రాథమికవివాహములను బులోనున్న త్సత్రీకు, వెలమ, కాపు, కమ్మ మున్నగు కొన్ని కులములలో పాత్రవర్త్య రక్షణము ను భూమిపద్ధతి యరవార్యమగుటయే పెక్కు చోట్ల యువకుల వివాహార్థమై వరకట్నములకొంద పుట్టింటివారి యిండ్లు గుల్లలగుటయు కొందఱు అవివాహితలుగా నుండిపోవుటయు జరుగుచునే యున్నది. దీనినిబట్టి కొందఱు స్త్రీలు తప్పక నిత్య బ్రహ్మచారిణులుగా నుండిపోవలెననుట భగవద్దే శమేమోయిరి తోచుచున్నది.

ఇప్పుడే బ్రహ్మచారుల సంఖ్యకంటే కన్యల సంఖ్య హెచ్చుగానున్నచో ఇక వితంతువాహములు విచ్చలవిడిగా పెరిగినచో చాలమంది కన్యలు పెండ్లియచ్చుటయైన చవిచూడక నిర్బంధ బ్రహ్మచర్యము ననుభవించవలసివచ్చుననుటకు సందేహమేమున్నది? ఒకసారియైన వివాహముకాని కన్యలను నిర్బంధ బ్రహ్మచర్యము పాఠేపి వితంతువులకు వివాహము తలచెట్టుట శాస్త్రసూక్తియు మాట యట్లుంచి పూర్తిగా న్యాయవిరుద్ధమనుట నిస్సంశయము.

శ్రీ రత్నమ్మగారు వితంతువాహముల విషయమై యిట్లు వ్రాసిరి:.. “ఇప్పుడున్న బాలవితంతువులకు వివాహము తప్పక ప్రోత్సహించి మనము కూడ కార్యభారము వహించవలయును. తక్కిని వితంతువులు సంఘసేవ, చేతిగునులు, వైద్యము మొదలగు వృత్తులు నేర్చి దేశసేవకురాండ్రుగా చేయవచ్చును.”

చదువుల కి పురుషులు చాల సమంజసములుగనే కాన్పించును. కాని ప్రస్తుత వాతావరణమునగల బాలవితంతువులలో వివాహార్థ లేనివాకుండుటయే అసంభవము. అది శాస్త్రసూక్తియునియు, సదాచార విరుద్ధమనియు భయముచేత చాలమంది వితంతువులు

పువర్ణవాహులు చేయును. తలిదండ్రులను వేధించుచుకాని అట్టి వివాహములు చేయుటకు మనము కంకణము కట్టుకొన్నచో చాలవితంతువులేగాక ప్రాధాతంత్రులుకూడ కామవికారములకు లోనై పువర్ణవాహులు కావలెనని యాంధోళనముచేయుట మున్నగు నియమార్థములను లెన్నెదలని సంఘము దోషభూయిష్టమై అధఃపతితముకాక మానదు.

ఇందుచేతనే త్రికాలవీరులను మన పూర్వకాలపు మహాముఖులు వివాహముల విషయమై చక్కగా యోచించి ప్రతిస్త్రీకిని ఒకసారియైన వివాహము జరుగు నవకాళము కలిగించుటకై వితంతువాద్యహనిషేధము, రజస్వలాల పూర్వగివాహములు సంఘమున కత్యావశ్యకమని విధించినట్లు కాన్పించుచున్నది. తాత్కాలికవ్యక్తి లాభముగోరి శాశ్వత సంఘపక్షము గావించుట నీతికాదు. కాని శాస్త్ర నిషిద్ధములను అతిబాల్యవివాహములు మన సంఘమున ముచ్చటించుటచే బాలికలకు చాల దురవస్థాములు జరుగుచున్నదనుట యెవ్వరను కాదనకాలకు 8 ఏండ్ల లోపు బాలికలకు వివాహముచేయుట ధర్మవిరుద్ధము అతిక్రూరము. ఇట్టి ఆపర్యవివాహముల వాపుటకు మన మన్నివిధముల యత్నింపవలెను. వివాహవిషయములో చిరకాలమునుండి వచ్చుచున్న కష్టచారములున్నవి:—బాలికకు 8 ఏండ్లు వచ్చువరకు వివాహము మాట కలపెట్టరాదు. ఎనిమిదవయేటనుండి తలిదండ్రులు బాలికవివాహవిషయమై కనుకరిగి మెలగుచు తగిన సదుపాయములను తీసికొని మెలగుచుండవలెను. వివిధవిధముల పిల్లవాని బాలికము వలనను వరుని ఆయుర్భాగ్యములు గృహసంపదాములు, విద్య, బుద్ధి మున్నగువి నరిగి తర్జన భర్జన చేసి తెలిసికొని, కేవలము బాలికమేలే మనస్సులో నుంచుకొని వైషయములు చూచి వ్యాపకబుద్ధిగో బాలికకు 12 ఏండ్లు వాటకుండ వివాహము చేయవలెను. ఆ కుటుంబము తగిన సంబంధము లభించినచో గట్టి కృషిచేసి ఉన్న సంబంధములలో మేలై

నది చూచి రజస్వలముగుటకు పూర్వమే బాలికకు వివాహము జరిపించుటయందు తలిదండ్రులు కృతకృత్యులు కావలెను. అట్టి వివాహములవలనను బాలికకు బైభవము ప్రాప్తించినచో తలిదండ్రుల దోషమేమియులేదు. అది విధికృతమని వమ్మి యట్టి వితంతువును ఆధ్యాత్మ విద్యావికారదుగుగ నొనర్చి వారికి జీవనీకై కృతార్థతనంబుటకు తగిన వారాధనము కల్పించవలెను.

మధ్యముగా వసిన సంఘసంస్కారపరాయణులగు మన సోదర సోదరీమణులు కొందఱు బాల వితంతువాద్యహములు ప్రోత్సహించుటకై వెచ్చింపబూసిన ధనముతో వితంతుజనాశ్రమములు కట్టించి వారిని పోషింప బాలికలను విరాగిలులును దేశవేదాదురంధరులుగను తయారుచేయుటకు యత్నింపవలెను. సవారన ధర్మపరాయణులమనవారి కిది ముఖ్య కర్తవ్యమని కేలుగ చెప్పబలిలేదు.

మన కర్తవ్యమును కీర్తికరింప అధ్యక్షురాలిట్లు వాడుచిరి:—“తమ గృహకృత్యములందును తమ వృత్తి వ్యాపారములందును మున్నులై స్త్రీ పురుషులు చాలమంది తమ జీవితములు గడుపుచున్నారు. ఈరీతిగా వ్యవహరించుట ప్రస్తుత జీవాననా మృగ ప్రాయ మనదగియున్నది. నిందాస్పదమైయున్నది. విద్యాధికులైన మన యువకులును యువకులును ఈ వర్తమాననరిసింతులలో బ్రహ్మచర్యదీక్షవలంబులై చేనాలోని విద్యార్థిత్వంబును చేసిన రీతిని వలై వలైకు ప్రతియింటికీపోయి విజ్ఞానోదయమును విస్తరింప జేయవలెను.”

యాచికిరా! కొందఱు స్త్రీలు ఆపలే వివాహము మాని దేశవేద చేయవలెనని ఆమె చెప్పుచున్నారు. మఱియు “వివాహియులైనవారుకూడ అనుదినము కొంతకాలము సామక నివారమును బాతీయోదరగా కార్యముల కొఱుకును వినియోగించవలెను” అని చెప్పిరి.

అవును, విజమే. సంపాదకరణములు కలవారికన్న బ్రహ్మచర్యదీక్ష వలంబించిన వానకుండ లోకజ్ఞాన

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానమును సంపాదించి తమ జీవితములను దేశ సేవయందు దర్పించుట శక్కున అదేశములు గలవాడై యుండుదురు. కాని ఏ స్త్రీని తమ జీవితములు దేశ సేవయందు దర్పించు సమర్థురాండ్రై సంసిద్ధురాండ్రై యుండినో నిర్ణయించుటకు ప్రత్యేకముగ మనము పూనుకొనుటకన్న కాస్త్రసమ్యక్తముగ వివాహమైన దంపతులలో దైవవశమున విలంబింపబడన వారందఱికి కూడ అట్టి వాతావరణమును కల్పించి పూర్వజన్మ సంస్కారయంతములను వారి జన్మములను సాధకఫలములు లోకకల్యాణమునకు తోడ్పడుట మన ధర్మముకాదా? అయితే ఆకాస్త్రియములను వివాహములవలన అయిదేండ్లలోపునను మూడేండ్లలోపునను విలంబింపబడన అభాగ్యురాండ్రు గతియేమని కొందఱు ప్రశ్నించవచ్చును. ఆకాస్త్రియములను అతి బాల్య వివాహముల కంగీకరించిన సంఘము అతి బాలవీతంతువుల వివాహమునకుమాత్ర మేల అంగీకరింపరాదని వారడుగవచ్చును. దురాచారములను పోక్రొలి నవ్య సంస్కారములచే సంఘమును నిష్కళంకము చేయుటేమన కర్తవ్యముకాని ఒక తప్పుపని జరుగుచున్నది కదా మహాకదానికి మాత్ర మేల అంగీకరింపరాదనుట పూర్వముకాదు. అయినను ఇకమిది బాల్యవివాహములు జరుగకుండుటకు మనము భగీరథ ప్రయత్నములు చేయకతీరదు.

వివాహులట్టి సమస్తావతీష్టారమును గూర్చి శ్రీరత్నమ్మగారిట్లు వడివారి:—“మహా విద్వాంసులును, ఆమర్థవజ్ఞులును, కాస్త్రవేత్తలును అగు స్త్రీపురుషులు సమావేశమయి చర్చించి మాతృముగా యోదించినమీదట భృగిర్ణయమునకు రావలసిన మహామనుష్యుగాని మనము సభలలో చేతులెత్తి అవునని కాదని నిర్ణయించదగిన విషయముకాదు.” అతి బాలవీతంతువాద్యుల సమస్తావతీష్టారమునకు గూడ శ్రీరత్నమ్మగారు నూచించిన ప్రమాత్రమే అవలంబనీయమని నామనవి.

అస్పృశ్యత-వర్ణ విభాగము:—

దేశనాయకులచే నత్యున్నతజ్ఞాన మొనగలబడి ప్రజాహృదయములయందు దాండోళినము గావించుచున్న వారిజన దేవాలయ ప్రవేశసమస్యను గూర్చి

ప్రసింగించక వీరు మువ్వరు మూకీభావమునహించుట విచిత్రముగ వున్నది. గాంధీమహాత్మునకంటె వారు మఱు అవునన్నది కాదనుటకు కాని బహుగనాభిప్రాయ విరుద్ధమగు కాస్త్రనిషిద్ధికార్యమును సమర్థించుటకు కాని మనసావుక వీరు మిన్నకున్నచో ప్రశంసాపాత్రలే. అస్పృశ్యులు అంటరానితనమును గూర్చియు వర్ణభేదముల గూర్చియు సేమియు చెప్పలేదు. మతసంబంధము లగునట్టి మహావిషయము లిట్టి సభలలో చర్చించి నిర్ధారంపరాననని తెలిపియే యామె విన్నవించిరేమో! మిస్. వి. పీటర్ గారును శ్రీరత్నమ్మగారును అంటరానితనమును వర్ణభేదమును అంతరింపజేసెని నూచించిరి. పంచముల ఆర్థిక నైతిక విద్యాపరిస్థితి లభివృద్ధిపండినో అంటరానితనము దాంతట అదియే అదృశ్యము కాగలదు. ముఖ్యముగా వారి ఆర్థికపరిస్థితి చక్కబడుట కందరును తగిన కృషిచేయవలెను. వ్యవసాయ కార్యములందును, కట్టలుకొట్టుట మొదలగు కాయకృష్టపు పనులందును అగ్రవర్ణములవారు పంచములను చిరకాలము నుండి వినియోగించుకొనుచు కొంతదరకు వారి కార్థిక సహాయ మొనర్చుచునేయున్నారు. అంటరానితనము పోవలెనని మనస్ఫూర్తిగ గోరు వారీమణులు తమ యిండ్లలో పంచములను సేవకులుగను సేవకురాండ్రుగను చేర్చుకొని వారిచే బజారుపనులు, చెంబులు, గిన్నెలు తోముట, పొచిపని మొదలగుపనులు చేయించుకొని, వాండ్రకు జీతములిచ్చి పోషించుచు, వారి పురాతనపు పులకట్టుబాట్లు పునరుద్ధరించి, త్రాగుడు, తాదము మొదలగు దుర్వ్యసనములు పోగొట్టి వారిని నీతిమంతులుగను, పరిశుదులుగను చేయుటకు తస్మాదయత్నించవలెను. అస్పృశ్యత విషయమై సవ్యమును సహజమును అగు సంస్కరణము నొనర్చు నుత్సాహించు స్త్రీపురుషులు ఈమాత్రము చేయగలిగినచో తప్పక కృతకృత్యులగుదురు.

కులపద్ధతులపై యుద్వహములు సంస్థలు నిర్వహించెను వారిని శ్రీరత్నమ్మగారు నిరసించిరి. అట్లు నిరసించుట హిందూసంప్రదాయ చిన్మృతముకాదని నాతలంపు. మానవులు సేవ చేసి తరించుటకు 1 కుటుంబము 2 వర్ణము 3 మతము 4 దేశము

5 లోకము—ఇది పోషావముల వంటివగుట నిశ్చయము. కుటుంబపోషణమే చేసికొనవలసి వారు లోకకల్యాణము చేహర్ష సంతమాత్రము సమర్థులు కావాలరు. అందుచేత భవసంపాదన మొనర్చి స్వకుటుంబనిర్వహణ మొనర్చుకొనుటయు ప్రయోజకరమే. విజకుటుంబపోషణముకన్న స్వకులోద్ధరణము మహాకార్యము. అట్లే మిగిలిన స్వమతోద్ధరణము, స్వదేశోద్ధరణము, లోకసేవ తరతమాంతరయుక్తములై ముక్తిపోషణములై భగవత్ప్రీతికరములగుచున్నవి. అందుచే తమకులవృద్ధి కులవిద్యలు పెంపొందించుకొనుటకును, స్వీయకులమందలి దురాచారములను పోగొట్టుకొనుటకును, తమ కులములను స్వమతోద్ధరణమునకును దేశాభ్యుదయమునకును ప్రోత్సహించుటకును వివిధశుభములనాదు ప్రత్యేక విద్యలయములు ప్రత్యేక సభలు పెరిగొల్పుట ప్రశంసార్హమును మహత్కార్యమే కాని నిందనీయము కాదని నామనవి. అయితే స్వమతవికాసమే మనస్సునందుంచుకొని వివిధశుభములవారును, స్వదేశాభ్యుదయమే గవ్య పావముగా నుంచుకొని వివిధమతములవారును తమతమ నియమములు నిర్వర్తించుకొనుచు వరస్పరమై తోతుండట యర్థంకాదత్యక్తము. భిక్షుత్వములోనుండి యేకత్వము వాపుటే భారతీయ సంప్రదాయము.

కొమ్మలు, రెమ్మలు, పలవలు, చిలువలు గలిగి ఫలభరితమై కోట్లల తియ్యమామిడి చెట్టు పశుసన్నివేశ వివిధవర్ణకుల సంప్రదాయములచే నలరారి భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యప్రదమగు సవాతనమతము మనకు కాంతి సౌఖ్యములు చేహర్ష జాలియొన్నది. ఇందుచే కులధర్మములు యథావిధిగా ప్రవర్తింపజేయుమనతోద్బుద్ధుడవలెను కాని వానిని యాపుహస యర్పించరాదు. వివిధకులములందు మధ్యగా చేరిన దురాచారములు దురభ్యాసములు పోగొట్టుట నిజమును సంఘసంస్కరణమును కాని ఇదిమిటు చేరియొన్న దురాచారములకు తోడు మజిలీగొని యీ కుడచేర్చుట సంఘసంస్కార మెన్నటికి కానేదు.

మనకర్తవ్యము

నేటి విద్యుదీమణులలో పెక్కుమందికి మన సంప్రదాయములును కులధర్మములును తొలిగా తెలి

యవు. స్వమతధర్మములు గుర్రెలుగగ వరమతముల ననుకరించి గోరువారు సంఘమును సంస్కరించు యత్నము గారు. పరమతగ్రంథములు చదువుటకును పరమతాచారముల నెఱుంగుటకును ముందు మన వారీమణులు పంచమవేద మనదగు భారతమునైన చదివెయ్యుండవలెను. వేదములు చదువజాలని వారి కొక శ్రీ సంస్కృతభారతము వేదవ్యాసునిచే రచించబడినది. సంస్కృత మధ్యసింది భారత భాగవత గ్రంథములు చదివినవారికి మనహిందూ మతోత్కృష్టత పూర్తిగా తెలియను. సంస్కృతభారతము చదువగల భాగ్య మింతటిలో మన తరముననున్న మహిళా మణుల కచ్చుట దుర్లభము. ప్రస్తుతము మనము ఆంధ్రమహాభారతమునైన తప్పక చదువగడంగవలెను. మన బాలికలకు ఆంగ్లేయభాష నేర్చుటకు ముందు విధిగా ఆంధ్రమున భాగవత భాగవత రామాయణములు చదివి అర్థముచేర్చికొనుకత్తి కలిగించవలెను. ఆగ్రంథములలోని కథపట్టులు కొన్నియైన బాలికలచే అర్థ సహితముగ చదివించి ముఖ్యమైన పద్యములను కంఠ స్థము చేయించవలెను.

భారతము సంపూర్ణముగ చదివినవారికి ధర్మాధర్మ విచేకము కలుగును. భాగవత మతముడలన భక్తి బీజములు మన హృదయములందు నాటుకొని పాప చింతలు తొలగును. రామాయణము చదువుటచే ఆద్యస్త్రీపురుషులుగ నవతరించిన శ్రీ సీతారాముల భక్తికర్మాశ్రమమున పశ్చాత్త్యజుల క్రి మనమనముల సంపరించును. మన బాలిక లీపవిత్రగ్రంథములు చూచును లెప్పుగా పఠించిన పిమ్మట మేల పరభాష, పవిత్రగ్రంథములు చదివినను వారు పెద మాన్యున బక న భుజున పత్త్యసంస్కరణములు జరుపగలవారిగురువు. ఆత్మభు సవాతన, సంస్కరణ కక్షభేద మంతరించి భారతమహిళా సంఘమంతయు నేకీభావమును దృఢసంకల్పముతో కలిసి పనిచేసి దేశసౌభాగ్యమునకు తోడ్పడగలరు. కావున పురాణముల బ్రకటింపటతోనే తృప్తిపొందుక తమ బాలికలచే ఈమాట చదివిత్రగ్రంథములు తప్పక

చదివించి విద్యక్షిమణులు మహిళా జనాభ్యుదయమునకు మార్గదర్శకులగునట్లునుగ్రహించిలెనని భగవంతుని మనపొర ప్రార్థించుచు మనమీ విమర్శనమును విరమింతుము. * * *

మ ల బా మ వ స తి లు

మిస్. ఆర్. సి. సారాబాయి, యమ్.ఏ. గారు ఒకపత్రికలో నిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

“మలబారు స్త్రీలు సాందర్యమునకు ప్రసిద్ధి కెక్కినవారేయైనను తెల్లని సాదాచీరలు కట్టుకొని సామాన్యముగా కనిపించుచుకాని నిలవగల వస్త్రాభరణములు పూవులు మాలలు వేసుకొని విజ్ఞప్తిగ బోరు. వారి స్త్రీలకు పెండ్లయినను, కాకున్నను, వైభవ్యము కలిగినను, యేమైననుసకే, పితృత్వములో నమానములగు వంటలున్నవి. ఆత్మగర్లమీద, మామ గార్లమీద, పెనిమిటులు బావలు మరుదులు ఉదినగార్లమీద వా రాధారపడ వక్కనలేదు. అక్కడ ఆత్మగౌరవము కోడంటికము బాధయే లేదు. ఒక్క వంటూదీలలోతప్ప కెక్కినవాండరి లోను స్త్రీలవారసత్వమే. నాయరుగృహము కుటుంబయజమానురాలగు నాయరుపడుచు, ఆమె తల్లి, ఆమె ఆస్పదయ్యు లక్కచెల్లెండు, ఆమె మేన మామలు, మేనల్లిలు మొదలగువారితో కలకలలాడు చుండును. ఆమె ఆర్థింటికె ఇల్లి కాపురముచేయును. అయినను తన పురుషుని కెట్టి కొరతయు నాపెవలన గలగక ఇరువురును మంచి వాంఛవ్యనుభు మునభవించుచుండురు. పురుషులు వచ్చి స్త్రీలతో ఆత్మవారింటనే జీవించుచున్నను ఇవతల వారిభార్య విద్వలయొడ నెంత యనురాగమును చూపుచుండురో అవతల తమ తల్లిదండ్రు లన్నదయ్యులయొడలఁ గూడ నంతయనురాగమును బరపుచుండురు. ఆర్థిక దుస్థితులు ప్రబలివచ్చుటినుండియు పురుషునికి రెండు కుటుంబములయొడల వర్తిమానమును నెరవగల సామర్థ్యము తగ్గినది. పురుషుడు క్రమముగ స్త్రీతో ఆమె యొద్ద నివసించి శ్రద్ధయంతయు ఆపె కుటుంబము

వైపునకే బరచి తల్లి దండ్రులకు దూరముగనుండు క్లితిని విడచి తన తల్లిదండ్రులకు చేరువగుచుండుటయు జరుగుచున్నది. అయినను స్త్రీలవారసత్వపుసామ్యులలో మాత్రమేమియు భేదమురాకున్నది.

* * *

తిరువాన్కూరు సంస్థానములో 15000 పట్ట భద్రలు (వి. ఏ.లు) ఉన్నారు. ఈ సంస్థానహిందువులలో నాయరుస్త్రీ లెక్కువ చదువుకన్నవారు. మాటికి 80 మంది ఆశురాస్యలు. స్త్రీ పురుషులు కలిసి చదువుకొను కళాశాలలు 7ను, స్త్రీలే చదువుకొను కళాశాల ఒకటియు ఉన్నవి. ఇచ్చటి స్త్రీలకు చదువు చాలదన్న విచారములేదు కాని నిరుద్యోగనమస్యమాత్రము చాలాదుట్టుకు నీరిని నీడించుచున్నది. ప్రభుత్వకాఫులన్నిటిలోను పోలీసుకాఫులోను కూడ తమకే ఉద్యోగములన్నియు నిప్పించవలెనని స్త్రీలనోద్యమ నాయకులందరు సత్యంతాంవోళనము చేయుచున్నారు. కుచికుట్రతలలో, విద్యావిశేషములలో, ఉద్యోగపామర్థ్యములలో పాశ్చాత్య దేశీయ యవతు లెవ్వరుగాని వారితో పోలికకు రానేరదు.

* * *

పడేండ్లక్రిందట తురుక్కూచుచు తన తండ్రి, సోదరులు, స్త్రీలు యెదుటతప్ప కెక్కిన ఆందరి యెదుటను మునుగులేనిది కనిపించకూడదు. 15 లేక 18 న యేట ఆమె వివాహము జరిగడిసి. అవయ నామె యెన్నడును చూచియుండదు. ఆమెను విడచి వెట్టుచునని కోటుకలో పురుషుడు చెప్పిన చాలును, కోర్టువా రా వివాహమును రద్దుపరచువారు. ఇప్పుడో అంతయు మారినది. బహుభార్యత్వము, మేలి మునుగుపోయి స్త్రీలకు స్వయంవ్రము, విచ్చేదవాధికారము వచ్చినవి. స్త్రీ పురుష భేదములేకుండా నేడు వారు వీధులలో, క్లబ్బులలో, హోటళ్లలో, సమాహాలలో, నాటకశాలలలో కలసి మెలసి తిరుగుచుండురు.

శారద లేఖ

శారదాగృహవతియుగు కల్పలతకు,

నచ్చెల్లీ, కడచిన జాలై నెలలో నగల విషయమై నేను వ్రాసిన జాబువలన నగలను విక్రయించు యత్నము విరమించితినిని వ్రాసి తివి. మఱియు నా లేఖనుగూడ మిక్కిలి ప్రశంసించితివి. మిత్రురాలియందు నీకుగల గౌరవమునకు ప్రేమకు మిగుల సంతసించుచున్నాను. కాని నీవలె యెల్లరును నా నగలసమర్థనము విషయమై సదభిప్రాయము గలిగితేరు. గృహలక్ష్మీ పత్రికారత్నము ద్వారా నేను నీకంపిన జాబుచూచి యనేకులు మెచ్చి ప్రశంసలేఖలనుగూడ పంపిరి. కాని కొందఱు తీవ్రముగా విమర్శించిరి. ప్రశంసల కేమిగాని విమర్శనముగల లేఖలలో నొకటి రెండు కనుము.

శ్రీమతి శారదాదేవిగారికి దే..... రా... ..మృ వ్రాయునది ఏమనగా జాలై నెల గృహలక్ష్మీ పత్రికద్వారా మీరు మీ మిత్రురాలగు కల్పలతకు వ్రాసిన జాబునుపట్టి చూడగా వర్తమానయుగ పరిస్థితులను దెలిసికొనడి వివేకము మీకు బొత్తిగాలేనట్లు తోచుచున్నది. ఏవిధముగా నైన ప్రాతకాలపు పద్ధతులను సమర్థించుచు మీ ముఖ్యాశయముగా నున్నటులున్నది.

లేకున్న లేదుగుదల, యదుగుదల, యవహరణము, హత్యలు మున్నగు అసర్థములతో గూడిన నగలను మీరంతగా సమర్థింతురా? ధనము దాచుకొనుటకు దగిన బ్యాంకులు, జీవిత భీమాకంపెనీలు లేనినాటి మాటలు మీవి. వడ్డీలతో లాభములతోపహ ధనమును దాచిపెట్టి భద్రముగా నొసంగగల సంస్థ లేనియో దేశమునందు నేడు విరివిగా వ్యాపియందుంగ అసలుకే మోసము దెచ్చెడి యాభరణములు ధరించు పద్ధతి మీ కెట్లు మంచిదిగా దోచుచున్నదో తెలియదు. ఇకనైన మీ రిట్టి యనుచితిపు సలహాల నీయకుండురని నమ్ముచున్నాను.

కల్పలతా! ఈమెగారి జాబునం దెంత పాదుష్ట్యమైన నుండనిమ్ము. దానికి నేను కోపింపను కాని అనుభవజ్ఞానము లేమికి విచారమగుచున్నది. నగలనగా వివాహపు కక్కురితికి పెట్టుదురు. అది తప్పని సరి. మఱియు నెంత పిసినిగొట్టు పెనిమిటైనను నగయైనచో ఒకప్పుడు గాకున్న నొకప్పుడైన నొప్పుకొనునేమోగాని, “నాపేర ప్రతి నెల యింతసొమ్ము బ్యాంకిలోవేయండి, నా జీవితము భీమాచేయించి వాయిదా వాయిదాకు రొక్కము కట్టండి యనిన యెందఱి

మగవా రిందుకు సమ్మతించుకో! ఎంతమంది స్త్రీలమధ్య చెల్లునో ఈమెగారికి తెలియదు. ధనసంపాదనా స్వతంత్ర్యముగాని వార సత్వాధికారములుగాని లేని స్త్రీలు బ్యాంకులలో భీమాకంపెనీలలో ధనము దాచుకొనుట యెట్లు సంభవిండునో నే నూహింపలేకున్నాను. ఇంతకును సీమ మాటలకు విలువలేదు. యేమందువా? ఈమెగారు తాను నగలుపెట్టుకొనకుండనుండి మనకు చెప్పటలేదు. ఈమెగారి చెవికమ్మలు రెండువేల ఖరీదుగలవి. ముక్కుపెట్టుకొను బేసరి యైదువందలు. మెడలో నెక్స్ అయిదువేలు. ఇక బంగారుసాములు విలువ యే నాలుగైదువేలతో యుండును శ్రీమంతురాలు గనుక బ్యాంకిలోగూడా కొంత రొక్కచు నిలువచేసికొని యుండవచ్చును. కనుకనే “కోడ్డిగుడ్డంత బంగారము లేనివారన్నారా!” అనుచున్నది. తిన్నమ్మ మగని యాకలెటుగదని సామ్యముగదా. దీని నిట్లుంచుము. మఱియొక సోదరుడుగూడ ఈవిషయమై దీర్ఘమైన లేఖ వ్రాసినాడు. దానిని గూడ చదువుము.

శ్రీమతి శారదాదేవిగారికి నమస్కరించి తమ ప్రియసోదరుడు వ్రాయమనవి. అక్కగారు! తాము తమ నెచ్చెలి కల్పలతమ్మగారికి నగలవిషయమై వ్రాసిన లేఖ తిలకించితిని. మీలేఖ స్త్రీలకు నగలవలన గలుగు ప్రయోజనములను సమస్తవిధముల నిరూపించుచున్నదనుటకు సందిభుములేదు. మఱియు బంగారమంతయు భారతదేశమునుండి కొనిపోబడుచుండుటవలని య నర్థకమును

దెలియబడుచుటచే మీలేఖ మఱింత ప్రశస్తమై కనుపట్టాచున్నది. భారతాంగనలు తమ యొడలిబంగారమంతయు వెత్తెత్తినట్లు ముక్కుకొనుచున్న యీ యదనువందు మీలేఖ కొంతమందినెత్తికైన బ్రేషధమై పనిచేసి నచో మేలే యనుకొందును, కాని నాకు మాత్రము కొన్ని సందియములు బాధించుచున్నవి. వానిని తమకు తెలియబడిన సందేహనివారణ గావించుకొనవలయునను తలంపుతో తమ కి విజ్ఞప్తిపూర్వకమగు జాబు వ్రాయుచున్నాను. ఇట్లు వ్రాయుట తమరిని విమర్శించు నుద్దేశ్యముతో గాదనియు విషయమును దెలిసికొనవలయుననెడి యభిలాషతో మాత్రమేననియు నాలోచింపనవి. లోకముచందలి సమస్త వ్యవహారములు గుణదోషయుక్తములై యున్నవి. అటులనే నగలయందును గుణదోషములు గలవు. కాని మీరు కేవలము గుణములను మాత్రమే పేర్కొని దోషములను ప్రస్తావింపక విడిచితిరి. ఇది న్యాయముగా నాకు దోచుటలేదు. నగలవలన సార్థక మెంతగలదో, అనర్థకముగూడ అంతగలదు. మన దేశమునందు సాములనలన గలుగుచున్నంత డబ్బుదండుగ మఱి దేనివలనను గలుగుటలేదు. ఆలోచించి చూడుడు. బంగారమును కొని కంసాలి కిచ్చినదే మొదలు దాని నాశ సమునకు కరగుటలోఁ గొంత, కాల్చుటలోఁ గొంత, చేతలోఁ గొంత, కోతలోఁ గొంత, మెలుగుపెట్టుటలోఁ గొంత, ఈవిధముగా నెంతయో సప్తము. అపైన కంసాలికి నేత కూలి. సరి, నగయేదోవిధముగా తయారై

యింటికీ వచ్చునే యనుకొందము. అంతలో యెనదా? వానిలో విరిగిపోవున వెన్ని! అలాగి పోవున వెన్ని! అసలుపోవున వెన్ని! ఏకి మరమ్మతులు మరల చేయించుట, ఇంతలో కంసాలి మరల యేదైనా క్రొత్త సమూహా చూపించినా, మరల దానిని చేయించుకో వలయునని బులుపు. అందుకొరకు మంచి దిగానున్న దానినిగూడ మరల చెడగొట్టుట. ఇక శ్రీమంతులమాట చెప్పనే యక్కఱ లేదు, వారి కెప్పుడు నగలు చేయించు కొనుటే పని. కాని యందువలన నెవరిని బాధలేదు. పేదతనముచే నల్లాడు స్వర్ణ కాదుల కుటుంబములు కొన్ని వీరవలన నశిము పోషింపబడుచుండును. ఇదియు నొకమేలే. కాని సామాన్యులనుగూర్చి తాము యోచింపవలయును. సామాన్య కుటుంబములనగా ఆ స్త్రీ వస్త్రములకు మాత్రము పుటాపుటిగా సరిపోవు నాదా యముగల కుటుంబములన్నమాట. ఇట్టి కుటుంబములకు జెందిన స్త్రీలు నగలు కావలయునన్నచో నెక్కడినుండివచ్చును? హిందూస్త్రీలకు తాహలెలుగనిసామ్యుల పిచ్చి. ఎంతయెక్కువగా నగలుపెట్టుకొనిన సంత గొప్పవారుగా భావింపబడుదుమని వారి భ్రాంతి. ఇందువలన నగలకొరకు వారు విశేషముగా శ్రమపడుదురు. భర్తల వీడింతురు, అలుగుదురు. జగడములాడుదురు. ఏడ్చురు, వస్తులుందురు. ఆపహరింతురు. అక్రమంబులు చేతురు. కాన నామవారి కీసామ్యులభ్రాంతియే లేకున్నచో సంతయో మేలుగదా. స్త్రీలు నగలుపెట్టుకొనుట

నాకు యిష్టములేకపోలేదు. కలిగినవారు పెట్టుకొనవచ్చును. లేనివారు మానవచ్చును. కాని నగలలోనే గొప్పతనమంతయు గలదనియు నవిగలవారే గొప్పవారు, గౌరవార్థము అను భ్రాంతి స్త్రీలకు తొలగవలయునని నా యభిప్రాయము

రెండవది చోరభయము. సామ్యు పాపిష్టిది. వచ్చని బంగారము స్త్రీల యొడలిపై చూడగనే దొంగల కన్నులు గుట్టును. మన దేశములో నూటికి తొంబదితోమ్మదిమంది దొంగలను స్త్రీల యాభరణములే పోషించుచున్నవి. ప్రతి దేశమునందలి స్త్రీలును స్వేచ్ఛగా దిరిగి తమతమ కార్యములను చక్కజెట్టు కొనుచుండగా నలంకారములనెరు సువర్ణశృంఖలలచే నిబద్ధలై భారత మహిళలు ఒంటరిగా వాకిలిలోనికి పోవుటకు గూడ సత్కర్తలె యల్లాడుచున్నారు.

ఇక మూడవవిషయము స్త్రీలు తాము ఆభరణములను ధరించి యపాయము పాలవుటయేగాక తమ బిడ్డలకు గూడ నగలు పెట్టుట. ఆలోచించి చూచినచో నియ్యది స్త్రీలు తాము నగలు ధరించుటకంటె గూడ ప్రమాదకరమైనది. స్త్రీలు పెద్దవారుగనుక స్వసంరక్షణ సామర్థ్యమునుకొంటే గాకున్న కొంతయైన గలిగియున్నారు. వారి యెద్దనున్న నగల నపహరించుటకు దొంగలకు గూడ భయమే. కాని బిడ్డల విషయములో వారికి నిర్భయము. నోరులేని పసి బిడ్డలు కాన వారిని కడుసులభముగా వంచించి యెటకో గొనిపోయి వారిని బాధించి నగలను కాజేయుదురు. మఱియు సందు

కోటకై యాబిడ్డలను హత్యజేయుదురు. ఇంత అపాయకరముగు పరిస్థితిని తమకన్న బిడ్డలకు తెచ్చిపెట్టు తల్లులు వాడికి శత్రులూ! మిత్రులూ! బిడ్డలు నగలు కోరరు. పెట్టుకొనిన సంతోషములేదు. పెట్టుకొనుకన్న విచారములేదు. కేవలము తల్లులు తమ నేత్రానందముకొరకు తమ ముద్దుబిడ్డల నిట్టి యాపత్సముద్రమున ద్రోయుటయు యుక్తమేనా? ఆపత్కరమైన యీ యానందము స్త్రీలకు నగలపైల వ్యామోహమునలన నేర్పడినదేదా. సోదరీ! తాము దీని నెట్లు సమర్థింతురు? బిడ్డల నగల నవహించుటకై తిప్పరులుచేయుచున్న భయంకరాత్యాచారములెన్ని యోషణిదినము మీస్త్రీల చెవుల కెక్కుచునేయుండును. అయితే వానిని వినియు విననట్లులుండి బిడ్డలకు నగలను పెట్టుటకు మరుపుడెందుచునే యుండురు. ఇదియెంత పైశాచి కానందము! గమనింపుకు. నగల వలన యిన్ని యనర్థకములు గల్గువు కాన నగలవలని యనర్థకము ప్రయోజనముకలె కొలదిగాదు.

సోదరీ! నాకు గల సంది మములను తమకు వ్రాసితిని. నాపేరుతోగాని నావిజ్ఞానముతోగాని నిమిత్తము లేదు. నేను వ్రాసిన విషయమునందలి మంచిచెడ్డలను తాము సాదర బుద్ధితో గ్రహించి తమ సోదరీ రత్నములకు వెల్లడించిన చాలును.

• ఇట్లు,

తమ యనుంగు తమ్ముడు.

కల్పలతా! ఈ సోదరు డెవవోగాని నిజముగా స్త్రీజనముగను సోదరుడే. ఈ సోదరుని విమర్శన మొర నీతముగా నున్నచో యతనిచన మంతసరసముగను మర్యాద కరముగను నున్నది. భగినీ హితైషీయగు నీసోదరున కనంతశుభము లొదవుగాక! మనము మంచిని తెలిపికొననంత ముఖముగా చెడుగును తెలిసికొన జాలమనుట కీసోదరుని లేఖయే సాక్షి. నాచేతిలోని పుకకను దీసికొని నాకన్ననే పొడిచినట్లు లున్నదీలేఖ. ఈలేఖయం దాసోదరునిచే మాపడిన మూడు లోపములు మనస్త్రీల యందున్నమాట వాస్తవము. వీని నేవిధముగను కప్పిపుచ్చుటగాని సమర్థించుటగాని పనికిమాలినవని. ఈసోదరుడు నావాదము నేమాత్రము ఖండింపలేదు. అనుచిత మనలేదు. వానితో బాటు యీలోపములు గూడ గలవు పరిశీలించుకొనుడనెను. మంచిది. ప్రతిది గుణ దోషయుక్తమని యీ సోదరుడు తొలుతనే వ్రాసెనుగదా. గుణదోషములు లేనివస్తువు జగముననే లేదని నపుడు దేనిని గూడ వాడు కొనకుండ నెట్లుండ గలము? నివ్వన్నది. అది చాల అపాయకరమైన వస్తువే. అజాగ్రత్తగా నుండిన చేయికాలును, గుడ్డకాలును, కొంపయే యంటుకొనుచు; యదిలేక యొక్కపూట యైనను గడవదు. మఱివానిని విసర్జించు తెట్లు? అధిక గుణయుతమైన దానిని స్వల్ప దుర్గుణము

లున్నను వినియోగింపక తప్పదు. కాన సోదరుడు చెప్పిన యాక్షేపణలకు గుటి కాకుండా స్త్రీలు సగలను వినియోగింప దగును. సగలుండుట మంచిదనగా సగలు లేనివారి సగారవింపమనిగాని, సగలకొఱకు భర్తలను వీడింపమనిగాని, సగలను బెట్టి తమ బిడ్డలను సహాయమున ద్రోయమనిగాని యర్థమా? ఎన్నటికిని గాదు. అన్నిటి

భావపురి

1934 జనవరి

మాటల కేమిగాని తమ వసిబిడ్డలకు సగలను బెట్టి యానందించు తల్లుల యానందము నిజముగా పై శాచికానందమే. మొన్న నేగదా బెజవాడి యందొక బాల సగలకొఱకై హత్య చేయబడినట్లు వింటిమి. సోదరీ! ఇట్టి యత్యాచారములు జరుగుచున్నను స్త్రీలపివేకముగా నర్పించుచో పరుల యాక్షేపణలకు గురియగు బాళ్ళర్యమా!

ఇట్లు: ఎక్కువగా,
శారద.

జ్ఞానమహాసభ

జ్ఞానమహాసభ పితాపురమున ఉమర్ అలీషా కవిగారి ఆహ్వానమున 10-3-34 తేదీని జరుగ నున్నది. ఈమహాసభకు బహు దేశములనుండి యోగసాధకులు, ఆధ్యాత్మ విదులు, జ్ఞానయోగులు, రానున్నారు. వీరందరు తమతమ విద్యాసభావములను మానసిక తత్వమును తెలుపు వద్దతులు తెలుపనున్నారు. ఇందు పూర్వ ఋషుల సంప్రదాయములు, వకీర్ల జ్ఞానమార్గములు భోధకాగలవని తోచుచున్నవి. ఈలాటి సభలు మన కిష్టమే చాలా అవసరము. ఏమందురా, మానవుని అసలు తత్వము జ్ఞానము. అది నానాటికి క్షీణించిపోయినది.

తిరిగి సక్రమ వద్దతులపై దానిని ఉమర్ అలీషాగారు తమ కిష్టులకు వేర్పరుచున్నారు. వీరి కిష్టు లిప్పటికి ఆంధ్రదేశమున పదివేలున్నారు. వారిలో అనేకులకు ఈశ్వరభావాలు తెలుసును. వారందరు ఈ సభకు రానున్నారు. ఇందు ప్రాచీనములైన యోగమార్గములకు వన్నె తెచ్చు పెక్కు వద్దతులు గలవు. వీరిచే ఆత్మను ఆత్మగా తెలుసుకొను త్రోవలు కనపెట్టబడినవి. వక్రమార్గములలో బడిపోవువారందరువచ్చి తమ భావములను మార్చుకొందురని మనవి చేయుచున్నాను.

అంతరవేదిపాలెం

12-12-33

ఇట్లు: జ్ఞానమహాసభసభ్యురాలు,
అల్లూరు సత్యైయమ్మ.

ఆరోగ్యబోధిని

మూలకాశ్రభావము

డాక్టర్ యన్. రాజారాంరావుగారు, ఏ. ఏం. ఏ. సి.,

భారతదేశమందు ఋషివరంబరగా వచ్చినట్టి మూలికాశ్రభావములను చక్కగా తెలుసుకొనక, రోగనిర్మూలమునకు ఇతర దేశములనుండి దిగుమతియగు మూలికలపై చాలమంది ఆధారపడియుండుట కడుంగడు శోచనీయము. ఈ దేశమందు మన దేశాతత్వములకు అనుకూలముగా మనకంటె ఉద్భవించిన మూలికలయొక్క గుణగుణముల చక్కగా తెలుసుకొన్నయెడల సాధారణముగా వచ్చు వ్యాధులను నిర్మూలము చేయవచ్చును. అయరావధి యందే వ్యాధి నిర్మూలమైన రోగాభివృద్ధికి అవకాశ ముండదు. కాబట్టి ఎల్లరకు చక్కగా తెలియునట్లు చాటి ఫలితము లనుభవించుటకుగాను, కాస్త్రు సమృద్ధిమగునట్టివియును, సాధారణముగా మన అందుకాటులో నుండునట్టివియును మా అనుభవములో రోగజాలములను శమింపజేయునట్టివియునగు మూలికల ప్రభావములను దేశోపకారార్థమై ఈ “గృహలక్ష్మి” మాసపత్రికగుండా వెళ్లడిచేయదలచి వారిము. సోదరసోదరిమణులు సమయమువచ్చి నపుడు, మేము ఇందు వ్రాసినట్లు ఆయా రోగములకు చాడి పథలమునోరధులగుదురుగక.

— నేలఉసిరిక —

సంస్కృతములో	భూమ్యామలీ
తెనుగులో	నేలఉసిరిక
ఆరవములో	కీజ్జెక నెల్లి
కడవములో	కీరనెల్లి
హిందీలో	జరాంఘా

అని పేర్లు.

ప్రభావం:—ఇది భూమికి జానెడుపొడుగుకన్న కొంచెం ఎత్తుగా పెరుగును. ఆకులు చింతాకులవలె నుండును. అకులకింద ఆపాలవలె పన్నుపన్న గుండ్రముగల కాయలు అతికియుండును. సాధారణముగా ఇండ్లదోడ్లలోను, గడ్డిగల ప్రదేశములలోను, మట్టియింటి మిద్దలయందును, అవలీలగా దొరకు వస్తువు. మదిరిన చెట్లకన్న దేశ చెట్లయొక్క పన్ను ఆకులు మిక్కిలి శ్రేష్ఠం. కాలకులం దేశ ఆకులు, దీనికి అర్థభాగం మిరియాలు, మిరియాలకు అర్థభాగం నీరుల్లిపాయ లేక జల్లుల్లిపాయ వీటిని మెత్తగా మర్దనచేసి చిన్నగచ్చకాయంత ముద్దలు చేసి ప్రతిదినం పుగడుపున తెల్లవారి మాడుదినములు వేలించిన చలిజ్వరం, వనజ్వరం, పురాణ జ్వరం నిప్పుంజేపాయుగా నిర్మూలముచేయును. పిల్ల వారిద్రకు వయస్సువబట్టి బటానిగింజ పరిమాణము మొదలు బుద్ధికుళలతో వాడనగును.

దీనియొక్క మదిరినతేరు గ్రహించి (ఒక గులం పరిమాణము ఉండవలెను) మెత్తగానూకి కొంచెం ఆవుపాలలోచేసి మెత్తగానీసికి ఆ పాలను నడియ గట్టి ఒక బొమ్మ పరిమాణముగల పాలను తెల్లచారి, పాయంతం పుచ్చుకొనుమండిన శరీరము తెల్లలోయి కక్తహీనమైయుండునట్టి పాండురోగము కుదురును. దీని ఆకులు ఆవుమజ్జగలో నూరిపూసిన విద్దలచిడుము, గడ్డి, వర్మరోగములు పోవును. విద్దలం వోటియందు పోసినను భయములేదు.

దీని ఆకులలో కొంచెం ఉప్పువేసిమారి ఆ ముదను దుప్పప్రణములపైవేసి కట్టిన అవి మానును. దీని

అకులు అరకులం, మెంతులు కాలాకులం కలిపి నూరి గచ్చకాయంతో ముద్దను రెండు రులుముల అవుముట్లలో నేపించిన పురాతన గ్రహణి (అనువీరేచనములు) కట్టును. తెల్లవారి సాయంత్రం రెండుపూటలు మూడు లేక ఏడు దినములు అవుముట్లగ పైంధవణముతో ఆహారం భుజించుచుండవలెను. దీనివేరును నిర్మలమైన కడుగు నీరుతోనూరి గచ్చకాయంతో మూడు వాలుగు పూటలు గ్రహించిన మూల విక్రమదినము తప్పక కట్టును. ఆహారం అవుముట్లగ, పైంధవణం. పురాతన ముగానుండు వ్యాధికి రహరమి వారముదినములు నేపించుచుండవలెను. దీని ఆకులు 1 రులం, చీనా కలకండపొడి 1 రులం మెత్తగానూరి గచ్చకాయంతో ముద్దను 4 పూటలు భుజించిన, మూత్రములోని మంట, ప్రావాదలను నిల్పును. ఈ చెట్టు సమూలముగా లేకవిగా గ్రహించి ముద్దగానూరి, గచ్చకాయంతో ముద్దను తెల్లవారి పరగడుపునను రాత్రి పయండుసమయమునను 4 పూటలు గ్రహించిన పచ్చకాయమెరలు, జ్వరం నిస్సంకేహముగా కుదురును. మధురాహారం, అవుముట్లగ, పైంధవం, అన్నం, ఆహారం, సాధారణముగా ఈ మూలికా నేపనయందు పశ్యనియమును లేదుగాని అజీర్ణకరిపదార్థములు, సాధ్యమైనంతవరకు విడుచుట చాలామంచిది. బొత్తిగా విడిచివేసినను చాలా శ్రేష్ఠం.

—అడ్డసర—

సంస్కృతంలో	వాస
తెనుగులో	అడ్డసరం
ఆరవములో	అడ్డసోడ
కనడములో	అడ్డసోగ
హిందీలో	అంసా,

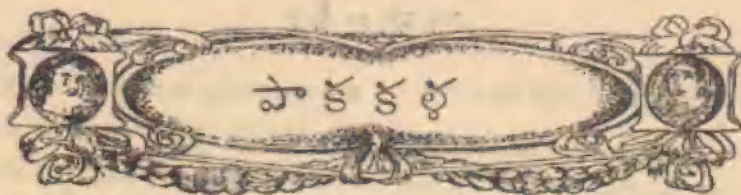
ప్రభావం:—ఈచెట్టు భూమికి 20 అడుగులు పెరుగును. ఆకులు జామానులవలె కొంచెం పొడు గుగానుండును. దీనికి తెల్లటిపూలు పుట్టును. అయ్యది మిక్కిలి వాసనకలిగినానుండును. ఈ చెట్టు సాధారణముగా అన్నిచోట్లను దొరుకును. ఇది

తిరువతి ప్రాంతములలో చాలావిరివిగా పెరిగి యున్నది. దీనివేరు, ఆకులు, పట్ట అన్నియు మందులో ఉపయోగించుదురు. దీని ఆకులను వాలుగు గ్రహించి మెత్తగానూరి అయిదన్న మట్టితరులో బెట్టి పైన మరియొక మట్టితరునువేసి బాగాపట్టి కొంచెం ఎత్తుమన్న పూచిన గుడ్డను దానిపైనవేసి చుట్టకున్నులో బెట్టి కొంచెం ఉడికినరతువార పైన ఉండు పన్నువులను తీసివేసి లోపలనుండు ముద్దను గ్రహించి ఒక కంచాడు (one tea-spoonful) ద్రవంపిండి దానిలో కొంచెం లేకకలిపి పుచ్చు కొన్న అమోఘముగ వ్యాసకాసులు, కఫము తొలగించి మిక్కిలి సుఖమునిచ్చును. నోటినుండి గాని, పుష్పసములలో (Lungs)నుండి గాని రక్తము పడుచున్నను తక్షణం నిలుపును. దీని యొండుఆకులు నన్నుగా కత్తిరించి, చుట్టగాచుట్టి, ఆ చుట్టను నీల్చుచుండిన ఉబ్బసమందునుండు ఆయాసము తగ్గును. కండ్లు కలకబారి, ఎత్తగా నొప్పిగానుండిన ఈ చెట్టుయొక్క పూలు కంటిమీదవేసి రాత్రియు గుడ్డ కట్టుకొని పయండిన పై ఉపద్రవములు తగ్గును. 4 లేక 5 మార్లు ఇట్లుచేసిన చాలును. దీని ఆకులను పట్టలను గ్రహించి నీళ్లలోవేసి బాగా కషాయం కాచి వేడివేడి కషాయంలో గుడ్డలపది కీళ్లువాపు లలో కావడం (fomentation) చేయుచుండిన నొప్పి, వాపు తగ్గును.

జ్వరం, కఫం అధికముగా నున్నప్పుడు పై ప్రాసీద్రవకారం ఆకులముద్ద స్వరసం గ్రహించి, అనఃద్రవైరవరసం, నీతాంతురసం లేక నన్నిపాత శ్లేషరసం వాడిన చాలా సుగమియ్యగలదు. నన్ని పాతనలు అణచును. ఈ మూలికతోనే వాసా రిష్టం, వాసావలేప్యాం బొషగములు, వ్యాస, కాస, జ్వరం, రక్తపిత్తములకు చేయబడుచున్నవి.

(నోటీషం)

(N.B.) దీనిలో ఏమైనను పాకకులకు సంబంధించి గిన, విషముం చక్కగా లోధపడకపోయిన ఒకటింకారో ఆరా ప్తంపుతో మానుప్రాసిన సంబంధములు నివర్తించబడును.

పాక కథ

కొబ్బరికాయ పచ్చడితో జేయు గారెలు

విస్తారము ముదిరినదియు విస్తారము లేరదియు కాని ఒక కొబ్బరికాయను దెచ్చి చిన్న ముక్కలుగా చేసి రాతిపైన వేసి కొంచెము చింతపండుగుజ్జు చిటికెడు పసుపును నానబెట్టి నేతిలో నెర్రగాజేయించి 5 కులముల పెరపకప్పును, 5 కులముల శనగపప్పును వేసి చక్కగా నూరుకొని, 2 నిమ్మపండ్ల రసముగాని, దబ్బపండ్ల రసముగాని కలిపి ఒకచో నుంచుకొనవలయును. పిమ్మట యొక బాణలిని పోయిమీద వేసి, 5 కు|| మిరపకాయలును, 3 కు|| అల్లపుముక్కలును, అరకులము కలకర్రయు, అరకులము ధనియాలు, పావుకులము చాల్చినచెక్క, 4 కులముల నుంచి నేతిలో జేయించికొని పైని చెప్పబడిన ముద్దలో వేసి కలియనూరి యొకచో నుంచుకొనవలయును. పిమ్మట పావుకేయ నానబెట్టిన పెనగపప్పు రాతిమీదబోసి దానిలో కొబ్బరికాయనీళ్లు కొంచెము కొంచెముగా బోయును నూరుకొని పలుచగా చేయవలయును. దానిలో పైముద్దవేసి చక్కగా కలిపి చిన్న చిన్న బిళ్లలుగాజేసికొని యొక బాణలిలో 5, 6 కులముల నూనెబోసి పన్నునిమంటపెట్టి నూనె మరగినతర్వాత ఈ బిళ్లలను దానిలో వేసి యొర్రగా జేగినతర్వాత పైకితీసి జేవవలెను. ఇవి తినుటకు రుచికరముగానుండును. ఈ బిళ్లలను పుల్లనిపెరుగొక పావుకేయతెచ్చి దానిలో కొంచెము పసుపును, సరిపడినంత ఉప్పునువేసి కలుపుకొని, 3 కులముల మిరపకాయలు, అరకులము ఆవాలు, పెంతులు కొంచెము కరివేపాకు నూనెలో వేసి తిరుగబోతపెట్టుకొని దానిలో పైన చెప్పబడిన బిళ్లలను కాణలినుండి తీసినవెంటనే జేయును రావలెను. ఇట్లు మయినయెడల 2 కు|| చక్కెరపోడి చేర్చవలెను. అన్నముతో ఆ బిళ్లలను భక్షించుటకును ఆ పెరుగు అన్నములో కలుపుకొనుటకును ఉపయోగించును.

శీతాకాలముందు ఈపదార్థము భుజించిన ఆరోగ్యముగనందును.

చక్కెరపానకము, లేన పీటితో జేయు ఖదిదీ

ఒక కేయ ప్రకస్తమగు రెల్లని పన్ను రియ్యమును కడిగి సిద్ధముగానుంచుకొనవలయును. పిమ్మట ప్రకస్తమగు చక్కెర అరవితెచ్చి, 1 1/2 కేయ పరి కుగ్రమగు సిగ్గలోబోసి కలిపి పూర్తిగా కరిగిన పిమ్మట పడియుగట్టుకొని. ఒక కళాయివేసిన పాత్రలోబోసి పోయిమీదనుంచి మూతపెట్టి పన్ను పుమంటపైని మరగనియ్యవలయును. కొంచెము ఆదిరి పచ్చనప్పుడు కడిగియుంచుకొనిన రియ్యముపోసి మూతపెట్టవలయును. అట్లది ఉడుకుచుండగా, 1 కులము యాలకలు, అరకులము జాఫరీ, అరకులము జాజికాయ, 1 కులము మిరియాలు, 5 కులములు జేయించిన గగనపాలు, పీటి పొడియును 10 కులముల కిస్మీనుపండ్లును, ఆయుడుకుచున్న దానిలో వేసి కలియబెట్టవలయును. ఇట్లు కలియబెట్టిన మరకొన్ని నిమిషములకు ప్రకస్తమగు లేన పావుకేయపోసి కలిపి నుంచుకొనవలయును. నించిన కొంతసేపటివరకు మూతపెట్టియుంచి పిమ్మట భుజించవలయును. వారము దినములవరకు నిలవయుంచవచ్చును.

శీలా అప్పలకొండ.

— బాదాంఖర్ —

ఒక కుటుంబానికి, 8 పలముల బాదంపప్పు నీటిలో 1/2 ఘంట పూరిపెట్టి తర్వాత తొక్కువలిచి ముద్దనూరి, ఆ ముద్దను నీటిలో కొంచెం అనుకుగా కలిపివుంచి, 1 పడి పాలు చిక్కగాకాచి అందులో కొంచెం కేసరి, పచ్చకర్పూరం, చన్నీరు, ఏలకపొడి వేసి, కలిపివుంచిన బాదంబావ అందులోపోసి బాగ పాలపూటుగంటతో కలిపి నించి, అరనిచ్చి భుజించిన స్వర్గానికి తెల్లమయెడం.

— తిరగజోత అటుకులు —

అటుకులతో ఎన్నివిధములైనా చేయవచ్చును. అటుకులు బాగ వడ్లగించులకుండా ఏలే 1 పడి అటుకులు తీసివుంచుకుని 1 పడి నీళ్లు ప్రాయ్యమిద బాగ మురిగనిది యీ అటుకులు అందులోపోసి వారేసివుంచి, బాగలిలో కొంచెం ఉద్దిపప్పు, అవాలు, మాడు మిరపకాయలు, కొంచెం పచ్చి కరివేపాకు వేసి, 4, 5 మిల్లీల నెయ్యివేసి బాగా చక్కచక్క వేగవచ్చి, ఈ అటుకులు అందులోపోసి, దానికి తగుమైన ఉప్పు పొడిచేసివేసి కుడిపి దించి భుజించిన బాగుండును. ఇది పథ్యకారి. పూరక భుజించుటకు ఇందులోనే ముంతమామిడిపప్పు, శనగ పప్పు పోపులోవేసి, నిమ్మకాయనం పిండి, ఒక చిటిక పసుచ్చాడి చేయవచ్చును.

— అటుకుల చక్కెరపొంగలి —

ఒక అళాకు అటుకులు, ఒక అళాకు పెనలపప్పు తీసుకుని 3 1/2 అళాకు నీళ్లు మరగనిచ్చి, ఈ పప్పు అటుకులు అందులోపోసి బాగవుడకనిచ్చి, బాదం పప్పులు 10, తీడిమామిడి 1 పలం, ద్రాక్ష 1/2 పలం, బాగ నెయ్యివేసి వేచి, ఉడికిన అటుకుల్లోపోసి, 8 పలాల చక్కెరపోసి, కొద్దిగ ఏలకపొడి, కొద్దిగ శనగ, పచ్చకర్పూరంవేసి, కొంచెం పాలుకలిపి దించి, కొద్దిగా యోగిరంబారగించిన స్వర్ణముదగ్గరకు చెళ్లుటకు ఎంతో ప్రయోజనలేదు.

— మిరియాలవడలు —

1 అళాకు శనగపప్పు, 1 అళాకు వియ్యము, 1 అళాకు మినపపప్పు, వేరు వేరుగా పాత్రలలో నీళ్లుపోసి యూరచెట్టి, 3 భంటలైన తర్వాతవియ్యం, శనగపప్పు, కొంచెం బిడకగానుచ్చేది. మినపపప్పు మెత్తగా రుచ్చేది. 1/2 పలం మిరియాలు నక్కముక్కగా పొడిచేసి, తగుమైన ఉప్పు పొడిచేసి, మిరియాలపొడి, పిండ్లముద్దలు, అంతయు కదంబము చేసి ఉంచుకునేది. చెప్పడంతోటి సరిపోతున్నదే, కాల్పడమెప్పుడా అని అక్కయ్యలు ఆకురపడ

వచ్చును. అన్న తయారుచేసుకుంటే పొయ్యి మంట వేసి కాల్పడ మెంతసేపు గ్రహించండి. ప్రాయ్య మంటచేసి 1/2 పిళ నెయ్యి బాగమరగనిచ్చి ఈయద్ద తడిసుడ్లమీద పలాచగా వడలుతట్టి కాల్చి భుజించిన బహుమతి. ఇది వారంగోలు మంటచి.

— ఇసుదూర్తి శేషంలల

— సగ్గువియ్యం పకోడీలు —

మైదాపిండి అళాకు, గోధుమరప అళాకు, సగ్గు వియ్యం అళాకు, పచ్చిపిండి అళాకు, పచ్చి మిరప కాయలు తరిగి తరిగి ఉప్పువేసి పెరుగులోకలిపి ఒక గంటసేపు ఉంచవలయును. అవాలు, కరివేపాకు పోపుచేసి, పైచెప్పిన పిండిలోకలిపి, పొయ్యిపై బాగలిలో నేలనిపోసి కాగినపీడన, దానిలో కలిపిన ముద్దను ఉసిరికాయనలచేసి, నేతిలో దోరగ వేయించి తీయవలయును. ఇది వేడిగాతిన చాల రుచికరముగానుండును.

— శింశీరం ఇందిరాదేవి

— కారపు వంకాయకూర —

వంకాయలు లేతవి నాలుగుపక్షములుగా తరిగి, వేయించిన కారముగాక, పచ్చిమిర్చి, అల్లం, కొద్దిగా యెండుమిరపకాయలుకేర్చి, మెత్తగాదంపి, ఆ వంకాయలకు బట్టించి, మెత్తగా వుడికించిన కూర చాలా రుచిగావుండును. ఈకారములోనే కొద్దిమీర తేర్చిన బాగుగా చేయుండును.

— తమలపాకుల పూరీ —

చాలా మెత్తని పావులేరు శనగపిండిలో తగు మాత్రము ఉప్పు, స్వల్పముగా కారముకేర్చి, పిండి నీళ్లతో చాలాపలుచనగా కలిపి, శుభ్రమైన తమల పాకులు యీ పిండిలో లోపలను వెలుపలను బట్టించి నేతిలో దోరగావేయించి తినిన చాలా రుచిగాయుండును.

— దా. లక్ష్మీనరసమ్మ

నీ పోకడ

శ్రీమతి ఎ. కోమలమ్మగారు

(శయము)

తెలుగువాణ్ణంటూను
తెగిమిడిసివడతావు
తెలుగుమాటాల్లేక
కేలతెలాబోతావు.
అనుకరణలొద్దంటు
అందరికి చెబుతావు
పెరవారి వేషాల్లో
వరుగులేస్తూంటావు.
స్వారంత్రిమంటావు
సంస్కరణలంటావు
నాయుంటివిషయాన
నవి చెల్లవంటావు.
దేశసేవనుగూర్చి
వ్యాసాలువాస్తావు

౧.

౨.

౩.

ముందఁజ వెయమంటె
మొగమిట్టే చూస్తావు.
దీనరక్షణమీద
దిట్టాలుచేస్తావు
బీద లింటికి వస్తే
గదిమి మంపేస్తావు.
డంబాలువద్దంటు
డచ్చీలు కొడుతావు
మురువై న వేషాల
నూరేగుతుంటావు.
మంచివలుకుల, నెదుట
పంచాయతీలోతీర్చి
తలుపోరగావేసి
తంటాలుచేస్తావు.

౪.

౫.

౬.

౭.

మా తృప్తా జ

జంకేలా! శంకేలా!!

జయభాస్వినముల, జనని రమ్మనగ! జం||

పావన మదన్మత్స్యవాహమున నా

భమిడిపాటి చినయజ్ఞ నారాయణశర్మగారు (కవితాసమితి)

తల్లి పాదములు తడుపుదునా?

జీవిత సుమముల మాలల గూరిచి

తల్లి యలురనే నుంచుదునా?

జం||

బాలవిజ్ఞానశాఖ

[ఈక్రింది రెండుపాటలను ఉత్సాహముగా నుండునపుడు పెద్దలు తాము చెప్పయి చిన్న పిల్లలచే పాడించుటకు ఇంపుగ నుండును. ఇవి అమిత్రులకుగ పాడబడుచుండు పాటలేగాని పుస్తకములలో నచ్చుపడి యుండునవిగావు.]

పాటలు

శ్రీమతి యల్. సుబ్బలక్ష్మిగారు

౧. చందమామ చీరాగట్టి,
సన్న బియ్యము వల్లభోసి,
అమ్మా! అమ్మా! చిన్నాదాన్ని:
అల్లుడోస్తే పంపావద్దు.

౨. చందమామ! చందమామ! చందమామ!
చందమామ కూతురు నీలగిరికన్య—

నీలగిరికన్యకు నిత్యమల్లెతోట—
నిత్యమల్లెతోటలోను రాజకూతురుకోట—
రాజకూతురు కోటలోను రత్నాలపీట—
రత్నాలపీటక్రింద ముత్యాలమూట—
ఆమూట నాకిస్తే మాదొడ్డమాట.

[కొందరు పిల్లలు గుండ్రముగ విలుకబడిగాని కూర్చునియుండిగాని ఆడుకొను నొకయాట:—పిల్లలం దొకరు ఒక్కొక్కపిల్లను చూపుయి ఒక్కపదము నుచ్చరింపవలెను. ఇట్లు చెప్పయిరాగా కడపటిదను (15 వ. పదము) గ్లప్ ఎవరిని చూపునపుడు కచ్చుకో ఆపిల్ల పండినది (గలిచినది.) కనుక ఆపిల్ల గుంపులో నుండి బయటకు పోవచ్చును. మిగిలిన వారిలో కూడ ఇదేవిధముగ చెప్పయి, మొత్తము పదము ఏపిల్లయొద్ద ఆఖరకుతో ఆపిల్ల పండుచురాగా చివరకు మిగిలిపోవుపిల్ల దొంగయగును. ఎందరు పిల్లలతోనైనను ఈయాట నాడవచ్చును.]

3. అవ్వరి డవ్వరి డక్కరి డన్,
ఆఫిన్ కాఫిన్ విస్కీ డిన్;

టవ్విల్ టవ్విల్ టవ్వింటీ వన్,
ఆ ఈ గ్లప్.

౪. ఉ య్యాలకంబాల

శ్రీమతి అంబటిపూడి సుభద్రమ్మగారు

ఉయ్యాలకంబాల పూరిపేరేమి
అచ్చబల్లలమీద రాజుపేరేమి
చింతచెట్లకింద చిలుబొమ్మలిల్లు
వాటిక్కివాకిళ్ళు బోలెలలుపూలు
పలకిందవున్నాది సొన్నయినమేడ
మేడల్లోవున్నాయి జోమపూసలు
హంసంపపేరేమి అడిగి రావయ్యా

రాదిలుకరామప్ప రంభపెద్దప్ప
వినుతేమి.....నదినమబదల్లు
టంకాయచిప్పలు తేనెమామిడ్లు
దేవేంద్రపూలతోట నేపుట్టిదిల్లు
అడుగుదుగు దబ్బల్లు ఆకునిమ్మల్లు
అడుగుదుగొ...పురం అత్తవారిల్లు.

మల్లెపందిరి కట్టేవిధము

శ్రీమతి బచ్చు బేబి సీతమ్మగారు

ఒక చిథరమైన చిన్నబల్లకు నాలుగు ప్రక్కల నాలుగు, మధ్య నొకటి, గొడుగు పుల్లలు పెట్టించి మీదకు వెదురుబద్దలతో పందిరివలె కట్టవలెను. ఆపందిరికు ఆకుపచ్చని పూలుకట్టిన మల్లెతీగవలె నుండును.

నన్నుని ఇల్లెడతీగ 5 అణాలది తెప్పించి జానెడంత ముక్కలుగా కత్తిరించవలెను. పెద్దనూదికి ఒక్కొక్కముక్కచొప్పున చుట్టవలెను. అది వంతులుగా మారును. రెండు కొనలు కలిపి గుండ్రముగా వంచవలెను. ఆకు పచ్చనిపూలు 8 అణాలది కొని 4 పొరలుగా చీలి వుండచుట్టుకొని ఒక్కొక్కచుట్టు తీగకు చుట్టిన మల్లెఆకువలె కనుపించును.

ఈచూదిరిగా 130 ఆకులు చేయవలెను. తెల్లని పటికపూసలు 4 అణాలని తెచ్చుకొని 8 డేసి పూసలుచొ॥ జానెడేసి తీగముక్కలకు చేర్చిక మల్లెపువ్వు రెక్కవలెనుండును. అవిధముగా నాలుగేసి రెక్కలు కలపిన మల్లెపువ్వువలె కనుపించును.

ఈమోస్తరుగా 20 పువ్వులు చేసుకొని రె.డేసి ఆకులమధ్య నొకపువ్వువేసి పందిరింతయు పూలుతోగాని తీగతోగాని కట్టవలెను. కట్టిన, మల్లెపందిరివలె కనుపించును. బల్లమీదగాని బొమ్మల కొలుపునందుగాని పెట్టుకొనిన మిగుల అందముగా నుండును.

పిట్టకథలు

యథారాజా తథాప్రజా

గోపరాజు రాజన్నగారు

ఒకఊళ్లో ఒకరాజుకలడు. ఆరాజుకి మీసంపోడుగు. ఒకనల్లి కుడిమీసముతో చేరి రాజుగానిని కుట్టినది. రాజు కుడివైపు మీసం తీయించివేసెను. సభలో మంత్రి

ఇదిచూచి తనఎడమవైపు మీసం తీయించి వేసెను. “ఏమి ముత్రీ, నగంమీసం తీయించితివి?” అని రాజుగారడిగిరి. “యథారాజా తథాప్రజా” అని మంత్రి సెలవిచ్చెను.

చంద్రుడిలో గుండెలు

కాంచనపల్లి వేంకటరంగారావుగారు

మన శాతముత్యాల కాలమునుండి, తరతరములుగా చాల్యావస్థలో యేకోయొక కథ ముసలమ్మలు చెప్పడం, మనం వివడం మామూలైంది. కాని అవి యె.తనరకు యదార్థములో చెప్పినఆముసలమ్మలకు యెంత తెలుసో, మనకూఅంతే. ఇటువంటి వాటిపే యింగ్లీషులో Fabels అ.టారు. అటువంటిదే యిప్పుడొకటి వ్రాయబోతున్నాను. చెప్పకేం చాలా విచిత్రంగా ఉంటుందీ కథ.

సృష్టిపారంభదశలో ఇంతమంది జనసంఖ్య, ఇన్ని వృక్షాలు, ఇన్ని జంతువులు, ఇన్ని పక్షులులేవు. అంటే యీధూధాగము ఆవృటిలో యింత ఆభివృద్ధిలో లేదన్నమాట. అటువంటి రోజుల్లో ఒక గుండెలు, ఒకకొత్తితో నేనామ చేసుకుని, యిరువురు మైత్రితో ఉండేవారు. గుండెలు పీల్చినంత వరకు శుద్ధక్రోత్రియముగా ఉండి ఆచార వ్యవహారములను లోబడి పూజాపురస్కారాలు, ఉపవాసాలు

జనమంతా, నిమిషములలో తీవ్రం చెల్లమాయం చేసి. కాని కోతిమట్టుకు చాలా ప్రపంచకావము కలదై, యివేమీ చేయకుండా కడుపు నింపుకోడం అనే ప్రయత్నంలో దివనుండా గడిచేసి.

ఒకనాడు కుండలు కోతినిచూచి “మిత్రమా! ఇది కార్తీకమాసము గనుక మనం ఉపవాసం వుండాలి. అలాచేస్తే మనకు పుణ్యంవస్తుంది. తద్వారా ఆతిసురువుగా స్వర్గానికి వెళ్ళొమ్మ. గనుక తప్పకుండా వ్రవవాసంచేద్దాం” అంది. కోతిగూడా తనకు మనస్సులో నిజానికి యిష్టంలేకపోయినా, స్నేహితుడు యేమనుకుంటాడో అని ‘సరేలే’ అంది.

ఉపవాసం ప్రారంభించినది మొదలు, యిదైన తర్వాత యేమి తినడమా అనేదెంగలో కనపడ్డ కాయలు, కుండ్లు జాగ్రత్తపెడుతూ భగవంతుని మహిమ్మార్తిగా యొకమార్తెనా తలించిగాడు. కుండలుమట్టుకు బహునిమిషుతో భగవంతుని రీతిల స్తోత్రముచేస్తూ ఆవ్యధించిన లేకుండా కాంత్రేపం చేసింది. కుండలుయొక్క భక్తి యెంత దృఢమైనదో గాని, ఇంద్రుని సింహాసనము సహితము గజగజ లాడింది. అంత ఇంద్రుడు యిది కనిపెట్టి, తన నిమిత్తము యెవరో భక్తులు ప్రార్థించుచున్నారని గ్రహించి, భూలోకమువైపు యొక్కమాన బుర్ర వంచి చూచాడు. చూచేటప్పటికి భక్తురాలు యొక కుండలని తెలిసింది. సరే దీని తనస్సు భగ్నంచేసి పరీక్ష చేద్దామనుకొని యొక మసలిబ్రాహ్మణ వేషంలోవచ్చాడు.

మొట్టమొదట కోతిగద్దకు వెళ్లి ముప్పేరిడిగాడు. కోతి తన నిమిత్తము జాగ్రత్తచేసుకున్న కొబ్బరి కాయముక్కలు, బామకుండ్లు కొన్ని యిచ్చింది. “సరే నేను నీమేహితుడను కుండలుగద్దకు కూడా వెళ్ళివస్తాను. అందాకా యిదియెవరూతినకుండా చూస్తూ యిక్కడేవుండు” అని ఇంద్రుడు కుండలు గద్దకు వెళ్లాడు. అక్కడ గూడా మామూలు ప్రకారమే అడిగాడు. అప్పుడే కుండలు తన భాగవాన్ని

పూర్తిచేసుకొని, వ్రవవాసంతరము ఒక బ్రాహ్మ డికివెండు చేయాలనివి ప్రసనిమి త్తయెదురుమాస్తోంది. నిజంగా అప్పటికి జాగ్రత్తపెట్టి యేదీ ఉంచలేదు. భగవంతుడే ప్రసాదిస్తాడని ఉరుకుంది. కాను మట్టుకు గడ్డితిని పూరుకోగలడు. మరి బ్రాహ్మడికో? తనలేమిసంతా బ్రాహ్మణవేషంలోఉన్న ఇంద్రునికి నివేదించుతుంది. భోజనము నిమిత్తము వచ్చిన బ్రాహ్మణుని వ్రవవాసముతో పంపుట మంచిదిగాదని ఇంద్రునివైపు చూచి “నీవు నిర్భయ్య నేను అందులోపడి కాలిపోతాను. తర్వాత నీవు నన్ను యిష్టమునచ్చినట్లు అహరిముగా చేసుకొని, నా ఆత్మకు శాంతిని, ముక్తిని, యిచ్చు” అని కోరింది.

* * *

ఒక్క ఇంద్రుడు వెళ్ళిపోవుటచూచి, మరి వచ్చేదేమి టని ఆతని నిమిత్తము వుంచిన బామకుండ్లు, కొబ్బరి ముక్కలులివేసి కోతి కనబడకుండా ఒక పెద్దగాబురు వృక్షంలో దాక్కుంది. స్వతఃగా పుట్టక, యొకరి మూలముననో పురిగొల్పబడిచేసిన యేవవైనా యలాగే యుంటుంది.

కుండలు కోరినట్లే ఆమాట యెంతవరకు నిజమో గ్రహిద్దామని బ్రాహ్మణుడు నిర్భయచేసి “సరే. ఇందులో వడు” అన్నాడు. కుండలు మరో తలంపు లేకుండా అందులో తురికింది. కాని వెంటనే విష్యంతా నీరైపోయింది. అందులో ఇంద్రుడు తన నిజస్వరూపంతో కుండలుకు ప్రత్యక్షమయ్యాడు. “నీభక్తికి, త్యాగముకు మెచ్చిరిని. నీకరీరమును నాకై యర్పణగావించుకొంటిని గనుక నీచక్ర మరుపురానిదై యాప్రపంచము వుక్తుంతరకూ అందరూ తలుస్తూ ఉండేటట్లు చేస్తాను” అని చెప్పి చంద్రుడిలో యాబోవ్యవ్రాసి “నీపేరు కాశ్య తముగా యుంటుంది. నీకు ముక్తిని యిచ్చాను పో”వ్యుని అంతర్ధానమయ్యాడు.

(గృహలక్ష్మికి ప్రణేకం.)

చిత్రప్రశ్నలకు సమాధానములు

నవంబరుమాసములో మేము ప్రకటించిన శ్రీమతి పాకవాటి లక్ష్మికామేశ్వరిగారి ప్రశ్నకు శ్రీమతులు ఆ|| వెంకటరమణమాంబ, శలపాక వేంకటరామాయమ్మ, వాదజానీ వరలక్ష్మి, పి. కవకరత్నమ్మ పులుగుర్తి కవకమ్మ అయ్యగారి ప్రభావతీ దేవిగార్లును శ్రీయుతులు డి||వెం||శ్రేష్ఠి, వి. వరసింహయ్యార్తి, అయ్యగారి మూర్యవారాయణయ్యార్తిగార్లును సమాధానములను వ్రాసిరి. కందకం, కణిక, చేదచే, కంటకం, తాపితా, చేటచే, ముఖ్యము, మడమ, ఆను సమాధానములను వ్రాసిరి. శ్రీమతి వరలక్ష్మమ్మగారు కణికకు బదులు తమత యని వ్రాసివారు. ఈ సమాధానములనే శ్రీమతి అయ్యగారి ప్రభావతీ దేవిగారు ఈ దిగువ సీసపద్యములో నిమిదించి వ్రాసివారు.

సీ॥ కాపాడుకోటకు కందకంబీదల
స్వల్పమంచనుట కర్థంబు కణిక
తీర్థంబుచేదచే దీతురు జనులెల్ల
కంటకంబున ముల్లు కమరునాఖ్య
పట్టువస్త్రముదెల్పు పదమానుతాపితా
చేటచే బియ్యంబు చెరుగనగును

అత్యవసరము ముఖ్యమనుట కొప్పును
అరిపాదమనునంగమగును మడమ.
తే॥ అరయనెన్నిదికిని మూడెయక్కరములు
ఈవలావలజూచిన నేకవిధము
గాననుత్సాహముం గల్గువనితలెల్ల
దెలియుదురు గాక దయచేసి తేటవడగ.

చిత్రప్రశ్న

తాయి రత్నమాల

సీ॥ నక్షత్రవీధికి నాయకుడెవ్వఁడు? రంగగు గుడిలోన లింగమెద్ది?
వాహనఃకులమీఁది వన్నెకుమొదలెద్ది? దేవతా ఋషులకుఁ దిండియెద్ది?
నరకాసురునిఁగన్న నాతినామంబెద్ది? పాలతి చక్కఁదనానఁ బోల్చునెద్ది?
తల్లికిఁ గడగొట్టుతనయునిపై నెద్ది? కమలాపు బింబంబు గవ్వనెద్ది?

తే॥ అన్నిటికిఁజూడ రెండేసియక్కరములు
ఆదులుడుపంగఁ దుదలెల్ల నాదులగును
సరిగజెప్పిన నేనెంతో సంతసించు
చెప్పలేకున్న నవ్వెద చిన్నినవ్వు.

యుక్తి రెఖ్య-

ఒక ముత్యాలహారములో కొన్ని ముత్యములు గలవు. వానిని ఇద్దరుమిత్రులు సమానముగ పంచుకొనిరి. కాని ఒక ముత్యము మిగిలినది. మువ్వరుపంచుకొనిరి. మరల మిగిలినది. ఇట్లు ఆరురు పంచుకొనినను ఒక ముత్యమే మిగులుచుండినది. తుదకు ఏడుగురు పంచుకొనగా సరిగాపోయినది. ఆ హారమందలి ముత్యములెన్ని?

పుష్పచయము

ఏలూరులోని మూడు ధర్మసంస్థలు

1. హిందూ యువజనసంఘము. (Y.M.H.A.)

స్థాపితము. 1904

2. అన్నవస్తు వైద్య విద్యాదాన సమాజము

స్థాపితము. 1913

3. గోసంరక్షణ సమితి

స్థాపితము. 1918

హిందూ యువజనసంఘ గ్రంథాలయము. — ఈ సంఘము 30 సంవత్సరములక్రింద స్థాపించబడినది. 1918 సం॥ సంఘము రిజిస్టరుచేయబడినది. 1928 సం॥ రావుబహదూర్ శ్రీమోతే గంగరాజు జమీందారు గారు రు. 50,000 లు ద్రవ్యము చెచ్చించి దివ్యభవనమును గట్టించి ధర్మమునొసంగిరి. దిన, వార, పక్ష, మాస, పుత్రికలు ఆంధ్ర, ఆంగ్లభాష మున్నగువానిలో నుమారు 60 పచ్చుచున్నవి. ఆంధ్ర, ఆంగ్ల, సంస్కృత గ్రంథములు 12,000 గలవు. మూడుభాషలయందును అచ్చు క్యాటలాగులు గలవు. ఇంగ్లీషు బ్రీఫ్ రిపోర్టు కూడ కలదు. 1932 సం॥ పజుకు సంవత్సరము జరుపబడి ప్రింటెండ్ రిపోర్టు వున్నది. ఈ సంఘమునకు కాళ్వర ధర్మకర్తలు 500 లిచ్చినవారు 33 దానశిలుకుగలరు. ప్రతి సంవత్సరము ఆదాయమునకు మించిన వ్యయము రు 1000 ల పజుకు ఆగుచున్నది. ఇంకను గ్రంథములు, పుత్రికలు తెప్పించవలసినవి చాల గలవు. ఎలక్టరిసిటీ, రేడియో ఆవసరము, యూజిక్ లాంఠర్లు ఉపన్యాసములు అవసరమై యున్నవి. ప్రతి సంవత్సరము వ్యాసరచన పోటీ పరీక్షలు జరిపి బహుమతుల నిచ్చుచున్నారు. గొప్ప గొప్ప ఉపన్యాసకులచే ఉపన్యాసము లిప్పించుచున్నారు. ప్రతిదినము నుమారు 200 పయిగా పాఠకులు వచ్చుచుందురు. ఇందు జాతి మత వివక్షత

లేక పర్యవసానము మెంబర్లుగ చేరవచ్చును. ఇంట్లకు నూడ పుస్తకము లియబడుచున్నది. ఏలూరులో త్రాంది బ్రెజ్ కూడ పెట్టబడినది. స్త్రీలు చాల మంది సభ్యులుగా నున్నారు.

ధర్మకర్త సభాధ్యక్షులు రావుబహదూర్ శ్రీమోతే గంగరాజు జమీందారుగారు. ధర్మకర్త సభా గౌరవకార్యదర్శి శ్రీయంత మద్దుల వెంకటచిన్నరాజు శ్రేష్ఠిగారు. సంఘాధ్యక్షులు దివాన్ బహదూర్ శ్రీయంత మోచర్ల రామచంద్రరావు పంతులుగారు. ఉపాధ్యక్షులు శ్రీయంత మోతే నారాయణరావు జమీందార్ గారు.

సంఘాభివృద్ధికి ఎల్లరు తోడ్పడగోరుచున్నాము. ఆమెరికాలో కార్నిక అను కోటీశ్వరుడు గ్రంథాల యముల యుపయోగము గ్రహించి 20 కోట్ల రూపాయలు ధర్మమునొసంగియున్నారు. కావున నిట్టి విద్యాసంస్థకు ఎల్లరు శక్తికొలది ధనదానముచేసి దేశమునందు విజ్ఞానమును పెంపొందించు గోరుచున్నాము.

ఏలూరు అన్నవస్తు వైద్య విద్యాదాన సమాజము.

ఈ సమాజము 30 సంవత్సరముల క్రిందట స్థాపించబడినది. 1918 లో గవర్న మెంటువారు స్థలమును ధర్మముగ నొసంగిరి. 1920 లో కీ॥శే॥ బొమ్మ రత్నం శ్రేష్ఠిగారు పదవ స్థలములైన భవనము కట్టించి ధర్మము నొసంగిరి.

ఇందు ప్రతిరోజు వీధిలకు అన్నదానము జరుగుచున్నది. ప్రతి సం॥రం డికంబరు 15-వ తేది నుమారు 1500 మంది వీధిలకు పుస్త్రదానము జరగు

చున్నది. సాయంకాలము ప్రతిరోజు నీడలకు వైద్య
దానము జరుగుచున్నది. విద్యాదానమునకు మూల
విద్యార్థులు మున్నగువారికి గ్రంథముల నిమిత్తమును,
జీతముల నిమిత్తమును సహాయము చేయుచున్నారు.
జేసవికాలమందు మంచి చలివేండ్రలు సమాజముపైరిట
పెట్టబడుచున్నవి. రాత్రి మధ్యాహ్నము సంవత్సర
ములో నెలరోజులు జరుగుచున్నది. ఇందు 500
రూప్యములిచ్చిన 48 కాశ్యక ధర్మకర్తలు గలరు.
కాశ్యక నిధి ధర్మమునకు రు 10 లు లగాయితు రు
500 ల వలకు ధర్మము లిచ్చిన వారివారి కేర్రతో
ధర్మము చేరువుచుందురు. ఇతరవిషయములు సంవత్సర
రిపోర్టులకు, రూల్సు బుక్కులకు మున్నగువానికి
వైసుప్రెసిడెంటు బ్రష్టియనగు శ్రీయత మద్దుల
వెంకట చిన్నరాజు శ్రేష్ఠిగారికి ప్రాసిన తెలుగు
గలరు. శక్తికొలది అందలు తోడ్పడ గోరు
చున్నారు.

ఏలూరు గోసంరక్షణ సమితి

ఈ సమితి 16 సం॥ క్రిందట స్థాపించబడినది:-
ఇందు అపాధగోవులు విశేషముగ రక్షించబడినవి.
ఇంకను రక్షించబడుచున్నవి. పాలున్నయెడలచంటి
లిడ్లకు, నీడలకు, దైవపూజకు సప్లయి చేయుచును.
నీడంధూమి కావలసియున్నది. స్వంతభవనము ఏర్పడ
వలసి యున్నది. పరిగడ్డి, తవుడు, తెలగపిండి, నెల
చందాలు, సంవత్సర చందాలుమాడ పుచ్చుకొను
చున్నారు. ఇందుకు, ఈసమితి తరపున గోహత,
గోవు, గోమహిమ, గోప్రభావము, కామధేనువు,
మోగతల్లి, ఆను ఆరు గ్రంథములు ఆన్యుతయించు
బడి ఉచితముగ పంచిపెట్టబడినవి.

బ్రష్టియ ప్రెసిడెంటు శ్రీ రావుబహదూర్
మోతే గంగరాజు జమీందార్. వైసుప్రెసిడెం
టును బ్రష్టి శ్రీయత మద్దుల వెంకట చిన్నరాజు
శ్రేష్ఠిగారు. బ్రష్టియను పెక్కుటరీ శ్రీయత పోలి
కెట్టి గోపాలస్వామిగారు. వీరితోపాలు రు 500-
లిచ్చిన కాశ్యక ధర్మకర్తలు 28 మంది గలరు.

(వాసవి)

1931 సం॥రం లెక్కలప్రకారము ఆంధ్రదేశపు
శ్రీలలో నూలు వడకునట్టియు బట్టలు నేయునట్టియు
పృథులవల్ల జీవించువారి సంఖ్య జిల్లాలవారిగా యీ
దిగున నీయబడినది.

జిల్లా	నూలువడకు ట నేయుట పృథులవల్ల జీవనం	వారిమీద ఆధారపడిన వారు	మరొకసహా యవృత్తి
గంజాంఏజన్సీ	508	121	204
డిటో మామూలు	3914	1338	275
వికాఖుపట్నం ఏ	818	358	189
డిటో మామూలు	6259	3528	177
తూ॥గో॥ ఏజన్సీ	18	5	—
డిటో మామూలు	3540	1145	95
చ॥గో॥దావరి	1399	481	98
కృష్ణా	2238	499	504
గుంటూరు	3888	1489	614
నెల్లూరు	1980	2205	832
కడప	1718	882	61
కర్నూలు	1829	487	472
బళ్లారి	3629	481	185
ఆనంతపురం	2054	585	154
చిత్తూరు	2943	694	101
బంగినపల్లిఏజెంటు	148	17	12
మొత్తము	40870	14263	8422

నూలువడకు పృథి మఖ్యంగా శ్రీలలోనీ
వ్యాపించవలసియుండెను. ఈపృథి బాగా నశించి
వటుల వైఅంకెలవల్ల తేలుచున్నది.

శనివారపు నువ్వారావు.

శ్రీ విద్యాపంథులు

ఆంధ్రయువలీసంస్కృతకళాశాల, రాజమండ్రి
గత నవంబరు మాసమునం దీ కళాశాలకు దర్శించ
గల్గి భాగ్యము లభించినది. ఆంధ్రదేశమునం దంత
టను విఖ్యాతికొందిన మరియొక సంస్థ యిట్టికే,
శ్రీమదున్నవదంతులచే బ్రతిష్ఠితమైనది, గుం

టూరులోనున్నదియని వినుచున్నావేకాని దానిం గాదు భాగ్య మింకను లభించనందుకు విచారించు చున్నాను. "రాజులు కలఁచిన గాజాకంబములకుఁ గలవా?" యనునట్లు రాణ్య హేంద్రపురమునఁగల యా యాంధ్రయువతీ సంస్కృతకళాశాలను జేపట్టి యున్నవారు వైశ్యరాజులు. దీనింబట్టియే యీ విద్యాసంస్థకు మొదట వైశ్యసేవాసదన మను పేరుం డెను; కాని యది, యేలూరి విద్యసీమణియగు శ్రీమతి చందూరు రత్నమాంబగారి హితోపదేశాను సారముగా "ఆంధ్రయువతీ సంస్కృతకళాశాల" యని మార్పఁబడెను. ఆంధ్రజీనుండియు నీ కళాశాల యందుఁ గేవల వైశ్యశాలికలేకాక కదితర వర్ణముల వారును తేరి విద్యాలాభము నొందుచున్నారు. "హారేవ్యవహారే లజ్జానకారే" యను సూక్తిసను సరించి మోమోటములేక ఉన్నదియున్నట్లు చెప్పి కార్యముఁ జొచ్చునడఁజేసిన యీ సోదరీరత్నమునకు మా ధన్యవాదములు. ఆదియటులుండ నింక నీ సం స్థను గన్నతల్లి విద్యావతియగు శ్రీ బత్రిల కామా త్మమ్మగారు. ఈయమను జాడఁగనీ మద్రాసులో నున్న లోకవిఖ్యాత, సిప్టర్ సుబ్బలక్ష్మి అమ్మల్, లి.యె., యల్.టి.గారు, వెంటనే వా మనసునఁ బొరిరి. "తమ కార్యంబుఁ బుత్త్యజించియుఁ బరార్ ప్రాపకు"రాండ్రగు నిట్టి సోదరీమణుల బుగమెట్లు తీర్చు కొనఁగలమా యనిపించును. వెండియు నీ విద్యాలయమునకు ఇతర వైశ్యసోదరులిచ్చినది యటుండగా, —తా మొక్కరే రమరమి రూ. 300000 లనిచ్చి దీని కా చంద్రతారారక్మసుస్థితకఁ గూర్చిన శ్రీ మన్నాశం రామలింగయ్య శ్రేష్ఠిగారి శేమని కొనియాడుట!!

ఇట్టి మాతాపితరులుగల యీ విద్యాలయము పాపనగౌతమీతీరవిరాజితము, హేంద్ర యూని వర్సిటీవారు స్వీకరించుటయు నొక విశేషము.

కళాశాలయందుఁగల వసతులు మిక్కిలి యను మాలములైయున్నవి. స్థితిగతులనుసరించి విద్యార్థిని

యూచితముగనో లేక యేదో కొంత నియమితధనము నిచ్చియో యిందు హాయిగాఁ జదువుకొనవచ్చును. మన సోదరీరత్నమగు కామాత్మమ్మగారికిని మరి కొంద రుపాధ్యాయులకును బాకకాలయే యిల్లును, విద్యార్థినులే నిద్దలనైయుండుట మహదానందకర మగు విషయము. వర్ణభేదము పాటించఁబడుచున్నను, అది యంత యవమానకరముగను, రాధాకరముగను లేనేలేదనుట వాస్తవము. ఇది యొకమాదిరి సమస్త కుటుంబమువలె నెంతో యింపుగాఁ దోచును. చదువుజేసలయందు జదువుటయుఁ దదితర సమయ ములయందు మరేదైన నొకపనికెవచ్చెడి చని నేయు టయే యీ సంస్థయందలి సాధారణవిధులు. విధివశ మున దుఖితలైయున్నవారేయైనను, ఈ సంస్థ యందుఁజేరి సర్వదుఃఖములను మరచి, సర్వదా సం తోషచిత్తలై సరస్వతీపాద సామీప్యమును మొందు చున్నారు. చెప్పదగిన పుస్తకభాండాగారము, నీని మొదలగు సంగీతాయుధములును, దదితరములైన జేరు జేరు చనిముట్లును కొదవలేక యొప్పుచున్నవి.

సాహిత్యము, సంగీతము, కుట్టుచని, జర్రతార్ చంకీ బుటేదారీ చని మొదలగు విషయము లిందు జక్కఁగా జేర్పఁబడుచున్నవి. హిందీభాషాధ్యయన మున కీ సంస్థయందెక్కువ యాప్యాయిత జాపట్టు చున్నది. ఏతావతు బ్ర|| శ్రీ|| గొర్రి మూర్యవారా యణకాశ్రమిగారివంటి వయోవిజ్ఞానవృద్ధులగు "ప్రాతకాలపుఁ బండితు" లింక మరియొద్దరు ముగ్గు రుండినయెడల నింకను లాగుండునేమోయని వా యాలోచన. 'ఏమైనఁగానీ' యని బరువుమోయఁ బూనుకొన్న వదాన్యచక్రవర్తులు, లెస్సగు వాలో చించఁదగిన విషయమేకాని యిది యేదో "కాన్ ఖమ్మీ దిర్ఖమ్మీ" ప్రపంగమని యెంచఁబడకుండుఁ గాక! మదరాసు సేవాసదనము, కారదాహోము మొదలగువాటితో నిది కులఁదూగి యాంధ్రదేశ యువకులకు నిశ్చయముగా నుపయోగకారియై యుండవలయునన్నయొడ వయస్సుచేతను జ్ఞానాను

భవములచేతను బండివారే యిట్టియెడ నాచార్య పీఠములు దుండవలెనని మరియొకతూరి మనవి చేయుట పిట్టపేషణముకాదు. అది యటలుండ నిండు. సంస్థయందు నా జాచినంతవరకుఁ బ్రతి తరగతియందును విద్వలు పరమోత్సాహముతోఁ జదువుకొనుచున్నారు. ఈపట్టణము, సమృద్ధి కొరకై యెదురు మాచువారుగాక, బద్ధాంజలమై పది నేయుచున్నారు.

శ్రీ కామాక్షమ్మగారికిఁ నుడియెడమ భుజముల వలెనున్న కార్యదర్శులు యధార్థముఁ గార్యదర్శులే. ఇట్టి దేశహితైషులగువారు పట్టిన పట్టువల్లనే యీ సంస్థ యాంభించి పది పండ్లదండెండ్లు గాక మునుపే నిట్టి మందిరికి వర్ధిలదనుట యధార్థము. ప్రవాసగ్రహమువలన నిది యాతీరున నీ పట్టియందుఁ గాక!!

శ్రీమదన్నపూర్ణా జాతీయ బాలికాపాఠశాల
వీలారు.

శ్రీయంత మాగంటి బాపిసేథుగారి ప్రథమ కళ త్రమగు నన్నపూర్ణాదేవిగారి స్థానికముగా నీ పాఠశాల నెలకొల్పఁబడినది. దీనిని నిర్వహించుచున్న యిల్లాలు శ్రీమతి కలగర పిచ్చయ్యగారు. ఈయమ యొక్కతయేకాక యీమే భర్తయగు శ్రీయంత రామస్వామి చాదరిగారును మరికొంతమంది శ్రీ పురుషులును, అభిమానవేకనులై యీ పాఠశాల కొరకుఁ దమ రక్తము నీరునీసికొనుచున్నారు; ఈ పేదముత్తెరువను దర్శించి "ధన్యోష్టి" యనుకొంటిరి. ఈ యిల్లాలు తనవొందిన భారత జాతీయతాభావ మనుట యతివయోక్తికాదు. ఈ పవిత్రస్థానము, పెద్దపెద్ద చదువులేనియుఁ జదువలేదు. అట్లులే పెద్ద పెద్ద మాటలుగూడ నాడనేరదు. కార్యదీక్షయందు మాత్రము "భల్లూకపుంబట్టు" గలది.

గ్రామగ్రామమునకును బలైపడెను బగలనక రాత్రియనక నిద్రలేక యాహారముగొనక సంచార

ములునీని ద్రవ్యమును సముపార్జించి యీ చిన్నిపాఠశాలను నడపుచున్నది. కాయకష్టమువల్లనే తీవ్ర యాత్ర నేయువారి బాలికలెందరో యీ విద్యాసంస్థ యందు జదివికొందున్నారు. ఇల్లు కట్టుటకుఁ గాన లసినంత స్థలమున్నదికాని ద్రవ్యములేదు. "నెల కొక వాయిగడాల చీపుననైవా ఇప్పించందయ్యా" యంటే "చైప్పోపుకే భంగం కలిగించుకోమంటారా?" యనుచున్నది సామాన్యలోకము. ఇంక శ్రీమంతులో పేరు ప్రతిష్ఠలకై పెద్ద పెద్ద ఖర్చులు వెట్టువారేకాని యీపేద "పాఠశాల" మాటలఁ జెవిఁచెట్టరు. తథాపి పాఠశాలమాత్రము నడచుచునే యున్నదికాని స్వస్తి చెప్పఁబడుటలేదు. శ్రీమతి పిచ్చయ్యగారి యాత్మబల మెట్టిదో దీనివలన చెలియ నగునగరా!

చదువును, సంగీతమును, గోలాటమును, చేతి పనులలో ముఖ్యముగా మూలతీయటము సామాన్య మగు చిత్రలేఖనము మొదలగునవియు నిందలి విద్వలకు శ్లోఽబడు విషయములు. అన్నిచాతుల బాలికలును సమాచారములు గలిగియున్నారుగాని భేద మే మాత్రములేదు.

వీలాయనగరవాస్తవ్యులగు పిన్న పెద్ద నీ సంస్థ యందభిమానమువహించి శ్రీమత్కలగర దంపతుల యాశయములు ఫలించఁజేయుచురుగాక!

• • • [పక్క|| మూర్తి.]

వంటింటి పారిశుధ్రత

అడవాళ్లకు చదువులేకున్నవయ్యి, ఉద్యోగములు మఱి, క్లబ్బులలో ఆటపాటలు ప్రారంభిస్తే యింట్లో వంటపెంటా మూలఁబడి హోటలు పెద్ద మ్ముల ప్రసాదమే సంసారాలకు పాస్త్రమందని ఒక క్రొత్తభూమి కొన్నిమూలలలో నిచ్చుడివ్వడం విని పిస్తున్నది. కాని ఒక సంగతి నిజము. ప్రస్తుతము మనదేశములో నున్నవాదిరి వంటయిండ్లలోను, ప్రాయ్యమిదమ విద్యావిహీనలై మహోన్మాదపారం లేని మొదలుముగ్గులనుకొన్న వాడొకైన పడకులను వండుమంటి వారికి యెంత అసహ్యముగా ఉం

టుందో ఎవరూ ఆలోచించదు. నెలకు మూడు కోలాదైవా అట్టి ముగ్ధుల భర్తలు పంటపొలాలు పుచ్చుకున్నారంటే ఆకవ్వము తెలిసినప్పుడు. పిదకల పొగంతా కంట్రాకి, కజ్జలమంటంతా మొగమూడికి వ్యాపించి ఊపిరిఆడక మలమల కూడిపోయి ఇంత ప్రసాద మండకపెట్టి విస్తరంటలో పడ్డినీ అన్న మడుగుంటిందనీ, పులును ఒకమటుగు తక్కువయిందనీ, కూరపోవుమడిందనీ ఉచ్చెత్తులేచి శోకమువేయడం మగవారికి తెలుసును. శ్రీచక్ర అంటే ఈ అనర్థాలన్నీ అనుభవించడానికే అని ఈ మహాకయల ఉద్దేశ్యము కాబోలు.

చదువుకున్నంతమాత్రాన, ఉద్యోగముచేస్తున్నంతమాత్రాన, పడమలకు సంసారాలమీద ఆధిపత్యములు వచ్చి, పంటపెంటా పూనుకలపెట్టక కుటుంబాలను పూటకుళ్లపాలు చేస్తారనుకోకూడదు. అదవార్లకైనా మగవార్లకైనా పంటింటిలోకి వెలికి పండురానూ అన్నట్లు శుద్ధముగా, వెలుగుగా, చల్లగా వుంటే ఎట్టి విద్యావతియైనానరే పండడ మొక చిత్రకళగా భావించి పూటకుంటింటి తిండి తెప్పించు తానన్నా వద్దని పట్టుపట్టదా? పాశ్చాత్యదేశాలలో శ్రీమంతుల పంటిల్లుచూస్తే ముచ్చటవేస్తుంది. అక్కడ విద్యుచ్చక్రిమిలే పంట! మన దేశములో నింతవేగ మదిసాధ్యముకావన్నా అక్కడ పామాన్యకుటుంబముల పంటిళ్లలాగేనా మన పంటిళ్లుంచుకోరాదూ? వారి పంటింటికి తక్కిన గదులకువలె మంచి కిటికీలు; గోడల తక్కువ మనీ అన్నమాటయొండదు; తలుపులు, అలైక్రాలు అద్దాలలాగుంటాయి. అసలు ప్రాయ్యయొక్క నిర్మాణమే చిత్రముగా వుంటుంది. మంటపైకి కనపడకుండా పాయ్యికి తలుపులు వుండడంచేత పెగయైనాపయికిరగలదు. పొగ తిన్నగా చిమ్మినిలోంచి యింటికిప్పుమీదకుందిమా? అంత రిక్తమార్గానపోవలసిందేకాని పంటింటిలో యొక్కదా కనపడదు. పొకములు తయారైనవో లేవో చూరుకోవడంతప్ప మధ్యతరగతి యిల్లారికి మన అదవాళ్లు

పడేపాస్తేమీవుండవు. దీనికి ఖచ్చేమీ యొక్కనగాను. బుద్ధిమాత్మక, శ్రద్ధపెట్టి అట్టిది స్వయంగానే కట్టుకోవచ్చును. అయితే మన హిందూసంఘం ఒకవిషయంలో ఏమిటి, ప్రతివిషయంలోనూ తాతలూ ఆచ్యలూ పెట్టిన పరపడిమీద కళ్లుమూసుకొని గ్రుడ్డిగాపోతూవుండడమేకాని స్వబుద్ధి నట్టే కష్టపెట్టుకోదు. కాని యే పుణ్యాత్ముడైనామాదిరి కొక్క పంటిల్లు అట్టిది కట్టించాడంటే అది చూచి తక్కిన కుటుంబాల ఆదవాళ్లుకూడా అట్లాంటిది కట్టించేదాకా పురుషులను బ్రతిమలాడి, దిరకాలము నుండివచ్చుచున్న తమ కష్టములను తరించి, పరిశుద్ధముగా ఇట్టే పంటచేసిపెట్టి, తక్కిన కాలము నెల్లా చదువులోనో, ఉద్యోగములోనో, క్లబ్బులోనో, ప్రజాసేవలోనో వెళ్లుచువుంటే యేమి అపరాధం వచ్చిపడుతుంది! పంటిల్లు చూసుకుంటావా ఊరి పనులు చక్కపెడతావా అంటే కెంద్రా చేయగల మనోమన అదవాళ్లు ధీమాగా జతాబుచెప్పరూ?

శ్రీసమాజము రాజమండ్రి

శ్రీమతి పెద్దాడ నుబ్బుమ్మగారు, చల్లపల్లి సీతమ్మగారు మొదలగు పెద్దల చేరి పనిచేయుచున్న యీ సమాజము కూడ నొకవిధ్యాలయమే యనవచ్చును. ఇంటియొద్ద పనిపాట్లు ముగించుకొని భర్తలు కార్యాలయముల కేగినచెనుకఁ గొందరు యువకులిందు విద్యాభ్యాసము చేయుదున్నారు. ఒకరిద్దరాచార్యుల వారసమాజమున నుపాధ్యాయులైయున్నారు. ఈ సంస్థయొక్క యార్థికవిషయములగూర్చి గతమాసమున నిందుఁ దెలుపఁబడి యున్నది. దేశభక్తున్నరికి లేవగ్రలనఁదగునట్టి సంస్థలనుబోషించుటదేశీయులకుఁ బరమార్థమని పలుమారు చెప్పువలసిన యగత్యము లేదుగదా! మరియు నూరికి దూరముగనున్న యిన్ని సుపేటకీసంస్థయొందుట యత్యవసరముగాఁ దోచుచున్నది.

ఇట్లు

పత్రికామార్తి.

గ్రంథవిమర్శనము

కొండవీటి విజయము

చెన్నపురి విశ్వవిద్యాలయమువారు నిర్ణయించిన విద్యత్పరీక్షాపాఠము (గ్రంథములలో కొండవీటి విజయ మొకటి. ఇది క్రాంతిపాతన నలువది పుటల పరిమితిగల ఖండకావ్యము. సుప్రసిద్ధులు కావ్య తీర్థ బంధుమల్లి మల్లయ్యశాస్త్రిగారు దీనిని రచించి యున్నారు. రచనప్రధానములగు ఖండకావ్యములు తెలుగున అరుదనియు, అందుచితమును చారిత్రక కథామేళనము కలవి చాల తక్కువనియు నెంచి శాస్త్రిగారి గ్రంథమును రచించఁబడినది తెలియుచున్నది. “ఇట్టితీరు గ్రంథములుగూడ వాంగ్రభాషాపరిపూరిత కలంకారములు కాగలవని నా నమ్మకము” అను శాస్త్రిగారి “రెండు మాటలే” ఇందులకు నిదర్శనము.

దీనికి పరిచయమును వ్రాసిన శ్రీ గిడుగు వెంకట సీతాపతి చంతులగారు గ్రంథప్రాస్తవ్యమును బాగుగ నెల్లడించిరి. ఇందలి భావ, కథ, కావ్యమునకు మిక్కిలి యనుసారములనియు, దీనిలో ప్రాచీన ప్రబంధముల పోకడల, నవీనకవిత్వపు పోకడలు, రెండును రమ్యముగా నమరియున్నవనియు సకల శాస్త్రవిశాసదులను శాస్త్రిగారు తమ శాస్త్రపరిజ్ఞానమును రసపోషణకున కనుకూలముగఁ జెప్పుచోట్ల మీదిందిరినియు, కర్ణములకుఁ గట్టువుగాని “ఇవ్వపు” మొదలగు గ్రామహరికవచములను బ్రయోగించుటచే శాస్త్రిగారు వ్యాకరణమునకుఁ బూర్తిగ లొంగిపోలేదనియు ఈ చిన్నకావ్య మున్నరేణిలో నుండు విద్యార్థులకుఁ బాత్యగ్రంథముగా నియమింపఁ తగినదనియుఁ దగు ప్రోత్సాహమున్నచో శాస్త్రిగారిట్టి గ్రంథముల నింకను లెక్కింపి రచించి భాషాసేవ చేయగలవారైనను చంతులగారు రచించిన పరిచయము.

విచారించి చూచినచో చురచయమునందు మాచింపఁబడినంత నవ్యత, ఉత్తమశ్రేణికే పాత్యమును నవ్యత యిందెక్కువగఁ గనుపించుచున్నది. ఇట్లు చెప్పట సాహసమని కొందఱు తలంపవచ్చును. కాని శ్రీ శాస్త్రిలుగారు పాండిత్యమునందును, చేయరీతులతో పురాణము చెప్పటయందును ప్రసిద్ధులైనట్లు కవిత్వమునఁ బ్రసిద్ధులైయుండలేదు. కావున శ్రీ శాస్త్రిగారి గౌరవమున కీ చిన్నవిమర్శనమువలన నట్టి కళంకమును కలంగఁబాలదని మాయాపా. ఇందలి తత్త్వమును వివరించుటకే మా ప్రయత్నము. ఈ గ్రంథమునకు “కొండవీటి విజయము” అని శ్రీ శాస్త్రిగారు పెట్టిన పేరు, “కొండవీటి ముట్టడి” అని మార్చిన బాగుండునేనా! ఏమందురా! ఇందుఁ కొండవీటి రాజుతోఁ గృష్ణరాయలు యుద్ధము జరిగించినట్లు వర్ణింపఁబడియుండలేదు. యుద్ధము జరిగినపుడే విజయమునకుట అన్వర్థమునని మే మనుకొనుచున్నాము.

ఇందు కథాభాగము రమణీయముగనున్నదని చెప్ప వీలుపడకున్నది. కృష్ణరాయలు, మంత్రి తిమ్మరుసుతో నాలోచించి, కొండవీటిని జయింపఁజేయటయు, కొంత పైవ్యయచే దుర్గమును ముట్టడించి దుర్గాధ్యక్షునికి పాయముచేయవచ్చు ప్రతాపరుద్రగజపతిని కొంత పైవ్యయతో నోడించుటయు, కొన్ని నెల లట్లుండినపిదప దుర్గాధిపతి రాయలను శరణుజొచ్చుటయు నిందలి కథాభాగము. పాయంకాలమునకుట, శివరములకేగుట, సూర్యోదయమగుట యిట్టి విషయములు, తద్వర్ణనము లిందెక్కువగలవు.

ఇందు వీరము ప్రధానరసము. కాని నడుమ నడుమ అప్రస్తుతముగ యుద్ధాలోచనయందున్న రాయలవిషయమున శృంగారము వర్ణింపఁబడి యున్నది. ఇది ప్రస్తుత రసవిరుద్ధము. ఇట్టి వర్ణన

ములు ప్రాచీన ప్రబంధములలోనున్నను ప్రకృత రస విరుద్ధముగ శేపు; ఒకవేళ యున్నవనుకొందము. అట్లయినను ప్రాచీన ప్రబంధముల రీతిగాక యిందు నవ్యత నియత్యవలసియున్నది. కావున మీది విషయ మనుచితము.

ఇందచ్చటచ్చట శాస్త్రీయవిషయము లిమిడి యున్నను, అవి సామాన్యల కర్థమగు స్థితిలోలేవు. కొన్ని యర్థముగనున్నను, కవిత్వ నవ్యతకవికంటక ములు. భావము, రసము ప్రధానముగాగల కావ్య ములలో నిట్టి కఠినవిషయము లుండుటచేతనే యిచ్చటివారిఁ ద్రాచీన ప్రబంధములనినఁ దలసింపి కదా!

ఇకఁ గవిత్వమును విమర్శింతము.

“శ్రీవరునిన్ సదాశివునిరించులఁ దానుస్మరించి
వారికిఁ

శ్రోవగసంహరింప జగముల్ సృజియింపగ
శక్తులిచ్చి కా
రీ వరలక్ష్మి కాదలల్లెదలరించి.....”

ఇందు బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరుల క్రమము వ్యత్యస్త మైనది. సృష్టి మొదటిది. రక్షించుట రెండవది. సంహరించుట చివరిదికదా. పోనీ, యా క్రమమైన చివరివఱకు నడువలేదు. లక్ష్మి, కారీ, కారద లని క్రమముగఁ జెప్పవలసియున్నది కదా? ఇచట క్రమ భంగమును దోషము దుర్నివారము.

పద్యము 8.

“కవులెవఁడు బాతికొక కావ్యమునొక్కడవల్ల”

ఇందు మన మెఱింగిన అపరిగజములు కృష్ణరా యని యాస్థానముననుండిరా, లేదా? అను వాద వివాదము లింక నుండు నేయున్నవి. “ఉండెడివారు” అను భక్తుమువాదుకూడ రామరానిభూషణుఁడు, రామకృష్ణుఁడు కృష్ణదేవరాయల కాలమున గ్రంథ ములను రచించలేదని వాదించురు. కావున శ్రీ కావ్యీగారిమాట యెంతవఱకు నిజమో విచారించ

వలసియున్నది. మఱియు 5-వ పద్యమునఁగల “కృష్ణ రాయ లప్పాణిని యదమానవలయట” యొక్క కాలవిషయమై సందేహమే కలదు.

ఇందలి వరుసెనిమిదవ పద్యము “కెట్టనికోటయై గిరులుపేర్చెనుశాట్టు మహాన్నంబుగా” అని ప్రాచంభిఁపఁబడినది. కెట్టనిగోడయెయని చెప్పుట సరియగును. కోటయే కవ్యభిప్రేతమైనచో “కెట్టని కోట” యని యుండవలసియున్నది. 22 పద్యము మూడవపాదమున “ఖానుఁ డుద్దండుడై రెన్ను కొలుచుచుండ” అని యున్నది. యతిపోయినది.

30 పద్యము.

“నావినిపల్కెరాయలు భువంబును సంగరకాకు
కంబునన్

నీవసహాయకూరుడవు నిక్కమ నాకర
కాళంబు యు

ద్ధావనినెన్నఁడే నెదటనైనను జాపకయన్న,
నన్ను నే

నే వహివాఁడనో జగముచెట్టులెఱుంగును
రాజాలండునన్”

ఇందుఁ గృష్ణరాయఁ డిట్లు చెప్పు పెంతవఱ కుచితము? కొండమిఁటి యుద్ధమునకుఁ బూర్వము యుద్ధములేమియు జరిగియుండలేదా? వానియందు శ్రీ కృష్ణదేవరాయల ప్రతాపము ప్రకటితము కాలేదా?

98 పద్యము.

“దురమునగెల్పెయొంతువని, తోయనిధుల్వరులందు,
తెండ్లికూ

తురు నదికృష్ణయందు; వినితూర్లమతామునరించ
చక్షిణో

త్తరజలరాను లేఁగెడువిగ్గంబు గవంబడై రెండు
సేవలు

ద్ధురతను రెండుదిక్కుల నెదుర్కొనఁబోయెడు
బాడఁబాడఁగా.

ఇతరుల తోయనిధులు పరుండనుట యగుచితము, తోయనిధిపరుల దనవలెను. మఱియు నిచటి బహు వచనమువలన పముద్రము లన్నింటికిని పరత్వము కలుగుచుండుటచే దక్షిణోక్త తోయనిధులుకూడ వానియందుఁ జేరియున్నవి కదా? ఆపుడు వానికి యద్ధమునకు వెడలు అనకాళి మెట్లు కలుగును?

ఇందు 148 మొదలు 152 వఱకును వేదాంతోపన్యాసము చేయబడినది. అది కాంతరసానుగుణము గాని ప్రకృతసానుగుణముగాను, గ్రంథ పరిసమాప్తి చేయుటకుఁ బూర్వము దీనిని బంధించుట బాగులేదని తోచుచున్నది.

మఱియు (పద్యము 28) “చని” అనునది “వచ్చి” అను సర్థమునను (ప. 134) “ద్రవ్యము” అనునది “పదార్థము అనగా వస్తువు” అను సర్థములోను వాడబడినది.

కొండపీఠునక (కొండపీఠక అనుటకు) శేర్మరున్ (శేర్మరు అనుటకు) నవలతోద (స్త్రీలనుటకు) నవలాశ్చయు అకారాంతముగనుండ వలసియున్నది.

ఈ మొదలగు అపప్రయోగములు కలవు. ఇవి యందు కఠినపదములు లేకున్నను క్లిష్టావ్యయ మెక్కువగఁగలదు.

ఉత్తమతరగతులకు విరణ్ణింపబడు పదనియ గ్రంథములలో నిట్టిది నియమింపబడుట పరికాతేమో యని తోచుచున్నది.

చక్కా పద్యవరి, సంకా బాపాయమ్మ.

బాలక్రిష్ణశతకము:—

క్రామపైజాన 30 పుటలు. గ్రంథకర్త శ్రీయంత ధమిటిపాటి చట్టాధిరామయ్యగారు యచ్. ఎ. ఎల్. టి. విద్యా విభాగము, పాపీశ్వ సరస్వతిగారు, రాజమహేంద్రవరం గవర్నమెంటు ప్రెయిసింగు కళాశాలలో ఉపాధ్యాయులు, శ్రీకృష్ణచర్యలెల్లయు సంగ్రహముగ 100 గీతపద్యములలో నిమిచ్చబడినవి. భక్తులకు పారాయణచేసుకొనుటకు బాగుండును.

సిద్ధివినాయకచరిత్ర:—

క్రామపైజాన 48 పుటలు. ఇదియు పైగ్రంథకర్త గారివల్లనే రచించబడిన చిన్న పారికథ. సిద్ధివినాయ

కుని జవనము, ప్రజ్ఞలు, చంద్రకావము, సత్రాచలీ బాంబరలీ పరిణయములు సంగ్రహముగ గలవు. విశా యకదవతినాడు కాలక్షేపమునకు బాగుండును.

సంస్కారి:—✓

నెలకు 1000పాద్య, 5, 20, తేజీలను ప్రకటించు లకు 8 పుటల వ్యతిక. క్రిష్ణాశిల్ప ఎలమెట్లు గ్రామ మునుండి టి. శ్రీరాములుగారు ప్రకటించుచుండురు. సాంఘిక ఆరికవిషయములను చర్చించుచుండును. ఏజెంట్లు 1. శ్రీమండగోరుపారు ప్రతికాధిపతితో సంప్రదించవలెను.

వేదకాలపుస్త్రీలు:—

క్రామపైజాన 188 పుటలు. వెల రు. 0-10-0 గ్రంథకర్త కొవ్వూరువందరి ఆంధ్రగీర్వాణ పీఠాధ్యక్షుడు జటావల్లభుల పునుమోత్తముగారు వి. ఎ. వేదకాలమునాటి స్త్రీపురుషుల గౌరవస్థానములు ఆచారవ్యవహారములు తెలియక పవిత్రములను సంస్కారములు గూడ మిగుల విపరీతవాదములు చేయుచుండురు. విశ్వము గృహకృత్యములయందును గా ర్హస్థకృత్యమునందును నియమములు యే క్రమగు నను యములయందు స్త్రీసభలయందును పురుషులసభల యందును గూడ రాణించును, వైదికస్త్రీ సుగుణముల యందును ప్రతిభయందును నెట్లునుమానయై రాణిలైనో గ్రంథకర్తగారు బహుగ్రంథపరి శోధ నముచేసి పోవాహారముగ తేటతెలుగు గద్యములో వాంఛలకు తెలియజేసినారు.

చిత్రగుప్త (హరిజనసమితి):—✓

మహాత్ముడు ఆంధ్రజేతమునకును మదరాసు నగ రమానకును పచ్చుటయందు ఆంధ్రులహస్తపద్మముల కర్పించుట కత్తిప్రయత్నమున సంపాదకు శ్రీ ప్రత్యేక సంచికను ప్రకటించినారు. వ్యతికయందలి వ్యాస ములు పద్యములు, గేయములు, చిత్రములు మొదలగు నవియెల్లయు మహాత్ముని మాహిమలను హరిజనుల నుద్ధరించు ఉపాయములను నూచించుచుండుటచే సంచికయెల్లయు మిగుల రసవంతముగ నున్నది. సంచికను పంపించినవారికి హరిజనుల కష్టములయొడ సాదుభూతి ఉదయింపకమానను. విడివృత్తి రు. 1-8 లుమాత్రమే.

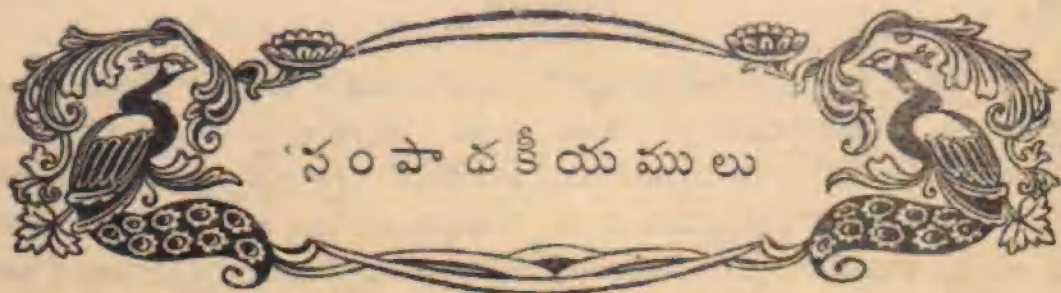
హరిజనాభ్యుదయము

డిసెంబరు 10వ తేదికి మహాత్ముడు డిల్లీ చేసెను. హరిజనులు వసించు ప్రదేశములను దర్శించెను. బిర్లామిల్లు వనివారు రు 2000 లు సమర్పించిరి. మధ్యపానమును చుట్టలను నూని అవిధముగా వచ్చుధవము నిమ్మని మహాత్ముడు వారిని కోరెను. పాపంకాలము జమా ఆమిలియా విద్యార్థులు రు 101 లును, వారు పెంచిన కూరలను, ఖద్దరును హరిజనులకు పంచి పెట్టిరి. క్రైస్తవ్యుగా రైస్సులో జరిగిన సభకు లక్షలకొలది జనులు వచ్చిరి. జపాను ప్రతినిధులు, అమెరికీ సభ్యులు, ఢిల్లీ నాయకులు విచ్చేసిరి. లక్ష్మీవారాయణ గడ్డోడియాగారు రు 5100 లును, జపాను ప్రతినిధులు రు 101 లును, యిచ్చిరి. ఢిల్లీలో మొత్తము వసూలు రు 10000 లు అని గడ్డోడియాగారు చెప్పుచున్నారు. ప్రాత ఢిల్లీలో హరిజనులు వసించుదురు. క్రొత్త ఢిల్లీలో ప్రభుత్వోద్యోగస్థులు మొదలగు శ్రమంతులు వసించుదురు. ప్రాత ఢిల్లీకి క్రొత్త ఢిల్లీకిని గలంతేదేద మించే సగరము నను లేదని మహాత్ముడు నడిచెను. మధ్యపరగణాలలో రు 75000 లును, ఢిల్లీలో రు 20000 లును హరిజననిధి వసూలయినట్లు తెలియుచున్నది.

18 వ తేది ఉదయమునకు ఆంధ్రప్రదేశ్ మనందలి తెలవాడ పట్టణము గాంధీ మహాత్ముడు విచ్చేసెను. దుర్గావీలాసమున విడిచి చేసెను. కేవలాయమునకును, ఈడుపుగల్లు, మొగల్ రాజపురం పడమటింక మొదలగు గ్రామములకును వెళ్లిరి. తెలవాడలో కొందఱు గృహస్థులును కొన్ని సంస్థలును కలిసి రు 2000 లును కక్కిన గ్రామములవారు రు 800 ను కానుకలిచ్చిరి. గ్రామములలో వేసవేలుజనులు మహాత్ముని దర్శనమునకు వచ్చుటచే మహాత్మునకు మోటారులు కారు దిగుటచే నీలుచేక బండిలో నుండియే యుపస్థాపించిరి. వివిధ సంస్థముల వారిచ్చిన కట్నముల కలిపినచో 18 వ తేదిని తెలవాడ ప్రాంతముల

వసూళ్లు రు 4200 వగదు, రు 1000 లు ఖరీదుగల వగలు అని తెలియుచున్నది. 17 వ తేదిని ముదునూరు గ్రామములో 2 కేవలాయములను తెరచెను. 500 రూపాయలు వసూలయ్యెను. అనేక గ్రామములవారు మహాత్ముని రాకకై కోడ్లమీద వేదియండి కారులో మహాత్ముడు నిద్రించుచుండుటచే యెట్టి భంగమును కలుగజేయక చల్లగా కట్నములనిచ్చి కారును పోనిచ్చిరి. 17 వ తేది పాపంకాలము 5 గంటలకు మదిరీపట్టణము వెళ్లిరి. 8 గంటలకు జరిగిన బహిరంగ సభలో రు 800 లను సహ్యవసంఘమువారి సంగిరి. పమిడిపాడు అంగలూరు చల్లపల్లి గ్రామములకు కూడ వెళ్లెను. 18 వ తేది ఆఖరుకు వసూళ్లు రు 10700 లు వగదు, ముమారు రు 1000 లు వగలు. 5 కేవలాయములు హరిజనులకు తెరవబడెను. మహాత్ము డెక్కడ దొరకిన ఫలముల నక్కడి హరిజన రాలార కిచ్చుచున్నాడు. నూలును చర్మాసంఘములకిచ్చి బట్టలు చేసి హరిజనుల కిచ్చివేయుమని చెప్పుచున్నాడు. సిద్ధాంతములో అడుగుమిల్లి గోపాలక్రిష్ణయ్యగారి ధార్మిక ర్మత్వముననున్న శ్రీ సంతాన గోపాలస్వామి వారియొక్కయు, శ్రీదుర్గా వాగేశ్వరస్వామివారి యొక్కయు దేవాలయములను మహాత్ముడు హరిజనులకై తెరచెను.

20 వ తేదికి మదరాసువచ్చి కార్యోచనము ఆరంభము పుచ్చుకొని, ప్రదర్శనము తెరచి, మతాసంఘమువారి కానుకలంది పాపంకాలము తిలవపూటుపడ ఉపన్యసించెను. 21 వ తేదిని ఆఖిలభారత శ్రీసంఘము, పెంబలూరు కాత్మిక సంఘము, విద్యార్థి సంఘముల కానుకలంది అనేక కుప్పములను దర్శించెను. 22 వ తేదిని ఆంధ్రమహాసభలో క్రియంత డేకోధారక కాశీనాథుని వాగేశ్వరరావులకును గారి ఛాయాచిత్రమును బహిరంగపరచిరి.

మహాత్ముని సనాతనవాణి:—

18

మహాత్ముడు ప్రాచీన ఋషిగణంబులో చేరవలసిన మాన్యుడు. మహర్షుల మతములలోకూడ భేదములేకపోలేదు కాని అంతమాత్రమున నెవ్వరి మతమునకుగాని సనాతనత్వలోపము రాదు. అందుచేత మహాత్ముడు తాను సనాతనుడని చెప్పుకొన్నచో ప్రస్తుత సనాతనులకు కొందరకు కటువుగ వివరమును అతని తలంపులో నవసర్య మెట్టిదియులేదు. వర్ణాశ్రమములు హిందూమతముయొక్క ప్రాణములని సనాతనులందఱితోబాటు అతనును అంగీకరించుచున్నాడు. వర్ణము వృత్తిని నిర్ణయించుచున్నది. కనుక ప్రస్తుతము ప్రపంచమునెల్ల పీడించుచున్న నిరుద్యోగనమస్యకు వర్ణమొక భీమావంటిది. ఒకవర్ణమువా రితర వర్ణములోనికి పోకూడదను నియమము పెట్టుకున్నందువలన ఏవృత్తిగాని వశించక, అత్యధిక సంఖ్యాకులచే నిబిడికృతమై సప్తకరముగాక, సకల వృత్తులును, వర్ణములును వర్జిల్లుచు విహితజీవనముకొని కెక్కువదింత సము పెట్టుకొనకుండ పరదీనితనమున తరించుటకు మంచి సౌకర్య మేర్పడుచున్నదని యతడు వివరించియున్నాడు. ఆశ్రమధర్మములు ప్రతివర్ణములోని వ్యక్తులును అను

సరింపజేసినవే. బ్రహ్మచర్యమున జీవనమునకు సిద్ధమగుట, గార్హస్థ్యమున ఉత్తమజీవనమును నెఱపుట, వానప్రస్థమున జీవనసంరంభమునుండి తొలగుట నభ్యసించుట, సన్యాసమున జీవన్ముక్తిబడయుట ఆశ్రమధర్మముయొక్క రహస్యము.

ఈ వర్ణాశ్రమము మానవజీవనమునకు సహజమైన ధర్మమైనను, హిందూమతమువలె దీనియొక్క ప్రాశస్త్యమును నొక్కిచెప్పి, పురాణాదులమూలమున ప్రజలకు గఱపి, ఆచారవ్యవహారములవలన వారి కభ్యాసముచేసి దీనికి మఱియే యితర జాతియు ఘంటాపథము నేర్పరచలేదు. జనుల యజ్ఞాసమువలన నేమి స్వభావచార్యల్యమువల్లనోమి యీ ఆచారము లిప్పుడు కొంచెము తారుమారై విసుగును విరోధమును కలిగించుచున్నను దానిలోనికి దూరిన లోపములను తొలగించి నిలబెట్టుటలోనే హిందూమతముయొక్క నిలకడయున్నది కాని లేనిచో అది అస్యజాతీయతలలోను ఆచారములలోను సంకరమై రూపుమాయు నని విశ్వసించువారిలో మహాత్ము డొక్కడు.

అయితే ప్రస్తుతపు టాచారములు హరి జనులకు వర్ణమునియ్యకుండ నిరాకరించు

చున్నవి. తక్కిన అన్ని సంఘములును నేదో వర్ణమునకో ఉపవర్ణమునకో చెందు చున్నవి కాని పాపము వారికి వర్ణములేదట. ఇది అన్యాయము. గౌరవనీయమగు వృత్తి నవలంబించి శాంతిముగ ప్రవర్తించు సంఘమునకు వర్ణము లేకుండుటెట్లు? ఎప్పుడో ఏకారణముననో తక్కిన సంఘములన్నియు వారికి వర్ణమునీయక నిరాకరించియుండెనట. ఆకారణముచేతి నేడుకూడ వారి నవర్ణులుగా పరిగణింపవలెనట. వర్ణముయొక్క ప్రభావ లక్షణములగు సదుద్యోగము శాంతజీవనము వారవలంబించుచున్నంతవరకు వారికి వర్ణములేదనుట యదార్థమున కవచారమగును. వారు హిందువులైన కాకపోవలెను, వృత్తియైన లేకపోవలెను, లేనియెడల వర్ణము లేకుండుటెట్లు? వారు హిందువులు కాదను విపరీతవాదము నిదివరకే హైందవుడును చేయలేదు. వారికి వృత్తికలదనుట ప్రత్యక్షముగ కనిపించుచున్నది. ఇక వర్ణములేదనుట కర్థములేదు గనుక పకల వర్ణములవారు నట్టి గౌరవాదుల కర్హులై యున్నారో వారును నట్టి గౌరవాదుల కర్హులై యున్నారు. సమస్త వర్ణములకును తెరచియున్న బావులు, చెరువులు, బడులు, సభలు, కొలువులు, గుఱలు వారికి తెలివము అనుట బలాధికార నిరంకుశ దుర్వినియోగముగాక నేటిమి? మహాత్ముడు వారికి హిందూసంఘమిచ్చిన కృత్రిమమగు అవర్ణత్యమును తొలగించుచున్న ప్రబోధించుచున్నాడు. అవర్ణత్యమునకే మాటుపేరు అస్పృశ్యత. కృత్రిమమగు అవర్ణత్యభావ

మును మనము తొలగించుకొనుటయే మహాత్ముడు చెప్పుచున్నట్లు సవర్ణులు చేయించుకొనవలసిన ప్రాయశ్చిత్తకాండ. వారిని హిందువులుగ మన మంగీకరించినచో, వారి వృత్తి మానవశ్రేయస్కరమైనదనియు శాంతియు క్షమనియు మనమొప్పుకొన్నచో, వారిని సవర్ణులుగ మన మంగీకరించనియెడల: మనము ఆత్మద్రోహము చేసుకొనుచున్నామనుట కాటంకమున్నదా?

మహాత్ము డెక్కడక్కడకు వెళ్లినను ఈ సనాతన దివ్యవాణినే దిక్కులు పిక్కటిల్లునట్లు మ్రోయించుచున్నాడు. అంధదేశములో కృష్ణామండల సంచారమును మదరాసునగర సంచారమును ముగిసినవి. అతనెక్కడక్కడ విడిసినను, యేయేత్రోవ వెంబడి నెరిని కాటుపోవుచున్నను అందందెల్ల లక్షలకొలది జనులు శ్యామలసీరదంబు ననుసరించి జను ప్రవృత్తి యట్లు పరువులెత్తుచుండుటయు, అతనిమాయమైన మాటుచటి క్షణమున నవి యెండపెట్టిన యాకసంబువలె వెలవెలబోవుటయు. ఏవండుగనా డెట్టి పర్యమునాడు ఈ నగరములు కాని పల్లెలు కాని రోడ్డులుకాని యిట్టి యుత్సవములు, ఉత్సాహములు, దాసములు, ఉపన్యాసములు మొదలగువానిని తిలకించి నవి! ఇదియంతయు హరిజనగాంధీ ప్రభావముగదా! గాంధీమహోదయము ముందర అస్పృశ్యతామేఘములు పటాపంచలై నవి. సనాతనశిష్టులుకూడ ఈ భాస్కరునకు అనశముగ గౌరవపూర్వమైన అర్ఘ్యము నిచ్చు

టను తప్పించుకొనలేకున్నారు. ఈశ్వరసంకల్పమున కెదురెద్ది? అవర్ణత్యహాపమున నున్న ఈ అస్పృశ్యతాపిశాచము నవనాగరికతావ్రభావమున నేమి, మానవప్రకృతిపై నుదయించిన గౌరవభావమువలననేమి, ఋషితుల్యుడైన మహాత్ముడు చేయుచున్న త్యాగము ఆత్మసమర్పణమువల్లనై తేనేమి, హరిజనులపై నుండి తొలగిపోవుచున్నది. దీనిని తిరిగి వారిలోనికి త్రోసిపెట్టగల మంత్ర తంత్రము లెట్టి కృత్రిమనాతనుల వద్దను లేవు. మహాత్ముని దక్షిణదేశ ప్రయాణారంభమునుండియు శ్రీయుత దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు వారికి తోడు నీడయై తిరుగుచు, బెజవాడలోను మదరాసు లోనుగూడ తన దివ్యసుందరమందిరములను బసయిచ్చి వారి యారోగ్యసౌకర్యమున కెట్టి లోపమును కలుగకుండ వివిధోపచారములను చేయుచు ధన్యులగుచున్నారు. మహాత్ముడు చెప్పినట్లు వర్ణాశ్రమవ్రథాన మగు హిందూమతములో ఏజాతయైనను అవర్ణముగాగాని అస్పృశ్యముగాగానియున్న చో హిందూమతము నశించినదనవలెను; లేదా హిందూమతధర్మము నాలుగుపాదములపై నడుచుచున్నదన్న అవర్ణత్యము నశించవలెను. మహాత్మాగాంధీ యుపదేశ త్యమున దేశోద్ధారకునివంటి రాష్ట్రనాయకులు యజించుచున్న ఈ మహాధ్వరము సక్రమముగ నడచి అస్పృశ్యతాభావముచు అవర్ణత్యపిశాచమును వేల్పుబడి హిందూ సంఘమెల్ల నిష్కళంకమగుగాక!

మాతృభాషాసేవ :—

మాతృభాషాసేవ చేయవలయునని కంఠోక్తిగ బలుకువా రనేకులు గలరు గాని, చేయగలవారలుగాని చేసి చూపించువారలు గాని మిక్కిలి యరుదుగానున్నారు. చేసి చూపించుచు కోరికగలవారుకూడ పెక్కుఁబున్నను, దుర్భేద్యమయిన ప్రస్తుతార్థిక దుస్థితి వారి యుత్సాహమునెల్ల చల్లార్చును. కట్టవడి వ్రాసిన పుస్తకములను పెట్టెలో నున్న ధనము ఖర్చుపెట్టుకొని అచ్చొత్తించి, గ్రంథములు చెల్లక పేదవారై దిగులుపడి కృశించుచున్న కవులు గ్రంథకర్తలు ప్రాత సంపాదకులు మొదలగువారు ఆంధ్రదేశముననెల్ల తల్లడిల్లుచున్నారు. ఇట్టి పరిస్థితులలో దిగులుపడి క్రుంగిపోక శ్రీయుత చాగంటి శేషయ్యపంతులుగారు తూర్పు గోదావరిజిల్లా కపిలేశ్వరపురములో హిందూ ధర్మశాస్త్ర గ్రంథనిలయమును స్థాపించి రేఖాగణితము, సహకారసంఘములచట్టము, లోకలుబోర్డు చట్టము, నిబంధనలు మొదలగు గ్రంథములను లోకలుబోర్డు అను మాసపత్రికను ప్రకటించుచుండుట ఎట్టి సాహసీకునకుగాని ఆచ్చెరువు కలిగింపక మానదు. ఈ గ్రంథనిలయమున ప్రకటింపబడునవి శాశ్వతోపయుక్తములగు శాస్త్రీయ గ్రంథములు కాని చవుకగాచ్చెల్లి లాభములనుగూర్చు తమాషాగ్రంథములు, నాటకములు పరిశోధక నవలలు మొదలగు సామాన్యగ్రంథములు కావు. పైసఁజెప్పిన ఉత్తమగ్రంథములకు తోడు ఇప్పుడు శ్రీ శేషయ్యగారు హిందూలా (నమిష్టికుటుం

బము) అను నొక 413 పుటల యుద్ధగ్రంథమును ప్రకటించి రు. 3 లు మాత్రమునకే యిచ్చుచున్నారు. వీరి గ్రంథముల నన్నిటిని మే మప్పుడప్పుడు విమర్శించుచునేయున్నది. ఈ క్రొత్తగ్రంథము స్మృతి శ్లోకములు వ్యాఖ్యానములు వాని తాత్పర్యములు ఇంగ్లీషులోనున్న హిందూలా గ్రంథములలోని పెక్కు నులు, వానిపైని వ్యాఖ్యలు, విమర్శనలు, హైకోర్టుల తీర్పులు మొదలగు విషయములతో అసందిగ్ధముగ వ్రాయబడినది. సులభమగు శైలి. అక్షరాస్యులైన ఆంధ్రులెల్లరును దీని నా మూలాగ్రము పఠించి హైకోర్టు నక్షేత్రకు మించిన విజ్ఞానముతో నలరారగలరు. వ్యవహారజ్ఞానము కావలసిన వారి కెల్లరికి నిది పారిజాతమువంటిది. మహాక్షిప్తసమస్యలను విశదీకరించు సందర్భమున గూడ ఇది నవలవలె చదువనొప్పునన్న దీని శయ్యామనోహరత నేమని కొనియాడగలము. శ్రీ శేషయ్యగారి యీ సమద్యమునకు ఆంధ్రవ్యవహార లండఱును వారి గ్రంథములను కొనుక్కొనుట మూలముగా మహాదరణమనిచ్చి ఆంధ్రభాషాభివృద్ధికి తోడ్పడుదురుగాక!

మదరాసునగర హరిజనసేవాసంఘము:—

మహాత్ముని ప్రథమోపవాసదీక్ష ఆ సేతుశీతాచలపర్యంతముగల సకల దేశసేవకుల దృష్టిని హరిజనాభ్యుదయముపై కేంద్రీకరించి, అనేక సంఘోపసంఘములను దేశమందంతట నెలకొల్పెను. మదరాసు సంఘముట్టివానిలో నొకటి. ఇది 1932 పెప్టెంబరు

రుగో స్థాపించబడి, డిశంబరులో మదరాసు రాష్ట్రీయ సంఘమునకు శాఖగా చేర్చుకొనబడెను. ఆరుగురు ప్రచారకులతో నిది ప్రారంభమై రు. 7000లకు పైగా ద్రవ్యమును పోగుచేసి రు. 6758లను ఇంత వరకు హరిజనాభ్యుదయమునకై ఖర్చుపెట్టెను. మదరాసులో జరిగిన ఉత్సవములలోనెల్ల అనేక కరపత్రములు పంచిపెట్టబడెను. భజనలు నల్పబడెను. ఉపన్యాసము లీయబడెను. ఆరోగ్యోపన్యాసములు, సినిమా మేళకులాంతరు ప్రదర్శనములు కూడ నలువబడెను. ఆరుంధతీయపురములో నొక విద్యార్థి వసతిగృహము, స్త్రీసమాజము స్థాపించుటయేగాక, వతనమందిరమునకు విరివియగు సహాయము చేయబడెను. వయోజనులకు చదువు, వ్రాతలెక్కలు నేర్పబడెను. నేవలుహాస్పిటలు రోడ్డులో హరిజనులకు శరీరవ్యాయామము, ప్రాతన్నానము, విద్యాభిరుచి మొదలగు సదభ్యాసములు నేర్పబడెను. నుంగంబాకముగో స్త్రీసమాజము నెలకొల్పబడెను. అందు స్త్రీలకు వివిధవిషయములు సంభాషణారూపమున నవర్ణస్త్రీలవలన గఱవబడును. 26గురు బాలికలకు విద్యార్థితేతనములును అనేకమంది బాలబాలికలకు పుస్తకములు మొదలగునవియు నీయబడెను. నవర్ణప్రచారకులు తేవలేవకు హరిజనులకుప్పములకేగి యిష్టాగోష్ఠి సంభాషణలు సలిపి, వారి వారి యవసరములను గుర్తించి తగిన సహాయమును చేయుచుండుటను వీరు ప్రధానాశయముగ పెట్టుకొనిరి. ఇట్టి

యుత్తమకార్యక్రమమును నెరవేర్చిన ఏ తత్సంఘాధ్యక్ష కార్యదర్శికోశాధికారు లెంతయు అభినందనీయులు. నగరవాసు లితో ధిక ద్రవ్యసహాయము నీ యుపసంఘమునకు సలిపి హరిజనుల సర్వతోముఖాభివృద్ధికి తోడ్పడుదురుగాక.

శ్రీ శే. సరోజినీ దేవిగారు:—

22.11.1933 తేదీని తటస్థించిన శ్రీమతి మాడపాటి సరోజినీదేవిగారి యకాలమరణమువలన ఆంధ్ర నాటకరంగమునకేగాక కన్నడరంగభూమికిని దక్షిణహిందూస్థానపు రంగభూమికిని తీరనినష్టము వాటిల్లినది. ఈమె మరణమువలన నందనవనమునుండి పారిజాత మపహరింపఁబడినదని చెప్పి శ్రీయుత టి. రాఘవాచారిగారు వాపోవుచున్నారు. పురుషులతోపాటు రంగస్థలమున పాత్ర ధారణగావించిన స్త్రీలలో నీమె ప్రప్రథము రాలు. రాఘవాచారిగారి పాశ్చాత్యభండ పర్యటనానంతరమున నీమె వారికి కుడి బుజమై నిలచిన సాహసికురాలు. నటనా కౌసల్య మీమెకు స్వతస్సిద్ధముగ వచ్చినదే తప్ప అభ్యాసమువలన లభించినదికాదని రాఘవాచారిగారి యభిప్రాయము. ఈమె మదరాసులో తొలుదొల్త లీలావతి పాత్రను ధరించినప్పుడే సభికులెల్లరు నభినందనములు కురిపించిరట. ఆమె మంజులగానముచేతాలు కలగెడివట. అట్టి యువతి అనతికాలములో నెంతటి ధనసంపూర్ణురాలైన నయ్యెడిదేకాని

జ్ఞానోపార్జనమెకాని ధనోపార్జనము తన యాశయముకాదని ఆమె చెప్పుచుండెడిదట. ఆమెచుగూర్చి శ్రీ రాఘవాచారిగారు చెప్పిన యీ దిగునవాక్యములు పఠించిన యామె గుణగణములును ప్రజ్ఞయు నెల్లఱకు తెల్లము కాగలవు.

“స్వాతిశయమనునది మధ్యపక్షమను లేక నిర్మల మను అవ్యాజమునకు కళాపరత్వముగల మరొక అట్టివ్యక్తిని సహకారిణిగా నే బడయజాలుదునని చెప్పగలవా? ఆమెపై నేను కొందఱ ఆస పెట్టు కొంటిని. ఆమె నాయుండనుండిన భారతనాటకరంగ మునకు ఘనమును నేలను చేయజాలుదునుగా యని యుద్విగ్హరితిని. తెలుగునాటబుట్టి, తెలుగునేర్చి, తెలుగుననే నాటకములాడుచుండినను అనిరకాల మలో కన్నడభాషయందు వితప్తావీణ్య ములవలన కొని శ్రీ పి. వెంకటరామయ్య (తెంగుకూరు) గారిచే రచింపబడిన నాటకమునందు “మండోదరి” పాత్రను ధరించెను. ఆమె “మండోదరి” పాత్ర నా కాల్యర్థసంభ్రమముల కలుగజేసెను. ఆమె పరిమాణ మల్పమైనను, ఆయను అభినయమగ్నున్నతము. ఆమె గానము వివర్ణమనోహరము. ఆమెతో రంగ మున పాత్రధారణ వహించుటకు నా కదియే కడతూరి. ఇంత త్వరలో నిట్టి ఎడవాటు కలుగగలదని కలనైన యాహింపవలెనని. ఆయను స్మృతియే నాకు బాసటయై నా భావిప్రయత్నములకు విజయమును చేకూర్చునని విశ్వసించుచున్నాను.”

పరమేశ్వరు డీమె యాత్మకు శ్వాతానందమును గూర్చుగాక!

గృహలక్ష్మి విజేంట్లు

- తెనాలి: కొమ్మూరి కాశీవిశ్వనాథంగారు, సోల్ రిప్రజంటేటివ్ ఆఫ్ న్యూస్.
- మచిలీపట్టణము: పి. సత్యనారాయణగారు, C/o తాడేపల్లి సుబ్బారావు బ్రదర్స్.
- హైదరాబాదు: ఎన్. లక్ష్మీబాయిగారు, 566 రెసిడెన్స్ పెద్దగడియారం, చౌరస్తా మార్కెటురోడు, (మన ప్రాంతపు 1 చూడస్మావియా నూ 1-3-10 అగును)
- నిడదవోలు: తాటిమేటి కుటుంబశాస్త్రిగారు.
- తాడేపల్లిగూడెం: కాశీరాజు శ్రీరాములుగారు. [లిమిటెడ్.
- జెమ్మిపేట్ పూర్: టి.వి. రమణయ్యగారు, C/o డి ఇండియన్ హ్యూమన్ రిసోర్సెస్, బరంపురం: నిష్టల కృష్ణమూర్తిగారు, న్యూస్ పేపరు ఏజెంట్.
- గుంటూరు: వెల్ కం అండు కంపెనీ.
- అనకాపల్లి: గ్రంథి కన్నయ్యపంతులుగారు, గాంధీమార్కెటు.
- సామర్లకోట: ఆరాధ్యుల మూటయ్యగారు మర్చంట్లు.
- పితాపురం: న్యూస్ పేజెన్స్ సి ఎం. నూకరాజు, ఆంధ్ర రాజమండ్రి, విశాఖపట్టణం: ఎ. కృష్ణమూర్తి బ్రదర్స్.
- మదరాసు: పి. నారాయణగారు, 364 ఎన్ ప్లనేసు. ఆకుండి వేంకటశాస్త్రిగారు.
- నెల్లూరు: భట్టారం లక్ష్మీనారాయణ శర్మగారు, గాంధీచౌకు.
- తణుకు: చడింపల్లి సూర్యనారాయణగారు, న్యూస్ ఏజెంట్.
- బెజవాడ: ఆంధ్రా ఇన్ డస్ట్రీయల్ స్టోర్స్, బకింగుహమ్ పేట.
- పాలకోల్లు: లొల్లా వెంకటరావుగారు.
- నరసాపురము: కటికల సూర్యారావుగారు, కుమ్మరివీధి.
- భీమవరము: అమిరపు శేషచలశర్మగారు.
- ఒంగోలు: తాతా జాలయ్య శెట్టిగారు, వర్తకులు.
- రంగూను: వి. భగవతిశాస్త్రిగారు, న్యూస్ ఏజెంట్లు 244 ఫోర్ వీధి.
- కర్నూలు: చెట్టి రోశయ్య చెట్టిగారు, వర్తకులు.
- చిత్తూరు: వాటంబాటి. వెంకటరామయ్యగారు 163 బజారురోడ్డు.
- ఖరగ్ పూర్: ఆదిభట్ల తరిణయ్యసిద్ధాంతిగారు, 63 B 1 Unit 10, న్యూ పేటిల్వెంట్లు.
- సెకంద్రాబాదు: కె. సుందరరావుగారు Cloth Mills Agent. పొగాకుబజారు.

హిగ్గెన్ బాతమ్ స్టాల్లులవద్ద దొరకును.

ఇతరచోట్లకు ఏజెంట్లు కావలెను. వివరములకు దరఖాస్తు చేంపుకొనుడు